

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA PRZEWORSKA NA LATA 2023-2030

Dokument powstał na zlecenie Urzędu Miasta Przeworska, a jego głównymi autorami są eksperci i interesariusze lokalni oraz konsultanci FRDL Małopolskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji z Krakowa, którzy prowadzili proces strategiczny.

Władze samorządowe składają serdecznie podziękowania dla wszystkich zaangażowanych w proces opracowania niniejszego dokumentu – za poświęcony czas, rzetelność, merytoryczne podejście, profesjonalizm oraz odwagę w proponowaniu rozwiązań korzystnych dla miasta i jego mieszkańców, zapraszając jednocześnie wszystkich partnerów społeczno-gospodarczych i innych interesariuszy do współpracy w zakresie jego wdrażania, ewaluacji i ewentualnej aktualizacji, zgodnie z nowymi uwarunkowaniami rozwojowymi.

Zdjęcia i grafiki na okładkach pochodzą ze strony internetowej oraz materiałów własnych miasta Przeworska.

Spis treści

Wprowadzenie	3
Wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Przeworska	5
Analiza strategiczna (SWOT) miasta Przeworska	26
Wizja i misja rozwoju miasta Przeworska	30
Obszary, cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 oraz oczekiwane efekty jej realizacji	31
GOSPODARKA I TURYSTYKA	33
INFRASTRUKTURA, KLIMAT I ŚRODOWISKO	48
MIESZKAŃCY	57
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Przeworska wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	79
Kwestie wodne a Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030.....	79
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Przeworska	85
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	96
Spójność założeń Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 z celami i kierunkami rozwoju zawartymi w strategii rozwoju województwa oraz w innych dokumentach wyższego rzędu. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	99
System realizacji Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030	113
System wdrażania.....	113
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	115
Monitoring, ewaluacja i aktualizacja dokumentu	117
Ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030	123
Ramy finansowe	123
Potencjalne źródła finansowania	129
Spisy	139

Wprowadzenie

W 2023 r. Przeworsk świętuje jubileusz 630-lecia praw miejskich. W ostatnich latach miasto bardzo się rozwinęło i zmieniło, w tym dzięki wielomilionowym inwestycjom dofinansowanym ze środków krajowych i unijnych, będącym efektem konsekwentnych działań samorządu oraz jego partnerów społecznych i gospodarczych, którzy podzielają wspólną wizję rozwoju miasta. Wizja ta zapisana była w poprzedniej strategii, wdrażanej w latach 2015-2022. Nadrzędnym jej założeniem była poprawa warunków życia i jakości usług publicznych na terenie Przeworska oraz zapewnienia zrównoważonego rozwoju.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 stanowi naturalną kontynuację polityki rozwoju określonej w dotychczasowej strategii, a jednocześnie odpowiedź na nowe wyzwania rozwojowe. Diagnozuje sytuację oraz potencjał miasta i na tej podstawie wskazuje obszary, cele i kierunki działań do realizacji w perspektywie najbliższych lat. Są one związane ze stymulowaniem wzrostu gospodarczego, wzmacnianiem konkurencyjności miasta i generującym nowe, atrakcyjne miejsca pracy, a jednocześnie transformacją na rzecz gospodarki neutralnej dla klimatu, adaptacją do jego zmian oraz kompleksową dbałością o środowisko, wreszcie z doskonaleniem komunikacji oraz dostępności i jakości pozostałych usług publicznych, gwarantujących komfort i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, wspierających rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, budujących markę Przeworska jako dobrego miejsca do życia. Zostało to ujęte w 3 obszarach strategicznych (1. GOSPODARKA I TURYSTYKA, 2. INFRASTRUKTURA, KLIMAT I ŚRODOWISKO, 3. MIESZKAŃCY) oraz 13 celach rozwojowych. Należy ją jednak traktować jako dokument otwarty, którego celem jest reagowanie na zmieniające się potrzeby, problemy, oczekiwania i aspiracje mieszkańców, a także budowania konkurencyjnej pozycji miasta w regionie.

Prace nad Strategią Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 przebiegały w formule partycypacyjno-eksperckiej, wykorzystującej sprawdzone praktyki i najnowsze trendy planowania rozwoju lokalnego. Obejmowały opracowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta, na bazie analizy dynamicznej i porównawczej danych statystyki publicznej, wraz z wyciągnięciem wniosków dla planowania strategicznego; realizację serii otwartych spotkań warsztatowych, których celem było wypracowanie założeń dokumentu oraz szereg prac eksperckich z zaangażowaniem specjalistów FRDL Małopolskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji. Powstały w ten sposób projekt dokumentu został poddany ustawowym konsultacjom, w szczególności z: sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami miasta oraz z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie (Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej w Rzeszowie), dzięki czemu uzyskano poparcie dla wypracowanej wizji rozwoju i strategii postępowania miasta w kolejnych latach. Dokument uzyskał też pozytywną opinię Zarządu Województwa Podkarpackiego co do spójności ze Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. Przed przyjęciem strategii przeprowadzono ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii. Uzyskano również decyzje środowiskowe Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie, co zakończyło prace nad dokumentem.

Procedura dotycząca opracowania Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 uwzględniała wszystkie akty prawne mające wpływ na jej przebieg, w tym ustawę z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,

ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii określiła Uchwała nr LII/645/2023 Rady Miasta Przeworska z dnia 24 lutego 2023 r.

Okres realizacji Strategii Rozwoju Miasta Przeworska sięga roku 2030, co jest zgodne z okresem kolejnej perspektywy budżetowej Unii Europejskiej (2021-2027) wraz z dodatkowym okresem na realizację i rozliczenie projektów współfinansowanych z funduszy unijnych i jednocześnie okresem obowiązywania nowych dokumentów nadrzędnych.

Strategia została sformułowana w zgodzie z założeniami kluczowych dokumentów strategicznych szczebla krajowego, regionalnego i subregionalnego, m.in. Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą 2030 roku), Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030.

Dzięki powyższym Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 pełni trzy podstawowe role: kierunkuje i zabezpiecza ciągłość polityki rozwoju, buduje jej przewidywalność, a za tym umożliwia długofalowe synchronizowanie i wzajemne wzmocnienie się działań miasta i partnerów (co uprawdopodobnia zaistnienie pożądanego synergii działań), a także stanowi podstawę do wnioskowania o dofinansowanie zewnętrzne najważniejszych inwestycji i działań rozwojowych, w tym z funduszy krajowych oraz środków europejskich.

Wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Przeworska

Celem realizowanej diagnozy było rozpoznanie najważniejszych cech, zasobów, potencjałów, problemów miasta Przeworska i jego otoczenia dla potrzeb planowania długofalowej polityki rozwoju. Prace obejmowały przeprowadzenie szeregu analiz statystycznych, zarówno w ujęciu dynamicznym (analizie zostały poddane dane i informacje z lat 2017-2021/2022), jak i benchmarkingowym (dane dla miasta porównano z analogicznymi wskaźnikami dla gmin Podkarpacia o podobnym charakterze – Kolbuszowa, Leżajsk, Łańcut oraz Ropczyce; dodatkowo; część wartości zestawiono ze wskaźnikami dla gmin Jawor (woj. dolnośląskie), Kościan (woj. wielkopolskie), Łęczna (woj. lubelskie) i Łęczycza (woj. łódzkie); wszystkie te jednostki charakteryzują się zbliżoną liczbą mieszkańców i podobnym potencjałem rozwojowym, przede wszystkim z uwagi na pełnione przez nie funkcje ośrodków administracyjnych, usługowych i gospodarczych, co przekłada się w wielu przypadkach na spójność potencjałów, a także problemów i wyzwań przed nimi stojących; odniesiono się także do średniej powiatowej i regionalnej; mając na względzie określone w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 regionalne obszary strategicznej interwencji badanie uwzględniło również wskazany tam duopol Jarosław–Przeworsk). Analizy zostały zrealizowane w kluczowych dla miasta obszarach (położenie i dostępność komunikacyjna, demografia, gospodarka i rynek pracy, środowisko naturalne i infrastruktura sieciowa, kultura i zasoby dziedzictwa kulturowego, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne, polityka społeczna, edukacja i wychowanie, kapitał i aktywność społeczna, stan finansów samorządowych). Podstawowe źródło danych stanowiła statystyka publiczna (przede wszystkim materiały i dane Głównego Urzędu Statystycznego, zgromadzone w ramach Banku Danych Lokalnych, a także dane Urzędu Miasta Przeworska i innych instytucji lokalnych) oraz różne opracowania dotyczące miasta. Powstał kompleksowy raport diagnostyczny, który otworzył dyskusję na temat sytuacji Przeworska oraz stojących przed nim kluczowych wyzwań i oczekiwanych kierunków rozwoju. W strategii, zgodnie z obowiązującymi aktualnie przepisami, zamieszczono jedynie – uzgodnioną wspólnie przez ekspertów i szerokie grono przedstawicieli miasta – syntezę wniosków z diagnozy, które posłużyły jako baza do podejmowania decyzji dotyczących wizji rozwoju, celów i zadań strategii.

Obraz miasta

Przeworsk jest jednym z kilkunastu miast otaczających stolicę Podkarpacia – Rzeszów, pozostających jednocześnie w zasięgu do 50 kilometrów, co w przybliżeniu przekłada się na godzinę jazdy, w tym także komunikacją zbiorową. Pomimo szeregu różnic, wynikających m.in. z położenia geograficznego, dostępności transportowej, statusu administracyjnego czy zasłóci historycznych rzutujących na aktualne procesy rozwojowe, podobny charakter posiadają m.in. Ropczyce, Sędziszów Małopolski, Kolbuszowa, Głogów Małopolski, Sokołów Małopolski, Leżajsk, Łańcut, Błażowa, Boguchwała, Tyczyn, Dynów oraz Strzyżów nad Wisłokiem. Procesy rozwojowe każdego z tych miast są i nadal będą silnie powiązane z Rzeszowem. Każde z nich stara się wielowymiarowo korzystać z bliskości ośrodka o znaczeniu ponadregionalnym, a jednocześnie wykorzystywać lokalne zasoby i potencjały do budowania swojej atrakcyjności osadniczej, inwestycyjnej czy turystycznej. Jest to szczególnie ważne w kontekście problemów rozwojowych dotyczących miasta średnie, które są zagrożone stopniową utratą funkcji społeczno-gospodarczych oraz administracyjnych (a w konsekwencji marginalizacją). Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) wskazuje w województwie podkarpackim 11 takich miast: Przemyśl, Sanok, Jasło, Jarosław, Mielec, Krosno, Dębica, Nisko, Stalowa Wola, Tarnobrzeg, a także właśnie Przeworsk. Dla wsparcia tych ośrodków

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 wyznaczyła dedykowane regionalne obszary strategicznej interwencji, aby wzmocnić ich atuty i zniwelować zagrożenie regresem w rozwoju.

W powyższym kontekście Przeworsk posiada kilka znaczących przewag konkurencyjnych, z wysuwającą się na pierwszy plan dobrą dostępnością komunikacyjną, umożliwiającą szybkie dotarcie nie tylko do stolicy regionu (autostrada, droga krajowa, magistralna linia kolejowa), ale i dojazd do innych rejonów kraju. Znaczenie może mieć także wieloletnia tradycja przemysłowa miasta, kontynuowana w nieco innym wydaniu wskutek zmian ustrojowych, w tym przez kilka przedsiębiorstw o rozpoznawalności ponadlokalnej, przy jednoczesnej ważnej roli rolnictwa, wykorzystującego wysokiej jakości gleby, występujące szczególnie na południu Przeworska. Spośród atutów miasta wyróżnia się także bardzo wysoki poziom nauczania w przeworskich szkołach podstawowych oraz możliwość kontynuowania procesu kształcenia w mieście na poziomie ponadpodstawowym.

Przy założeniu, że Przeworsk wejdzie na ścieżkę rozwoju, której jednym z istotniejszych komponentów będzie przekształcanie się w miasto sprzyjające spokojnemu życiu w nowoczesnym wydaniu, zgodnie z filozofią „slow city”, znaczącym atutem miasta jest jego potencjał turystyczny. Składa się na niego szereg zachowanych zabytków, obiektów i pamiątek historycznych, pojedynczo nie cechujących się dużą rozpoznawalnością, ale wspólnie umożliwiających stworzenie atrakcyjnej oferty spędzenia wolnego czasu dla mieszkańców, turystów oraz gości. Znaczenie może mieć także baza sportowa i rekreacyjna, w połączeniu z odpowiednim jej wykorzystaniem, z uwzględnieniem potrzeb wszystkich grup wiekowych. Jednocześnie, pomimo nieuniknionego konkurencyjnego wyprzedzenia na innych polach, w zakresie rozwoju szeroko rozumianych „przemysłów czasu wolnego” dużo korzyści może przynieść współpraca z ościennymi ośrodkami, zwłaszcza tymi wyróżniającymi się obiektami o rozpoznawalności ponadregionalnej (Łańcut, Leżajsk, Jarosław) oraz partnerami pozarządowymi, np. w zakresie animacji infrastruktury sportowej czy turystycznej. Współpracę tę sugeruje również wspomniana strategia regionalna, określająca duopol Jarosław–Przeworsk jako obszar funkcjonalny, który posiada predyspozycje do rozwoju funkcji kulturalnych, turystycznych i gospodarczych, w szczególności rozwijania powiązań z Ukrainą.

Dużym wyzwaniem, stojącym przed Przeworskiem w nadchodzącej dekadzie, będzie łagodzenie skutków problemów, których symptomy już teraz widoczne są w analizie danych statystycznych. Najpoważniejszym z nich jest zapaść demograficzna, która objawia się ubytkiem mieszkańców obserwowanym w skali niemal wszystkich osiedli oraz postępującym procesem starzenia się społeczeństwa. Nie jest to jednak domeną jedynie Przeworska, ale zdecydowanej większości miast średniej wielkości w Polsce. Jednocześnie będą one mogły liczyć na wsparcie ze szczebla krajowego i regionalnego dla odbudowy i rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych oraz poprawy jakości życia mieszkańców (m.in. poprzez zwiększenie dostępności i jakości usług świadczonych przez instytucje publiczne).

W ujęciu bardziej szczegółowym, za najważniejsze dla Przeworska, bezpośrednio wpływające na rozwój miasta, można uznać następujące uwarunkowania, wynikające z:

a) położenia i zagospodarowania terenu

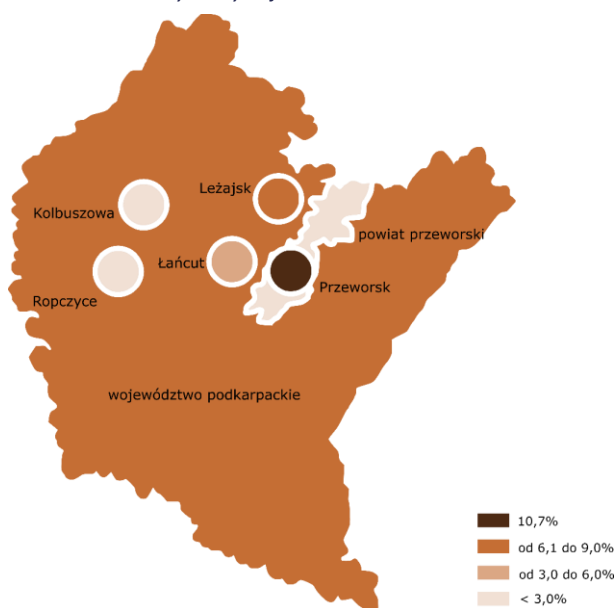
Gmina Miasto Przeworsk (dalej jako Przeworsk) leży w centralnej części województwa podkarpackiego. Miasto jest ponadto siedzibą gminy wiejskiej o tej samej nazwie oraz powiatu. Stanowi ważny ośrodek administracyjny, gospodarczy, edukacyjny, kulturalny i usługowy o znaczeniu ponadlokalnym. Przeworsk położony jest na styku Pradoliny Podkarpackiej i Podgórze Rzeszowskiego, z granicą przebiegającą równoleżnikowo, wzdłuż torów kolejowych. Podział ten ma swoje odzwierciedlenie w ukształtowaniu terenu, z płaską północną częścią miasta i bardziej pofałdowanym południem. Sieć rzeczna tworzy Mleczka w jej dolnym biegu, uchodząca nieopodal miasta do Wisłoka, oraz kilka jej dopływów – potoków, strumieni i rowów. Miasto oraz jego najbliższe sąsiedztwo pozbawione jest

obszarów leśnych. Przeworsk od Rzeszowa dzieli około 40 kilometrów. Blżej położone są miasta – ośrodki usługowe i gospodarcze o znaczeniu lokalnym (Kańczuga, Sieniawa) oraz ponadlokalnym (Jarosław, Łańcut). Jak wspomniano, Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 zauważa te relacje i definiuje obszar strategicznej interwencji w postaci duopolu Jarosław–Przeworsk, wskazując na jego potencjał rozwojowy w zakresie kultury, turystyki i gospodarki, w szczególności rozwijania powiązań z Ukrainą.

Przeworsk charakteryzuje się bardzo dobrą dostępnością komunikacyjną, zapewnianą głównie przez autostradę A4 (węzeł „Przeworsk” tuż za granicami miasta) oraz linie kolejowe nr 91 i 68. Znaczenie w krajowym i międzynarodowym ruchu pasażerskim i towarowym posiada przede wszystkim pierwsza z nich, łącząc Kraków z Rzeszowem i Lwowem. Stacja Przeworsk posiada rangę węzła kolejowego, jest też stacją styczną – odchodzi od niej linia kolei wąskotorowej do Dynowa, wykorzystywana w ruchu turystycznym. Co więcej, pełni rolę centrum przesiadkowego dla mieszkańców miasta i okolicznych miejscowości, przede wszystkim w zakresie dojazdów do Rzeszowa. Przez miasto przebiegają także DK94 (równoleżnikowo) oraz DW835 (południkowo). W ich ciągu budowane są obwodnice, mające za zadanie wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza ścisłe centrum miasta. Sieć komunikacyjną uzupełniają drogi powiatowe i gminne.

W strukturze zagospodarowania obszaru miasta dominują tereny o możliwym wykorzystaniu rolniczym – grunty orne oraz pozostałe użytki rolne, stanowiąc blisko 70% ogółu. Największa ich koncentracja przypada na południowo-wschodnią oraz południowo-zachodnią część miasta, z krajobrazem typowym dla terenów wiejskich. Na koniec 2021 r. dane GUS wskazywały na pokrycie zaledwie 10,7% powierzchni Przeworska obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego, co jest rezultatem dość niskim. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt wzrostu wartości parametru w stosunku do 2017 r. o niemal połowę, jak też średnią dla regionu, wynoszącą 9,3%. Co więcej, przyjmując za bazowy rok 2016, kiedy 5,3% miasta pokryte było planami miejscowymi, wzrost wskaźnika w perspektywie roku 2021 wyniósł aż 100%, co potwierdza dużą dynamikę zmian w opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, celem uporządkowania lokalnej polityki przestrzennej.

Rysunek 1. Odsetek powierzchni pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wybranych jednostek w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przeworsk przez wieki odgrywał ważną rolę rzemieślniczą i handlową, przede wszystkim dzięki położeniu na skrzyżowaniu ważnych szlaków handlowych oraz, w późniejszym okresie, transportowych (kolejowych). Przemysłowy charakter miasta na wiele lat ukształtowało powstanie i rozwój Ordynacji Rodowej Lubomirskich – wówczas powstała m.in. nieistniejąca obecnie cukrownia, z której miasto było przez długi czas znane. Spuścizną Lubomirskich jest także szereg zabytków (głównie budynki mieszkalne o charakterze pałacowym i rezydencjalnym), zachowanych na terenie miasta do dziś.

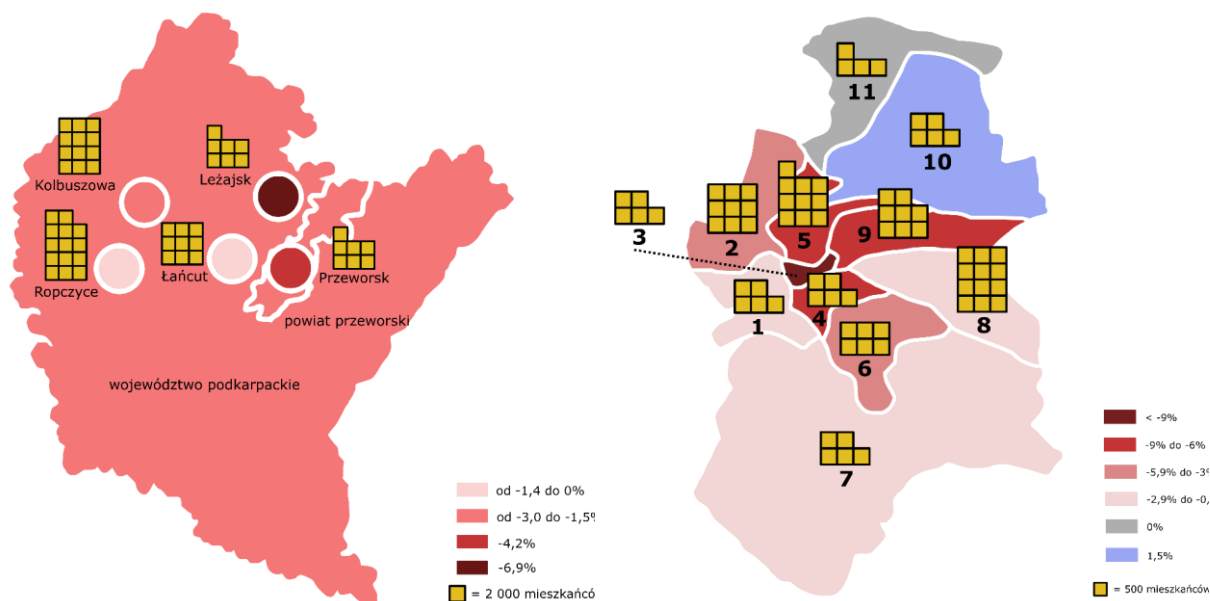
Konsekwencje i wyzwania:

- Dostępność komunikacyjna Przeworska jest jednym z większych atutów miasta, zarówno w kontekście intensyfikacji osadnictwa, jak i atrakcyjności inwestycyjnej. Znaczenie ma także niewielka odległość od Rzeszowa – możliwość szybkiego, sprawnego dojazdu do tamtejszych szkół, uczelni, zakładów pracy czy punktów usług;
- Przeworsk jest ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym i usługowym o znaczeniu ponadlokalnym, co ma swoje przełożenie na generowanie ruchu samochodowego, związanego z codziennymi dojazdami do pracy czy szkoły, wskutek czego miasto boryka się z problemem natężenia ruchu samochodowego w godzinach szczytu. Podstawowy pakiet działań, zmierzający do poprawy tej sytuacji, obejmuje przede wszystkim inwestycje infrastrukturalne (w tym także w partnerstwie pomiędzy samorządami i instytucjami różnego szczebla), na czele z obwodnicami w ciągu DK94 oraz DW835;
- Jednym z najszybszych sposobów dotarcia do Rzeszowa – głównego ośrodka gospodarczego i usługowego Podkarpacia – są połączenia kolejowe. Z tego też względu, mając na uwadze zarówno mieszkańców miasta, jak i okolicznych miejscowości, jednym z kluczowych zadań wydaje się być przekształcenie miejscowego dworca kolejowego w wygodne, dostępne i sprawnie funkcjonujące centrum przesiadkowe, powiązane z różnymi formami transportu indywidualnego i publicznego, co wymagać będzie współpracy międzysamorządowej i międzyinstytucjonalnej;
- Zdiagnozowane braki w zakresie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego negatywnie wpływają na atrakcyjność osadniczą i inwestycyjną miasta. Kontynuację działań w kierunku uporządkowania polityki przestrzennej miasta można uznać za jedno z większych wyzwań, stojących przed samorządem miejskim w nadchodzącej dekadzie.

b) sytuacji demograficznej

Na koniec 2021 r. miasto Przeworsk było zamieszkałe przez niespełna 15 tys. osób. Dane UM oraz GUS zgodnie wskazywały na spadek liczby mieszkańców pomiędzy 2017 a 2021 rokiem (odpowiednio -3,3% oraz -4,2%). Podobny trend był widoczny w skali całego powiatu, województwa oraz w gminach porównywalnych. Na 11 osiedli Przeworska w 10 odnotowano ubytek mieszkańców w analizowanym okresie. Zjawisko to występowało także na obrzeżach miasta, zaś największe jego natężenie można było zaobserwować w ścisłym centrum. Można przypuszczać, że faktyczna liczba ludności Przeworska, podobnie jak w przypadku miast o zbliżonym charakterze, jest jeszcze niższa, na co wpływ mają przede wszystkim migracje w celach naukowych bądź zarobkowych, w ślad za którymi nie idą wymeldowania.

Rysunek 2. Liczba mieszkańców na koniec 2021 r. i zmiana liczby mieszkańców w latach 2017-2021 w jednostkach porównywalnych (po lewej) oraz liczba mieszkańców na koniec 2021 r. i zmiana liczby mieszkańców w latach 2017-2021 na poszczególnych osiedlach Przeworska (po prawej)

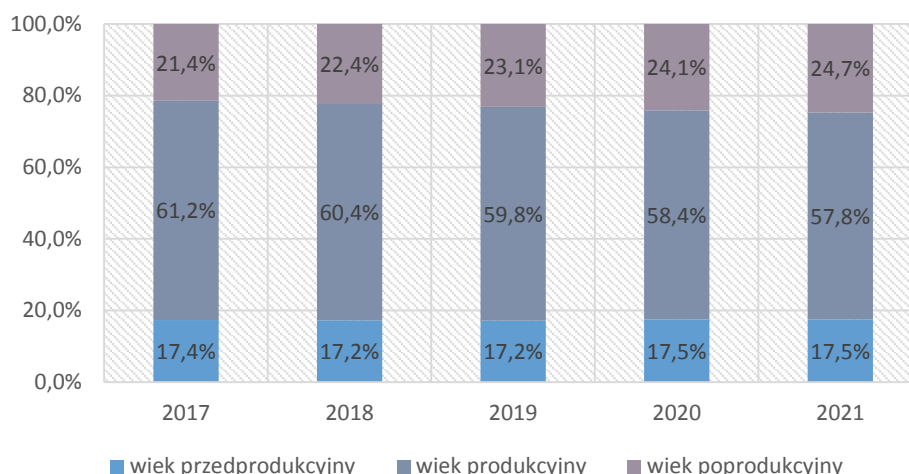
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i UM Przeworsk

Okres 2017-2021 charakteryzował się w Przeworsku w miarę stałym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym – jego wartość wahała się pomiędzy 17,2% a 17,5%. Zauważalnie rósł natomiast odsetek osób najstarszych, na przestrzeni analizowanego pięcioletnia o 3,3 punktu procentowego do wartości 24,7%. Oznacza to, że na czterech mieszkańców miasta jeden znajduje się w wieku emerytalnym. Sytuacja demograficzna Przeworska negatywnie wyróżnia się na tle porównawczym. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, wynoszący w 2021 r. 24,7%, był wyższy od wartości obserwowanej w całym regionie (21,3%), powiecie przeworskim (20,8%), a wśród gmin porównywalnych wyższy rezultat odnotowano jedynie w Leżajsku (26,7%). Niekorzystną sytuację demograficzną miasta potwierdza wskaźnik starości, obrazujący odsetek osób w wieku powyżej 65 lat. W 2021 r. w Przeworsku stanowiły one 21%. Wśród jednostek porównywalnych poziom 20% został przekroczony jeszcze tylko w Leżajsku (22,4%) i Łańcutu (20,8%).

Dane statystyczne wskazują na zarysowującą się w Przeworsku od 2019 r. przewagę zgonów nad urodzeniami. Można przypuszczać, że jednym z wytłumaczeń tego zjawiska jest pandemia COVID-19, tym bardziej, że w bardzo podobnym stopniu kształtował się przyrost naturalny w całym województwie oraz powiecie przeworskim. W 2021 r. wartość przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosła -3,84 os. i był to rezultat najniższy w całym analizowanym okresie. Znacznie większy wpływ na ubytek liczby mieszkańców Przeworska mają migracje. Przez cały okres 2017-2021 saldo, w przeliczeniu na 1 tys. osób, pozostawało na bardzo niskim poziomie, wahając się pomiędzy wartościami -4,1 os. (2019) a -9,1 os. (2018). Wśród gmin porównywalnych był to jeden z niższych rezultatów, zbliżony do odnotowanego w Leżajsku. Mieszkańców traciły także województwo oraz powiat, choć proces ten był w nich znacznie mniej nasilony.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Wykres 1. Struktura demograficzna Przeworska w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Sporządzone na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2011 prognozy GUS, obejmujące horyzont czasowy do 2030 r., wskazują na postępujący spadek liczby mieszkańców Przeworska do 2030 r. Wówczas miasto ma zamieszkiwać 14 208 osób, co wskazuje na spadek o 6,8% w stosunku do poziomu prognostycznego w 2020 r. Spośród jednostek porównywanych spadek ten jest jednym z wyraźniejszych – szybciej mieszkańców ma tracić jedynie Leżajsk (-8,5%). Niezależnie od stopnia sprawdzalności tych prognoz, można przyjąć, że w perspektywie najbliższych 10 lat liczba mieszkańców miasta zauważalnie zmaleje. Drugim poważnym problemem demograficznym Przeworska, diagnozowanym w horyzoncie czasowym najbliższej dekady jest kontynuacja procesu starzenia się społeczeństwa. Prognozy GUS wskazują, że w 2030 r. odsetek mieszkańców miasta zaliczanych do grupy w wieku poprodukcyjnym będzie wynosić aż 28,9%.

Konsekwencje i wyzwania:

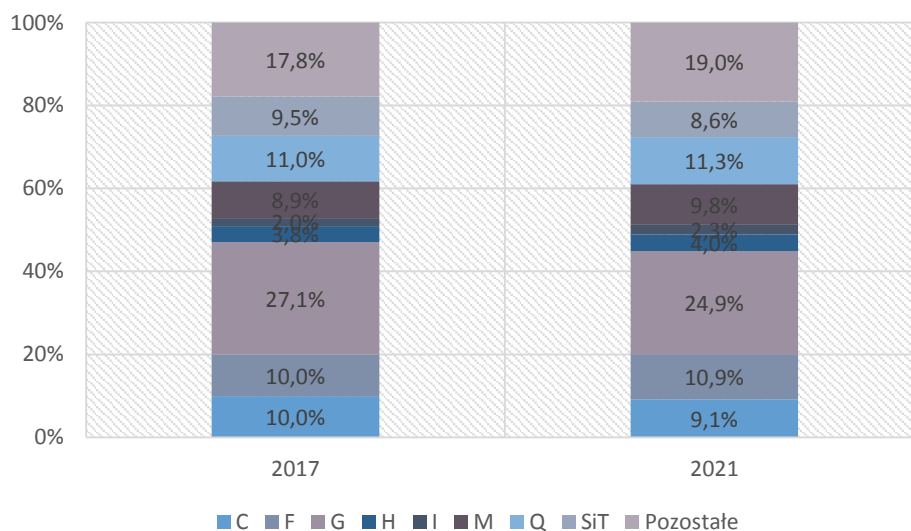
- Sytuacja demograficzna Przeworska jest niekorzystna, z uwagi na współwystępowanie dwóch zjawisk – ubytku liczby ludności, w szczególności ze względu na dużą skalę emigracji, oraz starzenia się społeczeństwa. Z podobnym problemem mierzy się wiele średnich miast w skali całej Polski. Zostało to zauważone zarówno na szczeblu krajowym i regionalnym. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) wśród obszarów, które ze względu na koncentrację czynników społeczno-gospodarczych negatywnie wpływających na ich dynamikę rozwoju, nie w pełni wykorzystują swoje możliwości rozwojowe, wymienia właśnie średnie miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze i administracyjne. SOR wskazuje w województwie podkarpackim 11 takich miast, w tym m.in. Przeworsk. W Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 zostały dla nich utworzone miejskie obszary funkcjonalne na poziomie regionalnym (w przypadku analizowanego przypadku jest to duopol Jarosław–Przeworsk). Dzięki temu interwencje podejmowane na szczeblu lokalnym (ukierunkowane na aktywizację gospodarczą, poprawę dostępności i jakości usług publicznych itp.) będą mogły liczyć na wsparcie zewnętrzne;
- Sposobem niejednego samorządu na rozwiązanie problemów demograficznych jest intensyfikacja działań w kierunku przekształcania miasta bądź gminy w miejsce przyjazne do spokojnego życia. Przeworsk – głównie za sprawą dobrej dostępności komunikacyjnej i bliskości Rzeszowa, a jednocześnie sfery usług i oferty czasu wolnego – ma w tym zakresie bardzo duży potencjał. Należy przy tym podkreślić, że występuje duża konkurencja w tym zakresie ze strony kilkunastu innych miast podobnej wielkości, otaczających Rzeszów. Można także przypuszczać, że to „współzawodnictwo” będzie się nasilać.

c) potencjału gospodarczego

Na koniec 2021 r. w Przeworsku funkcjonowało 1 618 podmiotów gospodarczych. W stosunku do roku 2017 był to wzrost o 6%, najniższy spośród wszystkich jednostek porównywanych, włączywszy w nie także województwo podkarpackie oraz powiat przeworski. Funkcjonowanie Ordynacji Lubomirskich oraz inwestycje w okresie PRL przekształciły Przeworsk w ośrodek gospodarczy o zasięgu i znaczeniu regionalnym. Do najważniejszych branż, obecnych na terenie Przeworska, należy przetwórstwo spożywcze, przemysł gumowy oraz meblarski. Tereny produkcyjne i produkcyjno-usługowe koncentrują się w dwóch lokalizacjach w północnej części miasta.

W strukturze gospodarczej Przeworska, rozpatrywanej pod kątem przynależności poszczególnych przedsiębiorstw do sekcji PKD, dominują firmy skupione w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów – 24,9% ogółu w 2021 r.) oraz Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 11,3%). W tym drugim przypadku przypuszczalnie za wysoki rezultat odpowiadają podmioty indywidualnej praktyki lekarskiej. Kolejna pozycja to firmy z sekcji F (budownictwo – 10,9%). Pozytywnie wyróżnia się sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 9,8%). Udział podmiotów zaliczanych do sekcji I (gastronomia i zakwaterowanie), związanych z obsługą ruchu turystycznego, pozostaje nieznaczący (2,3%), ale jednocześnie rezultat ten nie odbiegał znacząco od średniej dla powiatu i regionu. Ogółem lokalna struktura częściowo różni się od obserwowanej w 2021 r. w skali całego Podkarpacia, gdzie co prawda także dominują podmioty w sekcji G (21,6%), ale kolejne lokaty zajęły sekcje F (budownictwo – 16%) oraz C (przetwórstwo przemysłowe – 9,4%). Podobnie przedstawia się gospodarka powiatu. Pomiędzy 2017 a 2021 rokiem w Przeworsku w przypadku większości sekcji PKD zwiększyła się liczba zarejestrowanych podmiotów. Najwyższe wzrosty dotyczyły sekcji F (budownictwo, +24) oraz M (działalność naukowa, profesjonalna i techniczna, także +24), z kolei najbardziej zauważalnie spadła liczba przedsiębiorstw przyporządkowanych do sekcji G (-11).

Wykres 2. Struktura gospodarcza Przeworska w latach 2017 i 2021

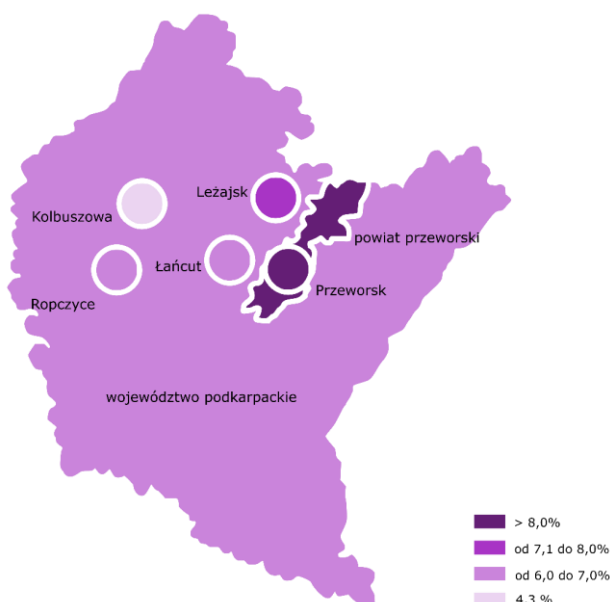

C – przetwórstwo przemysłowe, F – budownictwo, G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa samochodów, H – transport i gospodarka magazynowa, I – zakwaterowanie i gastronomia, M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna, SiT – pozostała działalność usługowa, produkcja własna gospodarstw domowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W mieście występuje dość specyficzna sytuacja w zakresie rolnictwa, z uwagi na zajmowanie sporych fragmentów obszaru miejskiego przez rolniczą przestrzeń produkcyjną, głównie grunty orne. Wpływ na to mają gleby wysokiej jakości, przeważające w południowej części miasta. Dane z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. wskazują na istnienie na terenie miasta Przeworska 212 gospodarstw rolnych, z czego większość (142, co stanowi 67,0%) o areale od 1 do 5 ha. Zwraca uwagę fakt, że gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha stanowiły w przypadku Przeworska 10,8% ogółu – tak wysokiego rezultatu nie odnotowało ani całe Podkarpacie (4,1%), ani powiat przeworski (6,4%), ani też żadna z porównywanych gmin, na czele z gminami miejsko-wiejskimi. W strukturze zasiewów w gospodarstwach z Przeworska dominowało zboże (74,7%) oraz rzepak (21,0%). Spośród wspomnianych 212 gospodarstw rolnych 77% przeznaczają przynajmniej część swojej produkcji na sprzedaż. Jednocześnie (zgodnie ze statystyką) nie jest to znacząca gałąź gospodarki miasta – w 2020 r. pracujący w gospodarstwach rolnych stanowili zaledwie 5% liczby osób w wieku produkcyjnym, co było jednym z niższych rezultatów wśród wszystkich analizowanych jednostek.

Rysunek 3. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Bezrobocie rejestrowane na terenie Przeworska pomiędzy 2018 a połową 2022 r. spadało, choć nie było to zjawisko regularne – w 2020 r. w stosunku do roku poprzedniego odnotowano wzrost. W podobny sposób kształtowały się dane dla jednostek porównywanych, co można wiązać z efektami pandemii COVID-19. W strukturze bezrobocia rejestrowanego na terenie Przeworska zwraca uwagę przede wszystkim wysoki, a przy tym nieznacznie zwiększający się w analizowanym pięcioleciu odsetek bezrobotnych w grupie wiekowej powyżej 50 lat (20,4% w czerwcu 2022 r.). Drugim niepokojącym zjawiskiem w zakresie bezrobocia rejestrowanego na terenie miasta jest wysoki, a przy tym nieznacznie wzrastający odsetek bezrobotnych długotrwale (68% ogółu na koniec analizowanego okresu). O problemach na lokalnym rynku pracy może świadczyć także odsetek bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym – w Przeworsku w 2021 r. jego wartość wyniosła 8,4% i, obok powiatu przeworskiego, była najwyższa spośród porównywanych jednostek.

Konsekwencje i wyzwania:

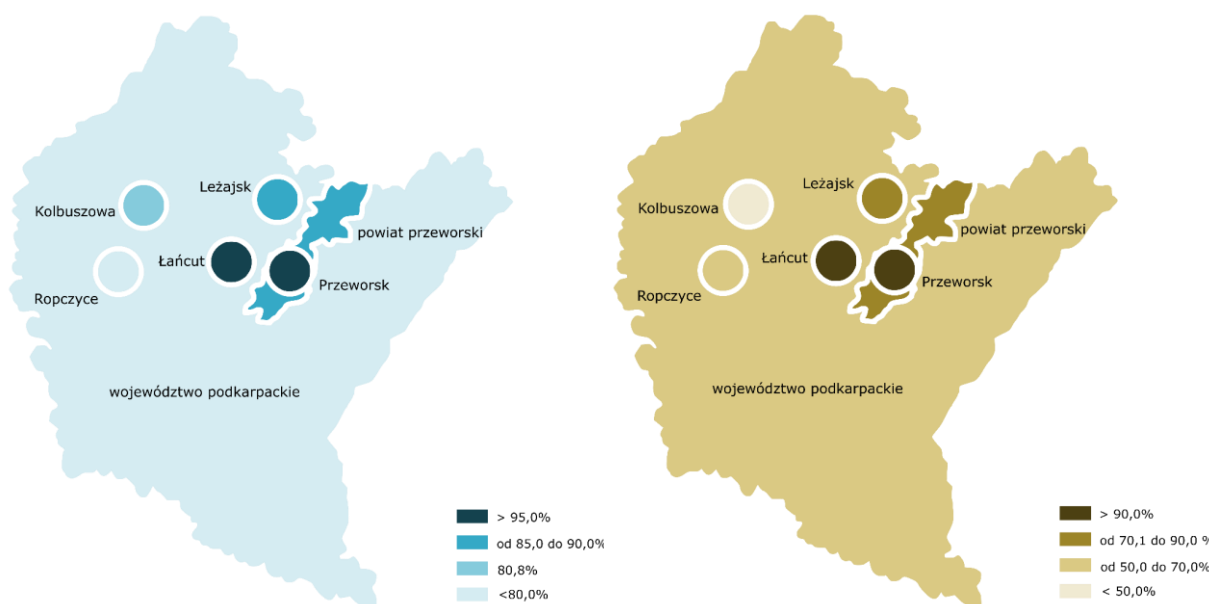
- Chociaż Przeworsk, za sprawą Ordynacji Rodowej Lubomirskich oraz rozwoju przemysłu w dobie PRL, kojarzony był z dużymi przedsiębiorstwami o zasięgu i rozpoznawalności ponadlokalnej, obecnie o jego potencjale gospodarczym stanowią przede wszystkim drobne przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe, których działalność winna być wspierana w zakresie kompetencji, jakie posiada samorząd gminny;
- Oferta inwestycyjna miasta obejmuje siedem terenów o łącznej powierzchni ok. 20 ha. Część z obszarów objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Wymagają one odpowiedniego zaplanowania, skomunikowania i uzbrojenia, co jest już przedmiotem działań samorządu, aby następnie mogły zostać zagospodarowywane przez biznes. W przypadku działek, które pozostają we własności prywatnej, konieczna będzie współpraca miasta z właścicielami i zarządcami gruntów, aby również doprowadzić do ich zaktywizowania gospodarczego. Działaniem towarzyszącym powinna być efektywna promocja oferty oraz stałe doskonalenie jakości obsługi inwestora;
- Można przypuszczać, że Przeworsk mierzy się i w perspektywie najbliższej dekady nadal będzie mierzyć się z problemem typowym dla jednostek o podobnym charakterze – niedobór atrakcyjnej, dobrze płatnej pracy skutkujący odpływem ludzi młodych do większych ośrodków miejskich (głównie Rzeszów, także Kraków i Lublin). Jednym z nasuwających się rozwiązań tego problemu jest dynamiczny rozwój pracy zdalnej, która wymaga przede wszystkim bezawaryjnego dostępu do szybkiego Internetu;
- Wysoka jakość gleb i powiązany z nią rolniczy charakter południowej części miasta skłania do określenia strategii postępowania względem tej gałęzi gospodarki lokalnej, w tym adekwatnych działań inwestycyjnych (np. budowa dróg dojazdowych do pól), jak i pozainwestycyjnych (np. wspieranie i promocja działalności rolniczej, m.in. w zakresie produkcji i zbytu produktów rolnych, nawiązywanie i podtrzymywanie partnerstw);
- Pomimo atrakcyjności Przeworska w tym zakresie, turystyka nie stanowi póki co znaczącej gałęzi gospodarki lokalnej – udział podmiotów gospodarczych zaliczanych do szeroko pojętej obsługi ruchu turystycznego jest nieznaczny, a obsługa ruchu turystycznego stanowi co najwyżej działalność doraźną bądź dodatkową. Bogate zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego stanowią jednak o potencjale rozwoju turystyki, w tym turystyki kulturowej, co powinno być przedmiotem aktywności własnej samorządu, jak również współpracy z sektorem prywatnym i sąsiednimi atrakcjami turystycznymi;
- Dla sporej części mieszkańców miejscem codziennej pracy jest Rzeszów, stąd znaczenie utrzymania i poprawy dostępności komunikacyjnej Przeworska. Jednocześnie wymuszony pandemią COVID-19 rozwój pracy zdalnej rozwija przed ośrodkami pokroju Przeworska nowe możliwości;
- Sytuacja na lokalnym rynku pracy wskazuje, że konieczna jest współpraca z powiatem przeworskim i podległymi mu jednostkami w zakresie zapobiegania bezrobociu i aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia. Jednocześnie dodatkowych badań i analiz może wymagać określenie przyczyn niektórych niepokojących zjawisk, związanych z bezrobociem wśród przedstawicieli grup problemowych.

d) stanu i potencjału środowiska naturalnego

Na obszarze miasta Przeworska nie występują obszary chronione, jedynymi formami ochrony przyrody są pomniki przyrody. Największe ich nagromadzenie występuje na terenie Parku Dworskiego otaczającego Pałac Lubomirskich, który jest jednocześnie najcenniejszym obszarem przyrodniczym w mieście. Tereny zielone w obrębie miasta to przede wszystkim urządzona zieleń miejska (skwery, zadrzewienia cmentarne), ogródki przydomowe oraz obszary produkcji rolnej, położone na obrzeżach miasta.

W przypadku miasta Przeworska dostęp do sieci wodociągowej nie stanowi problemu – na koniec 2021 r. według danych GUS posiadało go 98,8% ogółu budynków mieszkalnych. Spośród jednostek porównywanych Przeworsk charakteryzuje się najwyższą wartością tego wskaźnika. Także i w przypadku kanalizacji oraz dostępu do niej w Przeworsku nie występują deficyty. Według GUS na koniec 2021 r. dostęp do niej posiadało 94,5% budynków mieszkalnych oraz 92,6% mieszkańców miasta. W obu przypadkach były to rezultaty przekraczające rezultat obserwowany w województwie (odpowiednio 66,3% oraz 72,4%) oraz powiecie przeworskim (81,2% oraz 79,6%). Miasto Przeworsk charakteryzuje się także bardzo dobrą dostępnością sieci gazowej. Statystyki GUS wskazują na koniec 2021 r. na 92,7% mieszkańców posiadających dostęp do gazociągu.

Rysunek 4. Odsetek budynków mieszkalnych w wybranych jednostkach posiadających w 2021 r. dostęp do wodociągu (po lewej) oraz do kanalizacji (po prawej)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W 2021 r. mieszkańcy Przeworska wyprodukowali średnio 401 kg odpadów, co wśród jednostek porównywanych stanowiło najwyższy rezultat, znacząco przekraczający średnią wojewódzką (250 kg) oraz powiatową (223 kg). Miasto było także liderem zestawienia w roku 2019 i 2020. Duża liczba powstających odpadów idzie w parze z relatywnie niewielkim poziomem ich segregacji – w 2021 r. odsetek odpadów zebranych selektywnie w ogóle odpadów wyniósł 32,5%, co wśród jednostek porównywanych było rezultatem najniższym.

W zakresie stanu środowiska naturalnego duży i wciąż nierozwiązany problem w skali całego kraju stanowi tzw. „niska emisja”, związana z ogrzewaniem budynków mieszkalnych paliwami stałymi (głównie węgiel, nierzadko niskiej jakości) oraz ciągle jeszcze zdarzającym się spalaniem śmieci.

Najbliższa Przeworska stacja pomiarowa powietrza, działająca w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, jest zlokalizowana w Jarosławiu i monitoruje jedynie stężenia pyłów zawieszonych PM_{2,5} oraz PM₁₀. W 2021 r. nie odnotowano na niej przekroczeń dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz dopuszczalnej liczby dni ze stężeniem dobowym pyłu PM₁₀ wyższym niż 50 µg/m³. Określenie pełnej skali zjawiska, jakim na terenie Przeworska jest wykorzystywanie nieekologicznych kotłów do ogrzewania budynków mieszkalnych, jest utrudnione z uwagi na brak precyzyjnych danych. Za takie nie można uznać również deklaracji składanych do CEEB, z uwagi na wprowadzenie „dodatku węglowego” i związane z nim masowe zmiany w dokumentacji.

Konsekwencje i wyzwania:

- Atrakcyjność środowiskowa Przeworska nie wyróżnia miasta na skalę ponadlokalną – typowa zieleń miejska (parki, skwery, zieleńce) to przede wszystkim miejsca wypoczynku dla mieszkańców miasta. Zarówno zasada zrównoważonego rozwoju, jak i zmiany społeczno-gospodarcze, jakie zajądą w mieście (np. związane z demografią) wymuszają będą utrzymanie dotychczasowych oraz zakładanie nowych przestrzeni wypoczynku w otoczeniu przyrody – tym bardziej, że najbliższe otoczenie miasta pozbawione jest terenów o wyróżniających się walorach przyrodniczo-krajobrazowych;
- Dane – pomimo ich niedoskonałości, wynikającej m.in. z braku możliwości zinwentaryzowania wszystkich kotłów na paliwa stałe – wskazują na systematycznie poprawiający się stan powietrza w mieście, w czym także zasługuje samorząd, działającego poprzez zadania inwestycyjne (np. wspieranie wymiany kotłów), jak i „miękkie” (kampanie edukacyjne, uświadamianie społeczeństwa). Działania te winny być kontynuowane, przy czym do osiągnięcia trwałych i dostrzegalnych efektów konieczne jest również zaangażowanie okolicznych gmin;
- Dostęp do infrastruktury sieciowej (wodociąg, gazociąg, kanalizacja) w Przeworsku jest zadowalający – w takim wypadku większym wyzwaniem od jej rozbudowy staje się utrzymywanie wysokiej jakości działania – modernizacja, optymalizacja nakładów na funkcjonowanie oraz zapobieganie awariom i przerwom w funkcjonowaniu;
- Coraz częstszym problemem są okresowe niedobory wody, powodowane wydłużającymi się okresami bezopadowymi. Należy przypuszczać, że wskutek zmian klimatycznych susze, zwłaszcza w okresie wiosennym i letnim będą zdarzać się częściej. Obok rozbudowy i utrzymywania mechanizmów zabezpieczających dostęp do wody na potrzeby miejskie (np. mała retencja i wykorzystywanie deszczówki do podlewania miejskich terenów zielonych) istotne wydaje się prowadzenie działań edukacyjnych wśród mieszkańców, dotyczących rozsądnego gospodarowania wodą;
- Jednym z poważniejszych wyzwań staje się także racjonalna gospodarka odpadami, zmierzająca do podniesienia odsetka odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ich liczbie. Istotnym komponentem w tym przypadku są także działania edukacyjne, kierowane do mieszkańców miasta.

e) zasobów dziedzictwa kulturowego i tzw. oferty spędzania wolnego czasu

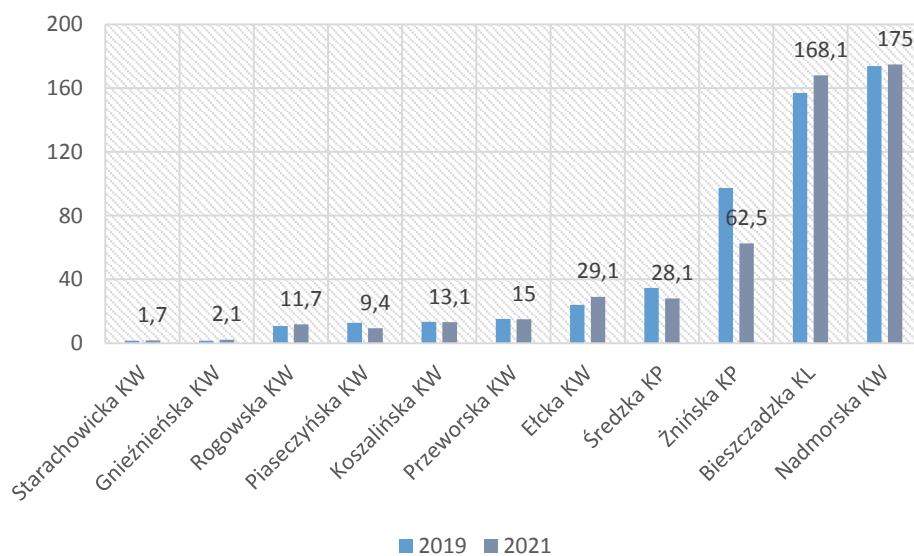
Podstawowymi instytucjami, realizującymi zadania w zakresie szeroko pojętej edukacji i animacji kulturalnej na terenie Przeworska, są dwie prowadzone przez samorząd miejski: Miejski Ośrodek Kultury im. O. Kolberga oraz Miejska Biblioteka Publiczna im. J. Przybosa. W strukturach MOK-u działa także kino „Warszawa”. Zadania każdej z instytucji, mimo różnego profilu działalności, sprowadzają się do szeroko pojętej animacji życia kulturalnego miasta, przede wszystkim poprzez dostarczanie oferty kulturalnej (zajęcia, spektakle, wystawy i wernisaże itp.) dla wszystkich grup wiekowych. Wydarzenia kulturalne, realizowane przez obie jednostki to przede wszystkim imprezy adresowane do społeczności lokalnych, nierzadko o charakterze amatorskim bądź półamatorskim, jednakże bardzo istotne, zwłaszcza w zakresie kultywowania tradycji czy upowszechniania wiedzy historycznej związanej

bezpośrednio z miejscem zamieszkania. Ofertę kulturalną Przeworska uzupełniają inicjatywy podejmowane przez podmioty pozarządowe (m.in. stowarzyszenia, fundacje, parafie) oraz prowadzone przez inne jednostki samorządu terytorialnego, na czele z Muzeum w Przeworsku.

Na terenie Przeworska zachowało się wiele zabytków architektury – głównie mieszkalnej i sakralnej, zgromadzonych w ścisłym centrum miasta. Wśród nich wyróżniają się zarówno poprzez swoją unikatowość, jak i sposób wykorzystania przede wszystkim obiekty architektury drewnianej w Zajeździe Pastewnik oraz zespół kolei wąskotorowej Przeworsk – Dynów. Pojedyncze obiekty nie posiadają rozpoznawalności, która wyróżniałaby je na tle całego Podkarpacia czy nawet jego centralnej części. Jednak całość stanowi dobrze zachowany, atrakcyjny pod względem krajoznawczym zespół dawnego galicyjskiego miasta. Znaczącą atrakcją turystyczną Przeworska jest wspomniana wąskotorowa linia kolejowa do Dynowa, funkcjonująca pod marką „Pogórzanin”. W ostatnich latach przed ograniczeniem ruchu z połączeń korzystało ok. 15 tys. turystów rocznie. Najważniejszą placówką, działającą na terenie Przeworska, zajmującą się ochroną i upowszechnieniem materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest Muzeum w Przeworsku – Zespół Pałacowo-Parkowy.

Wykres 3. Frekwencja [tys. osób] na wybranych kolejach wąskotorowych świadczących przewozy o charakterze turystycznym w latach 2019 i 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UTK

Przeworsk nie posiada tradycji i specjalizacji sportowych o rozpoznawalności ponadlokalnej. Instytucją koordynującą działalność sportową i rekreacyjną na terenie miasta jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji. Instytucja jest organizatorem wielu wydarzeń sportowych i rekreacyjnych (m.in. piłkarskich, biegowych, rowerowych), adresowanych do różnych grup wiekowych. MOSiR administruje także infrastrukturą sportową, zlokalizowaną na terenie miasta (łącznie kilkanaście obiektów i terenów, m.in. Ośrodek Rekreacyjno-Turystyczno-Sportowy, Hala Sportowa, stadion, boiska, place zabaw). Dostrzegalnym deficytem w tym zakresie w mieście jest brak dróg dla rowerów.

Konsekwencje i wyzwania:

- Nagromadzenie zabytków architektury oraz techniki w mieście daje podstawy do stworzenia atrakcyjnej oferty dla turystów i gości, angażującej ich czas przez cały dzień. Oferta ta może być rozbudowywana o atrakcje w okolicznych gminach, także przy uwzględnieniu jednolitej tematyki (np. sakralno-pielgrzymkowej, z wykorzystaniem okolicznych sanktuariów);
- Szczególną atrakcją, dość powszechnie kojarzoną z Przeworskiem, stanowi kolej wąskotorowa do Dynowa, wykorzystywana w sezonowym ruchu turystycznym. Okres bezpośrednio po zakończeniu trwającego remontu trasy będzie przypuszczalnie cechować się zwiększonym zainteresowaniem jej ofertą, co otwiera możliwości do promocji innych atrakcji turystycznych miasta i w efekcie do skutecznego przyciągnięcia odwiedzających;
- Kolej wąskotorowa Przeworsk – Dynów jest jednym z przykładów atrakcji turystycznej prowadzonej przez inny podmiot (w tym przypadku powiat przeworski). Warunkiem do stworzenia atrakcyjnej oferty spędzenia wolnego czasu w Przeworsku jest nawiązanie oraz podtrzymywanie szeroko rozumianej współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz podmiotami prywatnymi;
- Duże nagromadzenie obiektów zabytkowych zwykle przekłada się na problemy natury konserwatorskiej, szczególnie w przypadku ich adaptacji do współczesnych potrzeb. Jednocześnie miasto – za sprawą wykorzystania obiektów Zajazdu Pastewnik – może stanowić przykład włączania obiektów zabytkowych w obieg społeczno-gospodarczy;
- Niezależnie od ruchu turystycznego i jego obsługi, Przeworsk stanowi ważny ośrodek usług kulturalnych, adresowanych w pierwszej kolejności do mieszkańców miasta. Samorządowe jednostki kultury, działające w mieście, stanowią nierzadko placówki pierwszego kontaktu z kulturą. Deficyty w tym zakresie mogą ujawniać się nie tyle wskutek braku dostępu do instytucji kultury, co poprzez niezadawalającą ich działalność. Stąd konieczność jej weryfikowania, monitorowania zapotrzebowania zgłaszanego przez potencjalnych odbiorców oraz dbałość o odpowiednie wyposażenie i stan infrastruktury;
- W podobny sposób należy potraktować infrastrukturę sportową i rekreacyjną, mając na uwadze także prognozowane zmiany demograficzne i konieczność zapewnienia oferty dostosowanej do możliwości osób najstarszych. Jednocześnie intensyfikacji działań może wymagać budowa sieci dróg dla rowerów na terenie miasta, co poza znaczeniem dla jego oferty wypoczynkowej, może rozwiązać część problemów w skomunikowaniu jego obrzeży z centrum.

f) poziom bezpieczeństwa publicznego

Przeworsk, mający status miasta powiatowego, jest siedzibą komend powiatowych policji oraz straży pożarnej. W mieście w wymiarze całorocznym i całodobowym stacjonują ponadto dwa zespoły ratownictwa medycznego, obejmujące zasięgiem swojego działania miasto oraz okoliczne gminy. Obecność tych instytucji w Przeworsku przesądza o szybkim czasie reagowania w przypadku zdarzeń zaistniałych na terenie miasta, który w normalnych warunkach nie powinien przekraczać kilkunastu minut. Dodatkową lokalną instytucją z zakresu utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego jest Straż Miejska w Przeworsku. Dane udostępnione przez KPP w Przeworsku pozwalają na stwierdzenie, że miasto jest względnie bezpieczne. Przez cały okres 2017-2021 nie odnotowano zabójstw, przestępstwa o charakterze rozbójniczym (bójki, pobicia, rozboje itd.) zdarzały się incydentalnie, najczęściej odnotowanymi były kradzieże.

Podstawowym zagrożeniem naturalnym w przypadku Przeworska wydają się być powodzie – zarówno te związane z wystąpieniem z brzegów Mleczki i jej dopływów, jak również tzw. „powodzie błyskawiczne”, będące bezpośrednim następstwem krótkotrwałych, nawalnych ulew, na które

narażone są przede wszystkim miejsca położone w zagłębieniach terenu, z brakiem bądź niewydolną kanalizacją deszczową. Zgodnie z danymi PGW „Wody Polskie”, obszarem zagrożonym powodzią (o prawdopodobieństwie wystąpienia = 1%) są tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie koryta Mlecзки, nie posiadającej obwałowań na terenie miasta (m.in. rejon Stadionu Miejskiego, Zajazdu Pastewnik, Błonia Browarnego i Błonia Rzeźniczego). Miastu w nieznacznym stopniu zagrażają także osuwiska. Państwowy Instytut Geologiczny diagnozuje w granicach Przeworska 7 osuwisk o łącznej powierzchni 5,77 ha co stanowi niespełna 0,3% powierzchni miasta oraz 4 tereny zagrożone występowaniem masowych ruchów ziemi.

Dużym i jak dotąd jedynie częściowo rozwiązany problem Przeworska jest przebieg drogi krajowej i wojewódzkiej przez centrum miasta. Część ruchu tranzytowego przejął uruchomiony w 2016 r. fragment autostrady A4, mimo to według danych GDDKiA w 2020 r. odcinek DK94 pomiędzy granicami miasta przejeżdżało średnio 14 565 pojazdów na dobę. Natężenie ruchu obniża poziom bezpieczeństwa mieszkańców, negatywnie wpływając także na szeroko rozumiany komfort życia (hałas komunikacyjny, spaliny, spowolnienie ruchu). Rozwiązaniem sytuacji jest budowa południowej obwodnicy Przeworska w ciągu DK94 – pierwszy etap inwestycji jest obecnie realizowany.

Konsekwencje i wyzwania:

- Pomimo uruchomienia autostrady A4, w dalszym ciągu natężenie ruchu na przecinającej miasto DK94 jest znaczące. Z jednej strony potwierdza to znaczenie szlaku komunikacyjnego na osi wschód-zachód, na którym leży Przeworsk, z drugiej natomiast wskazuje, że uporządkowanie lokalnego ruchu samochodowego stanowi duże wyzwanie na najbliższe lata. Jednym ze sposobów jest budowa brakujących odcinków dróg (głównie kategorii wyższych niż gminne) i szeroko pojęte wsparcie samorządu miejskiego w tym zakresie;
- Przeworsk, jako ośrodek miejski o znaczeniu ponadlokalnym, skupia w sobie szereg instytucji bezpieczeństwa publicznego, których obecność przekłada się na szybkość i skuteczność reagowania w obrębie miasta. Konieczne jest ich wspieranie (bezpośrednie bądź we współpracy z innymi jednostkami), skutkujące utrzymywaniem gotowości bojowej;
- Zagrożenia naturalne na terenie Przeworska w dużej mierze warunkowane są pogodą (podtopienia, zalania, uaktywnienie się osuwisk). Niektórym z nich można zapobiec – tym bardziej, że wiele rozwiązań (jak chociażby utrzymywanie drożności rowów i przepustów czy utrzymywanie magazynów ze sprzętem przeciwpowodziowym) jest relatywnie niskonakładowych;
- Jednocześnie, w kontekście zabezpieczenia przeciwpowodziowego kluczowego znaczenia nabierają inwestycje realizowane poza obszarem miasta, jak też poza kompetencjami miejscowego samorządu (np. budowa suchych zbiorników retencyjnych na Mleczce). Mogą one być jednak wspierane, np. poprzez lobbowanie czy nawiązywanie partnerstw międzysamorządowych.

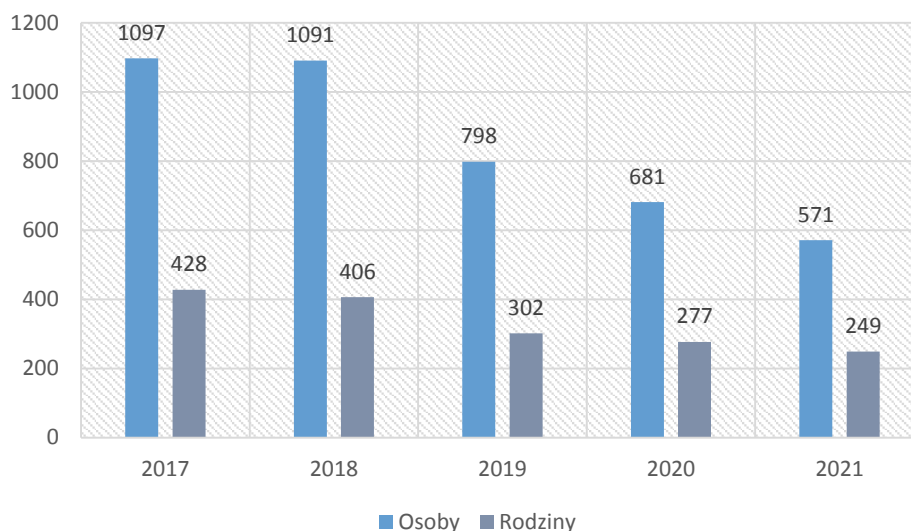
g) polityki społecznej

Podstawową instytucją realizującą ustawowe zadania z zakresu pomocy społecznej jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. Uzupełnieniem dla funkcjonowania MOPS jest ponadto Środowiskowy Dom Samopomocy w Przeworsku, prowadzony przez miasto. Placówka zapewnia codzienne wsparcie dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną.

Dane MOPS wskazują na malejącą w przedziale czasowym 2017-2021 liczbę osób oraz rodzin korzystających ze wsparcia społecznego. Spadek w obydwu przypadkach był dość wyraźny i wynosił, odpowiednio, -48% oraz -42%. Nie odnotowano wzrostów w latach 2020 i 2021, które można byłoby

łączyć ze skutkami pandemii COVID-19. Wśród beneficjentów świadczeń udzielanych w ramach pomocy społecznej dość znaczący jest udział osób w wieku przedprodukcyjnym (24,7% ogółu w 2021 r.) i poprodukcyjnym (12,7%). Uwagę zwraca także wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej długotrwale, tj. powyżej 1 roku. W 2021 r. osoby takie stanowiły 75% ogółu.

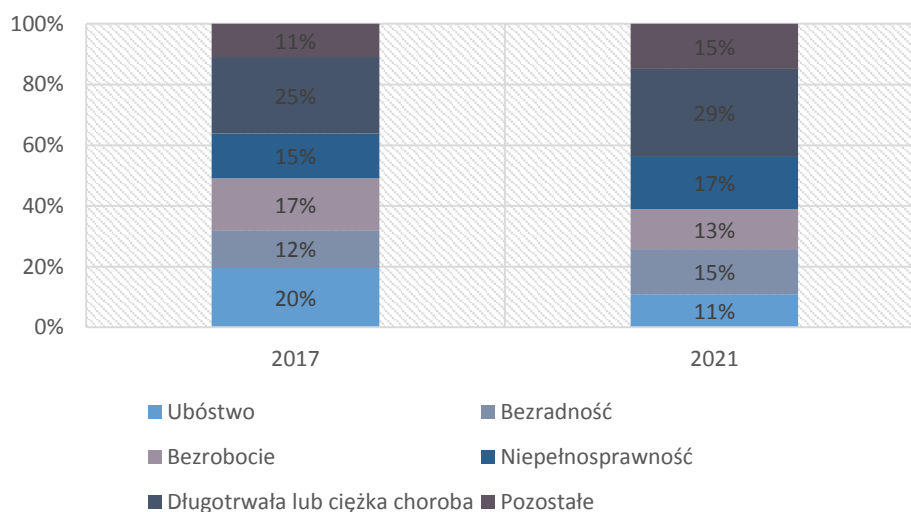
Wykres 4. Liczba osób i rodzin korzystających z wsparcia społecznego w Przeworsku w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przeworsk

W katalogu powodów udzielania świadczeń pomocy społecznej w 2021 r. dominowały: „długotrwała lub ciężka choroba” (29% ogółu świadczeń) oraz „niepełnosprawność” (17%). Wyliczony przez GUS wskaźnik, obrazujący beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2021 r. dla Przeworska wyniósł 327 osób, co było jednym z niższych rezultatów wśród tła porównawczego, znacząco odstającym od średniej dla województwa (477 os.) oraz, przede wszystkim, powiatu przeworskiego (606 os.).

Wykres 5. Struktura świadczeń pomocy społecznej w Przeworsku w latach 2017 i 2021, ze względu na powody ich udzielania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przeworsk

Podstawową placówką ochrony zdrowia na terenie Przeworska jest miejscowy szpital – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (SP ZOZ) w Przeworsku, prowadzony przez powiat przeworski. Działalność placówki wspierana jest przez samorząd gminny, także w wymiarze finansowym (m.in. udzielane dofinansowania na zakup specjalistycznego sprzętu). Ofertę dla mieszkańców Przeworska w zakresie ochrony zdrowia uzupełniają niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, przychodnie oraz prywatne gabinety lekarskie.

Konsekwencje i wyzwania:

- Statystyka nie wskazuje na wzrost zapotrzebowania na pomoc społeczną ze względu na pandemię COVID-19. Nie można jednak wykluczyć wystąpienia takiego zjawiska w przyszłości, w związku z problemami pojawiającymi się w dłuższej perspektywie czasowej;
- Można zakładać także wzrost zapotrzebowania na pomoc społeczną w związku z aktualną sytuacją gospodarczą, na czele z rosnącymi kosztami codziennego, bieżącego funkcjonowania, powodowanymi m.in. przez inflację;
- Grupą, do której w szczególności winno być skierowane dodatkowe, wielowymiarowe wsparcie jest młodzież – alarmujące są ogólnokrajowe statystyki dotyczące prób samobójczych w tej grupie wiekowej, a sytuację dodatkowo pogorszyła pandemia COVID-19, która dla wielu młodych osób oznaczała przede wszystkim ograniczenie kontaktów z rówieśnikami i ograniczenie możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu;
- Duże wyzwanie w zakresie pomocy społecznej wiąże się z wskazanymi wcześniej zmianami w strukturze demograficznej jednostki – w najbliższych latach liczba osób starszych i chorych, a zatem wymagających rozmaitych form wsparcia będzie rosła. Należy przez to rozumieć nie tylko działania typowe dla ośrodków pomocy społecznej, ale także wszelkie formy aktywizacji, budowania oferty spędzania czasu wolnego, przeciwdziałania wykluczeniu, animacji poprzez kulturę itd.;
- Zmiany w strukturze demograficznej wymuszają także dodatkowe działania w obszarze ochrony zdrowia. Poza standardowymi działaniami, zapewniającymi odpowiednie wyposażenie infrastrukturalne i sprzętowe placówek systemu opieki zdrowotnej, należy położyć odpowiedni nacisk na zapewnienie i podnoszenie kwalifikacji kadr medycznych oraz dostosowanie usług do zapotrzebowania i podniesienie ich pełnej dostępności.

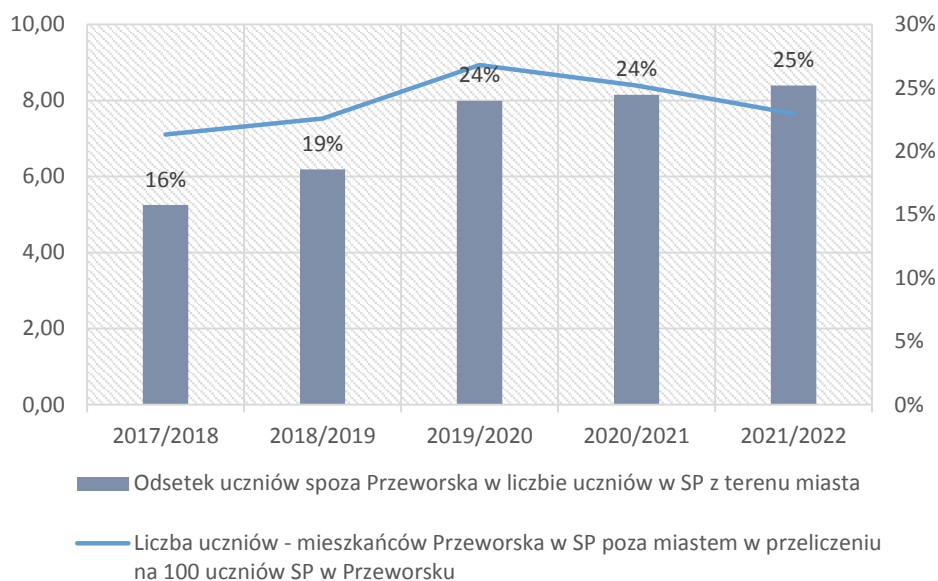
h) edukacji i wychowania

Edukację na poziomie przedszkolnym w Przeworsku prowadzi obecnie 6 placówek, z czego 4 niepubliczne i 2 prowadzone przez samorząd (Przedszkola Miejskie nr 2 i nr 3). Zajęcia w roku szkolnym 2021/2022 rozpoczęło w nich łącznie 528 dzieci, z czego 267 (50,6%) uczęszczało do obydwu przedszkoli publicznych. W ostatnich latach obserwowany jest ciągły spadek udziału odsetka dzieci w placówkach publicznych. Wydatki ponoszone z budżetu miasta na 1 dziecko w przedszkolach pomiędzy 2018 a 2021 r. rosły, choć nie był to wzrost znaczący, do poziomu 14,8 tys. zł. Rocznie (PM nr 2) oraz 17,3 tys. zł (PM nr 3).

Kształcenie na poziomie podstawowym w Przeworsku zapewniają trzy publiczne szkoły podstawowe, prowadzone przez miasto (SP nr 1, SP nr 2 oraz SP nr 3), nie funkcjonuje przy tym żadna szkoła niepubliczna. Obwody szkolne pokrywają się z obszarem Przeworska, dodatkowo do SP nr 3 przypisano wieś Gorliczynę (gmina wiejska Przeworsk). Rok szkolny 2021/2022 w przeworskich „podstawówkach” rozpoczęło łącznie 1 764 uczniów, co w całym analizowanym pięcioleciu było rezultatem najwyższym. Największa ich część (ok. 50%) ogółu uczęszcza do SP nr 1. Analiza przepływów międzygminnych wskazuje na rosnący udział uczniów zamieszkujących tereny podmiejskie, uczęszczających do szkół na terenie Przeworska. W 2021 r. wynosił on 25%, przy czym w wartości tej ujęci są także mieszkańcy Gorliczyny, dla której szkołą „z obwodu” jest przeworska SP nr 3.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Wykres 6. Statystyka dot. przepływów międzygminnych uczniów szkół podstawowych w latach 2017/2018-2021/2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Przeworsk

Analiza wyników (średni % punktów zdobywany przez uczniów wszystkich szkół w danej gminie) wskazuje, że uczniowie ze szkół podstawowych z Przeworska osiągają zadowalające rezultaty, zwykle lepsze od średnich dla regionu i powiatu, a także od wyników ich rówieśników w szkołach gminy wiejskiej Przeworsk oraz gminy Zarzecze, mogących stanowić najpoważniejszą „konkurencję” w wyborze placówki kształcenia. Pod względem jakości kształcenia Przeworsk wypada bardzo korzystnie także na tle porównawczym.

Tabela 1. Średnie procentowe wyniki uczniów wybranych jednostek z egzaminu ósmoklasisty (j. polski, matematyka, j. angielski) w latach 2019-2022

	język polski				matematyka				język angielski			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Podkarpacie	64,4	60,8	61,6	61,4	46,3	47,8	49,2	59,0	57,1	52,8	65,0	65,8
powiat przeworski	66,7	60,1	60,6	61,1	43,6	44,9	46,6	54,6	53,4	47,2	63,5	60,3
Przeworsk [m]	68,1	62,5	61,3	61,6	48,0	48,4	46,6	57,3	62,4	59,6	70,6	68,5
Przeworsk [w]	69,0	61,7	60,9	63,9	43,3	44,9	46,4	57,2	54,8	43,6	66,2	58,7
Zarzecze	64,6	58,6	64,5	58,8	38,7	43,6	45,7	57,0	45,7	43,1	60,4	62,7
Kolbuszowa	64,5	61,9	63,3	64,5	48,0	46,4	43,6	62,2	61,4	55,1	65,5	71,0
Leżajsk	75,4	58,4	64,6	62,9	53,3	47,6	57,9	60,0	64,2	57,6	73,3	68,0
Łańcut	63,2	60,1	61,6	59,4	48,3	52,8	56,5	63,1	58,4	57,3	69,6	71,0
Ropczyce	63,5	61,6	57,1	56,4	43,8	42,5	45,3	51,1	55,6	48,3	61,3	57,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków

W zakresie edukacji, za sprawą funkcjonowania szkół ponadpodstawowych (liceum ogólnokształcące, technikum i szkoła branżowa) Przeworsk stanowi ośrodek edukacyjny o oddziaływaniu ponadlokalnym. W mieście możliwa jest kontynuacja nauki w oparciu o studia, jak również jej uzupełnienie za sprawą państwowej szkoły muzycznej.

Konsekwencje i wyzwania:

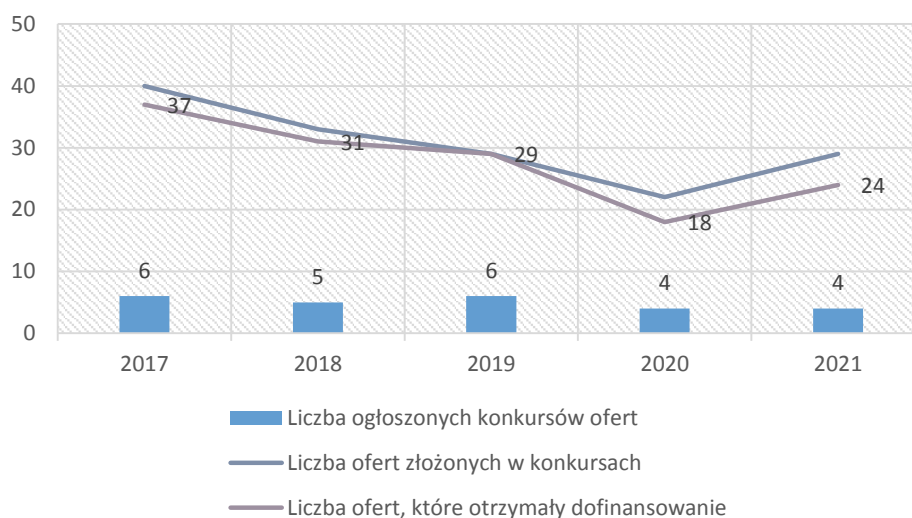
- Dostęp do edukacji na poziomie przedszkolnym i szkolnym jest jednym z ważniejszych czynników, wpływających na atrakcyjność osadniczą jednostki. W przypadku Przeworska należy ocenić go jako zadowalający. Co więcej, znaczącym atutem miasta jest możliwość kontynuacji nauki za sprawą działalności szkół ponadpodstawowych oraz uzupełniających podstawowy tok edukacji (np. szkoła muzyczna);
- Ważną kwestią jest poziom nauczania – ten, co sugerują wyniki z egzaminu ósmoklasisty, jest bardzo wysoki, co znacząco podnosi konkurencyjność przeworskich szkół podstawowych w stosunku do placówek z okolicznych gmin;
- Pomimo obserwowanego w ostatnich latach i diagnozowanego na najbliższą dekadę spadku liczby ludności zamieszkującej miasto, samorządowym placówkom edukacyjnym – przedszkolom i szkołom – nie zagraża widmo braku chętnych do kontynuowania edukacji. Ewentualne braki mogą być uzupełniane przez dzieci i młodzież zamieszkujące tereny podmiejskie, wybierające placówki w Przeworsku m.in. za sprawą wspomnianego poziomu nauczania, pod warunkiem, że zostanie on utrzymany;
- Jednym z warunków posiadania atrakcyjnej oferty edukacyjnej jest ponoszenie nakładów na utrzymanie infrastruktury szkolnej w odpowiednim stanie – tyczy się to zarówno samych budynków szkół i ich wyposażenia, jak również infrastruktury okołoszkolnej, ułatwiającej codzienne funkcjonowanie.

i) kapitału społecznego

Według danych zawartych w Krajowym Rejestrze Sądowym, na koniec 2022 r. na terenie Przeworska zarejestrowane były 63 podmioty – głównie stowarzyszenia i fundacje, z czego 11 posiadających status „w likwidacji”. Większość stanowią organizacje nastawione na kreowanie i podtrzymywanie szeroko rozumianego rozwoju lokalnego poprzez sport, kulturę, turystykę czy edukację. Według danych GUS, na terenie miasta na koniec 2021 r. działało 4,66 podmiotów – stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Wartość ta była jedną z wyższych na tle porównawczym, jednak należy pamiętać, że liczba formalnie istniejących organizacji nie przekłada się na aktywność oraz sprawność ich działania.

Podstawową formą współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi są otwarte konkursy ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych. Przez okres 2017-2021 zdecydowana większość środków finansowych, jakie z budżetu miasta trafiły do organizacji pozarządowych, została rozdysponowana w trybach konkursowych. Z analizy danych widoczny jest spadek liczby składanych ofert w roku 2020, przypuszczalnie w związku z pandemią COVID-19 oraz wzrost w roku kolejnym, co może sugerować powolny powrót do stanu sprzed pandemii. Inną formą partycypacji społecznej jest mechanizm budżetu obywatelskiego, działający w mieście od 2018 r. Dane wskazują na niewielkie zainteresowanie tą formą partycypacji społecznej – w trzech edycjach (2018, 2019, 2021) liczba zadań dopuszczonych do głosowania wahała się pomiędzy 5 a 8, natomiast ważnych głosów nie przekroczyła poziomu 5 tys.

Wykres 7. Statystyka dot. konkursów ofert dla organizacji pozarządowych w Przeworsku w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Przeworsk

Analiza frekwencji wyborczej w niektórych głosowaniach, odbywających się pomiędzy 2014 a 2020 rokiem wskazuje na rosnące zaangażowanie mieszkańców Przeworska w tym zakresie, choć zwraca uwagę, że wybory samorządowe (w tym przypadku analizie poddano głosowanie do rad gmin) wywołują nieco mniejsze zainteresowanie niż wybory parlamentarne i prezydenckie. Ostatnie z analizowanych głosowań, II tura wyborów prezydenckich w 2020 r., odznaczała się frekwencją przekraczającą poziom 67%, co stanowiło rezultat zbliżony do powiatowego oraz wojewódzkiego.

Konsekwencje i wyzwania:

- Pomimo zadowalającego poziomu partycypacji społecznej, wyrażającego się m.in. poprzez liczbę i rodzaj działających organizacji społecznych, dostrzegalnych jest kilka niepokojących trendów, na czele z niewielkim zainteresowaniem mechanizmem budżetu obywatelskiego wśród mieszkańców Przeworska, co rodzi pytania o wynalezienie i wdrożenie sposobów zmierzających do podniesienia znaczenia tego instrumentu;
- Dużym atutem Przeworska jest homogeniczność społeczności lokalnej, której brak doskwiera gminom przeżywającym duży napływ nowych mieszkańców. Daje to znaczący potencjał w zakresie działalności oddolnej, zwłaszcza nakierunkowanej na kultywowanie i rozwijanie społeczności lokalnych.

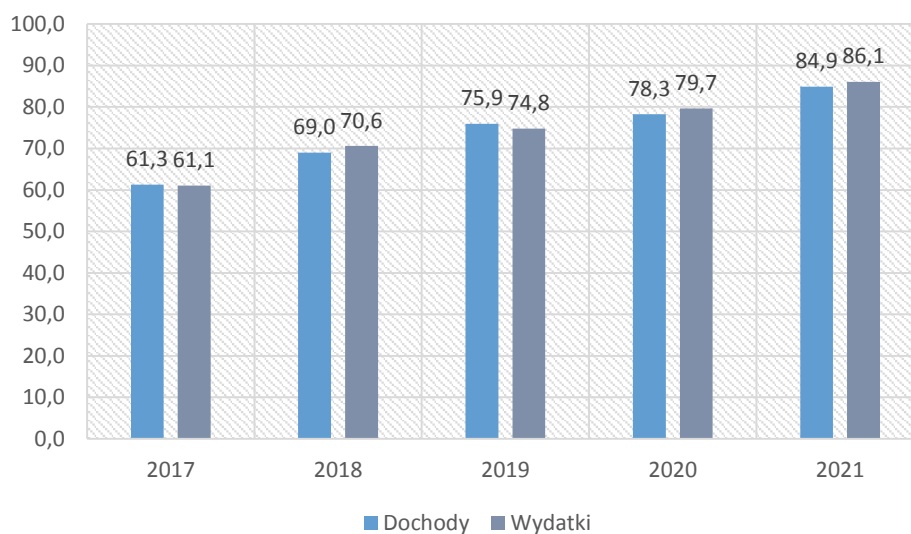
j) sytuacji finansowej miasta

Na koniec 2021 r. dochody Przeworska wyniosły 84,9 mln zł, co w stosunku do roku 2017 oznaczało wzrost o 39%. Natomiast w przeliczeniu na 1 mieszkańca poziom dochodów w 2021 r. wyniósł 5 721,33 zł. Wśród jednostek porównywanych, w 2021 r. niższym poziomem dochodu w przeliczeniu na mieszkańca charakteryzowała się jedynie gmina Leżajsk (5 526,96 zł). Dostrzegalna była zwłaszcza różnica pomiędzy Przeworskiem a średnią dla gmin powiatu (blisko 513 zł) oraz regionu (prawie 847 zł). Przez cały okres 2017-2021 wartość parametru dla Przeworska pozostawała niższa od powiatowej i wojewódzkiej. Struktura dochodów Przeworska ze względu na źródło wskazuje na dość znaczący poziom dochodów własnych, w dużej mierze przesadzających o zamożności i potencjale inwestycyjnym danej gminy. W 2021 r. wynosił on 46,3% ogółu.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

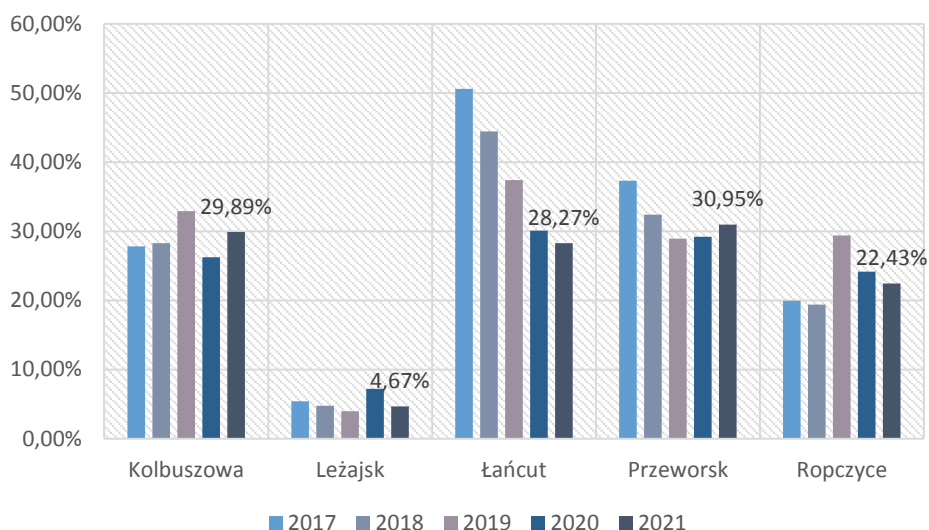
Wykres 8. Dochody i wydatki budżetu Przeworska w mln zł w okresie 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wydatki miasta Przeworska w 2021 r. wyniosły 86,1 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dało rezultat 5 799,44 zł. Także i w tym przypadku każdorazowo w okresie 2017-2021 wartość parametru dla Przeworska była niższa od uśrednionej wartości dla gmin powiatu oraz regionu. W strukturze wydatków budżetu miasta ze względu na działy klasyfikacji budżetowej zarówno w 2017 r. jak i w 2021 r. dominowały kategorie „Oświata i wychowanie” (37,9% w 2021 r.) oraz „Rodzina” (24,5%). W pierwszym przypadku wydatki związane były z szeroko pojętym utrzymaniem placówek oświatowych, w drugim z transferami w ramach programu „Rodzina 500+”. W budżetach porównywanych gmin obie kategorie także zajmują czołowe pozycje, przy czym zwraca uwagę fakt, że wspomniane 37,9% ogółu budżetu, jakie Przeworsk wydaje na edukację, jest wartością najwyższą.

Wykres 9. Zadłużenie jednostek porównywanych w okresie 2018-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RIO

Zadłużenie Przeworska w roku 2021, według danych publikowanych przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Rzeszowie, wynosiło 30,95%. Zjawiskiem pozytywnym jest redukcja poziomu zadłużenia w stosunku do 2017 r. o 6,4 punktu procentowego, choć niepokoi powolny wzrost wartości parametru począwszy od 2019 roku. Na tle porównawczym poziom zadłużenia Przeworska był najwyższy.

Konsekwencje i wyzwania:

- Zjawiskiem, które w strukturze finansowej Przeworska może budzić obawy jest malejący odsetek dochodów własnych. Choć przypadająca na nie wartość jest wysoka – w ostatnich 5 latach nie spadły one bowiem poniżej poziomu 45% ogółu – określenie przyczyn jej spadku oraz wdrożenie mechanizmów zaradczych wydaje się być pożądane;
- Pomijając dział „Rodzina”, związany z transferami w ramach programu „Rodzina 500+”, największym obciążeniem dla budżetu miasta jest funkcjonowanie placówek oświatowych – szkół i przedszkoli. Kwestia ta winna być przedmiotem szczególnej uwagi, nie wyłączając działań optymalizacyjnych na tyle, na ile są one możliwe;
- Konieczne jest również utrzymanie dużej sprawności w pozyskiwaniu środków unijnych w nowej perspektywie finansowej UE (2021-2027), z jednoczesnym racjonalnym doбором inwestycji;
- Stosownych działań może wymagać także utrzymujące się na zbliżonym, a przy tym dość wysokim poziomie zadłużenie miasta.

Analiza strategiczna (SWOT) miasta Przeworska

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnostycznych. Służy porządkowaniu informacji, dokonywaniu oceny zasobów i czynników zewnętrznych, ułatwia też identyfikację wyzwań i określenie priorytetów rozwoju. W najbardziej podstawowym ujęciu, polega na grupowaniu czynników odnoszących się do polityki rozwoju na cztery kategorie, nazwane z j. ang.: strengths – mocne strony, weaknesses – słabe strony, opportunities – szanse i threats – zagrożenia. W związku z dużą dokładnością prac diagnostycznych, wymienione kategorie doprecyzowano z zamiarem zestawienia najważniejszych wniosków z nich płynących. Efektem tego jest wskazanie w poniższej tabeli potencjałów konkurencyjnych miasta Przeworska (cech lub zasobów stanowiących wymierną wartość rozwojową), barier strategicznych, które w istotny sposób ograniczają potencjały miasta (lub de facto hamują jego rozwój) oraz potencjalnych szans i zagrożeń, które wynikają z uwarunkowań zewnętrznych.

Tabela 2. Wyniki analizy SWOT dla miasta Przeworska

Silne strony - Potencjały konkurencyjne	Słabe strony - Bariery rozwojowe
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie miasta przy drogowych i kolejowych szlakach komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym, z bezpośrednim dostępem do autostrady A4 (węzeł autostradowy „Przeworsk”) – dobra dostępność komunikacyjna, istotna z punktu widzenia atrakcyjności osadniczej oraz działalności przemysłowej i usługowej; • Niewielka odległość oraz dogodne powiązania komunikacyjne z Rzeszowem – ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym i usługowym o oddziaływaniu ponadregionalnym; • Znaczenie administracyjne (siedziba władz dwóch gmin oraz powiatu) i usługowe miasta, skutkujące oddziaływaniem na skalę ponadlokalną i zapewniające mieszkańcom dobry dostęp do usług publicznych oraz komercyjnych; • Wysoki poziom dostępności do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazociągu – czynniki zwiększające atrakcyjność osadniczą miasta; • Obecność na terenie miasta podmiotów bezpieczeństwa publicznego – łatwość i szybkość reagowania w sytuacjach kryzysowych, związana m.in. z krótkim czasem dotarcia do miejsca zagrożenia; • Szeroka oferta kulturalna, sportowa oraz edukacyjna Przeworska, wyróżniająca się na tle gmin ościennych m.in. za sprawą posiadanej bazy infrastrukturalnej – większa atrakcyjność osadnicza względem sąsiedztwa; 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewydolny układ komunikacyjny w centrum miasta oraz brak kluczowych odcinków dróg kategorii krajowej oraz wojewódzkiej – niedogodności związane z dużym natężeniem ruchu samochodowego (m.in. hałas, korki, zanieczyszczenia, niedobór miejsc parkingowych); • Nieuporządkowana gospodarka przestrzenna wskutek braku pokrycia dużego fragmentu Przeworska miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – problem przekładający się m.in. na jakość planowania przestrzennego oraz kontrolę intensywności i kierunków zabudowy (np. na dotychczasowych terenach zielonych); • Pogarszająca się estetyka miasta, szczególnie w jego centralnej, zabytkowej części, wskutek niewystarczających regulacji w zakresie projektów oraz materiałów budowlanych i wykończeniowych, ekspozycji reklam, szyldów itd. – obniżenie komfortu życia mieszkańców, pogorszenie wizerunku miasta wśród turystów oraz gości; • Zagrożenie powodziowe, zwiększone niedoborami w infrastrukturze przeciwpowodziowej na terenie miasta oraz dorzecza Mleccki – czynnik ryzyka dla życia i zdrowia mieszkańców oraz bezpieczeństwa mienia prywatnego i publicznego; • Współistnienie dwóch negatywnych zjawisk demograficznych – ubytku liczby ludności, (głównie wskutek migracji ludzi młodych) oraz starzenia się społeczeństwa, skutkujące

<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonowanie w Przeworsku kilku przedsiębiorstw o rozpoznawalności ponadlokalnej o nieuciążliwym profilu działalności, przekładająca się na korzyści finansowe i wizerunkowe dla miasta; • Bogate, zróżnicowane pod względem tematycznym zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego (m.in. zabytki architektury, techniki, pamiątki historyczne), wpływające na atrakcyjność oferty spędzania wolnego czasu w mieście i większe możliwości w zakresie jej kreowania i promowania w wymiarze ponadlokalnym; • Zadowolający poziom nauczania w przeworskich szkołach podstawowych i możliwość kontynuowania nauki na poziomie ponadpodstawowym oraz uzupełniającym (m.in. szkoła muzyczna) – determinanta wysokiego poziomu kapitału ludzkiego, wpływająca na atrakcyjność osadniczą Przeworska, w przyszłości mogąca skutkować przywiązaniem do miejsca zamieszkania wśród mieszkańców miasta. 	<p>pogarszaniem się sytuacji demograficznej miasta oraz niekorzystne prognozy w tym zakresie – potrzeba dostosowania bądź uruchomienia pakietu usług publicznych dla osób starszych i ryzyko konieczności ograniczenia innych działań w przyszłości;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niepokojąca sytuacja na lokalnym rynku pracy, uwidoczniła w porównaniu wskaźników bezrobocia z regionem oraz miastami o zbliżonym charakterze, brak atrakcyjnych, dobrze płatnych miejsc pracy – niska konkurencyjność gospodarcza Przeworska, skutkująca nasileniem się procesów migracyjnych; • Niewielka atrakcyjność zasobów środowiska naturalnego Przeworska i jego najbliższego otoczenia oraz niezadowolający stan ich zagospodarowania (park, dolina Mlecзки) – obniżenie atrakcyjności osadniczej oraz rekreacyjnej i wypoczynkowej miasta dla mieszkańców, turystów oraz gości; • Bardzo niski poziom rozwoju infrastruktury rowerowej, brak dróg dla rowerów – utrudnienie w codziennym funkcjonowaniu dla mieszkańców Przeworska i okolicznych miejscowości (dojazdy do pracy, szkół, punktów przesiadkowych) oraz obniżenie potencjału rekreacyjno-wypoczynkowego miasta; • Problemy w zakresie partycypacji społecznej, wyrażające się m.in. niewielkim poziomem zainteresowania mechanizmem budżetu obywatelskiego.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Potencjał w zakresie przekształcania miasta w przyjazne miejsce do spokojnego życia „slow life”, przy jednoczesnej dogodnej dostępności komunikacyjnej do dużych ośrodków gospodarczych i usługowych; • Mała intensywność procesów przekształcania Przeworska w „sypialnię” dużego miasta – dodatni wpływ na homogeniczność społeczeństwa lokalnego, niewielkie ryzyko zakłócenia więzi społecznych i spadku poziomu bezpieczeństwa; • Rosnące zainteresowanie niskokosztową turystyką w wydaniu lokalnym, sprowadzającą się do jedno-, dwudniowych odwiedzin w lokalizacjach oddalonych o 1-2 godziny drogi od miejsca zamieszkania – możliwości 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalsze pogarszanie się sytuacji demograficznej Przeworska wskutek migracji i starzenia się społeczeństwa – ryzyko m.in. odpływu kapitału ludzkiego oraz ubożenia społeczeństwa, obniżenia poziomu dochodów podatkowych, konieczności wprowadzania pilnych zmian dostosowujących system świadczenia usług publicznych do spadku liczby i zmian struktury ludności (np. likwidacji szkół lub przedszkoli), a w konsekwencji zmniejszenia atrakcyjności oraz możliwościach rozwojowych miasta; • Duża konkurencja w zakresie przyciągania mieszkańców oraz inwestorów ze strony miast o podobnych wielkości i potencjale, położonych w porównywalnej odległości od Rzeszowa –

<p>wypromowanie i upowszechnienia oferty miasta (wykorzystanie niestandardowych kanałów promocyjnych miasta, np. wśród blogerów turystycznych);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obecność atrakcji turystycznych o rozpoznawalności ponadlokalnej w niewielkiej odległości od Przeworska (m.in. Markowa, Łańcut, Jarosław) – potencjał do budowy wspólnej, zintegrowanej oferty spędzania wolnego czasu i zatrzymania turystów w mieście na dłużej; • Możliwości współpracy międzynarodowej, w tym transgranicznej z Ukrainą, m.in. w sferze rozwijania i promowania oferty turystycznej; • Potencjał współpracy oraz możliwości jej finansowania w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jarosław-Przeworsk oraz Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Mleczki”; • Większa świadomość w zakresie ochrony środowiska naturalnego i zachowań proekologicznych wśród młodszych pokoleń – szansa na zdynamizowanie procesu poprawy stanu środowiska przy jednoczesnym obniżeniu nakładów finansowych ponoszonych przez samorząd miejski (np. na likwidację nieekologicznych kotłów, likwidację dzikich wysypisk); • Programy rządowe i systemy finansowe ukierunkowane na politykę prorodzinną, ofertę dla młodzieży i młodych dorosłych, kompleksową politykę senioralną i społeczną; • Wykorzystanie czynników zewnętrznych (m.in. stabilna liczba uczniów w przeworskich szkołach podstawowych, obecność szkół ponadpodstawowych i biznesu, baza infrastrukturalna) do nawiązania współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej, skutkującej stworzeniem programu edukacji na potrzeby lokalnego rynku pracy i/lub branż przemysłu rozwijającego się na terenie miasta i w subregionie; • Rozwój sytuacji geopolitycznej związanej z Ukrainą (odbudowa kraju po wojnie, integracja z Europą Zachodnią, rozwój kontaktów handlowych itp.) – potencjał Przeworska w tym zakresie (m.in. uczestnictwo w programach finansowanych ze środków zewnętrznych, działaniach sektora biznesowego) wynikający z przygranicznego oraz tranzytowego położenia; 	<p>ryzyko utraty szans na zdynamizowanie rozwoju miasta;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ryzyka związane ze zmianami klimatu – występowanie gwałtownych zjawisk pogodowych (np. deszcze nawalne, długookresowe susze), ich wpływ m.in. na uaktywnienie się osuwisk położonych na terenie miasta oraz konieczność ponoszenia kosztów przeciwdziałania ich zagrożeniom i skutkom; • Korelacja występujących w skali całego kraju, pogłębiających się trudności w dostępie do podstawowych i specjalistycznych usług medycznych i opiekuńczych z procesem starzenia się społeczeństwa miasta i wzrostem zapotrzebowania na takie usługi; • Rosnące obciążenie dla budżetu miasta z tytułu utrzymania infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej oraz sportowej, m.in. z tytułu wzrostu kosztów mediów – konieczność dokonywania priorytetyzacji wydatków, mogąca skutkować pogorszeniem się oferty bądź wzrostem poziomu opłat za korzystanie z niej; • Niska jakość polityki centralnej i stanowione prawo oraz utrwalająca się biurokracja – brak wzorca prowadzenia długofalowej i profesjonalnej polityki rozwoju, nieporządek prawny oraz rosnące koszty realizacji zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego przy jednoczesnym braku rekompensat; • Ryzyko wyhamowania poziomu inwestycji oraz rozwoju miasta ze względu na kryzys gospodarczy, inflację i skalę zmian w systemie finansów publicznych w odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego; • Nasilenie problemów społecznych wskutek czynników zewnętrznych (np. pandemia COVID-19, sytuacja gospodarcza kraju, kryzys migracyjny), szczególnie wśród najmłodszych i najstarszych grup wiekowych – konieczność intensyfikacji działań pomocowych, przekładające się na większe zapotrzebowanie na finanse oraz specjalistyczną kadre; • Niepewna sytuacja na lokalnych rynkach pracy w kontekście społeczno-gospodarczych skutków pandemii koronawirusa, kwestiach migracyjnych oraz regulacji prawnych wprowadzanych na szczeblu centralnym.
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Szersze wykorzystanie terenów pozostających w ofercie inwestycyjnej miasta, pod warunkiem ich udostępnienia i odpowiedniego doposażenia (m.in. w infrastrukturę komunikacyjną i techniczną) – szansa na rozwój gospodarczy miasta i stworzenie atrakcyjnych miejsc pracy (potrzeba współpracy w tym zakresie z właścicielami i zarządcami nieruchomości, ze względu na niewielką liczbę działek w ramach zasobu gminnego); • Dynamiczny rozwój technologii informacyjnych, skutkujący wzrostem partycypacji społecznej oraz możliwościami pracy zdalnej, wpływającymi na zacieranie się różnic w atrakcyjności rynku pracy pomiędzy dużymi miastami a pozostałymi jednostkami – w tym miastami o wielkości i charakterze zbliżonym do Przeworska; • Rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych i/lub chorych w odpowiedzi na sytuację demograficzną w całym regionie – szansa na stworzenie miejsc pracy dla mieszkańców Przeworska przy jednoczesnym rozwiązaniu problemu opieki nad osobami tego wymagającymi.	
--	--

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie wyników z diagnozy oraz dyskusji w ramach spotkań warsztatowych z interesariuszami lokalnymi

Wizja i misja rozwoju miasta Przeworska

WIZJA ROZWOJU

Wizja rozwoju stanowi projekcję, opis pożądanego stanu miasta w perspektywie roku 2030. Określa stan docelowy, do którego dążyć będą władze samorządowe i wszyscy zaangażowani partnerzy. Wskazuje ona zasadniczy kierunek wspólnie podejmowanych interwencji.

PRZEWORSK 2030:

- Miasto z dobrym **klimatem dla biznesu**, sprzyjające lokowaniu **inwestycji**,
- Miasto o **wyjątkowej ofercie turystycznej**, bazującej na lokalnych zasobach dziedzictwa kulturowego,
- Miasto **inwestujące w mieszkańców**, jakość ich życia i możliwości rozwoju,
- Miasto **kompaktowe, wygodne, ładne i ekologiczne**,
- Miasto **inteligentne, nowoczesne i partnersko zarządzane**.

MISJA

Misja wskazuje naczelny cel polityki rozwoju miasta, wokół którego powinny koncentrować się działania władz samorządowych i wszystkich zaangażowanych partnerów. Stanowi przesłanie, będące podstawą i określeniem kierunku współpracy na szczeblu lokalnym.

Dbłość o wieloaspektowy i zrównoważony rozwój Przeworska – jako miasta do życia, pracy i samorealizacji, prowadzenia biznesu oraz atrakcyjnego spędzania czasu wolnego.

Obszary, cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 oraz oczekiwane efekty jej realizacji

Wieloaspektowość zmian zachodzących w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym wymaga od samorządu lokalnego opracowania zintegrowanej interwencji publicznej, która będzie stanowić skuteczną odpowiedź na wyzwania będące ich następstwem. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w strukturze strategii, której podstawę stanowią **3 obszary strategiczne**, które wzajemnie się przenikają i uzupełniają. W ramach tych obszarów dokonano koncentracji różnych działań wokół wyznaczonych celów.

Schemat 1. Obszary strategicznego rozwoju miasta Przeworska na lata 2023-2030

W ramach każdego z obszarów zdefiniowano cele rozwojowe w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. **Cele strategiczne** mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju miasta. **Cele operacyjne** dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Następnie określono kierunki działań, które wskazują przyjętą strategię postępowania, służą realizacji założonych celów, a tym samym stanowią podstawę wdrażania strategii. **Kierunki działań** oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków (aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej) podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Ich realizacja będzie miała kluczowe znaczenie dla powodzenia prowadzonej polityki rozwoju w perspektywie roku 2030. Strategia określa również **oczekiwane rezultaty** planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz **wskaźniki** ich osiągnięcia. Interwencje planowane w ramach poszczególnych obszarów nie są rozłączne, lecz wzajemnie się przenikają i uzupełniają, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii, kluczowego dla ich powodzenia.

Obszary, cele i kierunki działań zostały zidentyfikowane na bazie wniosków z pogłębionej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta, a także uzgodnień poczynionych w ramach szerokiej debaty publicznej i konsultacji społecznych, w kontekście przyjętej wizji rozwoju miasta.

Schemat 2. Schemat celów Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

GOSPODARKA I TURYSTYKA	INFRASTRUKTURA, KLIMAT I ŚRODOWISKO	MIESZKAŃCY
<p>Cel strategiczny 1: Stymulowanie zrównoważonego i inteligentnego wzrostu gospodarczego, wzmacniającego konkurencyjność miasta i generującego nowe, atrakcyjne miejsca pracy.</p>	<p>Cel strategiczny 2: Zapewnienie czystego środowiska i funkcjonalnej komunikacji jako kluczowych elementów oferty miejskiej.</p>	<p>Cel strategiczny 3: Zapewnienie dostępności wysokiej jakości usług publicznych, gwarantujących komfort i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, wspierających rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, budujących markę Przeworska jako dobrego miejsca do życia.</p>
<p>Cele operacyjne:</p> <p>1.1. Zapewnienie dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie miasta.</p> <p>1.2. Zwiększenie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców.</p> <p>1.3. Rozwój zrównoważonej turystyki jako ważnej gałęzi gospodarki lokalnej.</p>	<p>Cele operacyjne:</p> <p>2.1. Eliminacja zanieczyszczeń, ograniczenie niekorzystnego wpływu na klimat i adaptacja do jego zmian.</p> <p>2.2. Wdrożenie skutecznej polityki proekologicznej i ochrony środowiska.</p> <p>2.3. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej i efektywności systemu transportowego, rozwój zrównoważonej mobilności i zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim uczestników ruchu.</p>	<p>Cele operacyjne:</p> <p>3.1. Wzmacnianie edukacji jako elementu przewagi konkurencyjnej miasta.</p> <p>3.2. Rozwój oferty oraz wzrost aktywności i partycypacji mieszkańców w kulturze.</p> <p>3.3. Rozwój oferty rekreacyjnej i sportowej oraz wzrost aktywności ruchowej mieszkańców.</p> <p>3.4. Wdrożenie kompleksowej i perspektywicznej polityki zdrowotnej i społecznej.</p> <p>3.5. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta.</p> <p>3.6. Doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego wraz z prospołeczną i prorozwojową polityką przestrzenną.</p> <p>3.7. Rozwój procesów współpracy oraz wzrost aktywności i partycypacji społecznej.</p>

Źródło: Opracowanie własne

OBSZAR STRATEGICZNY 1.

GOSPODARKA I TURYSTYKA

Cel strategiczny 1.

Stymulowanie zrównoważonego i inteligentnego wzrostu gospodarczego, wzmacniającego konkurencyjność miasta i generującego nowe, atrakcyjne miejsca pracy.

Cele operacyjne:

1.1. Zapewnienie dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie miasta.

1.2. Zwiększenie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców.

1.3. Rozwój zrównoważonej turystyki jako ważnej gałęzi gospodarki lokalnej.

Uzasadnienie i strategia postępowania w ramach obszaru:

Przeworsk wyróżniają bogate tradycje gospodarcze. Miasto przez lata odgrywało rolę ważnego centrum rzemiosła i wymiany handlowej. Najważniejsze z nich są jednak związane z działalnością Ordynacji Książąt Lubomirskich, dzięki którym w mieście wybudowano największą w Galicji cukrownię, a następnie kolej wąskotorową w kierunku Dynowa do przewozu surowca buraczanego. Wzmożony rozwój miasta został zahamowany przez wybuch II wojny światowej oraz reformę rolną w 1944 r. Współcześnie Przeworsk stanowi ośrodek usługowo-przemysłowy o znaczeniu również dla sąsiednich jednostek. Jednocześnie dynamika przyrostu nowych firm w ostatnich latach jest niewielka, szczególnie w porównaniu ze średnią powiatową czy regionalną. Miastu grozi utrata funkcji gospodarczych, stąd kluczowym wyzwaniem w perspektywie 2030 roku jest stymulowanie wzrostu gospodarczego, wzmacniającego jego konkurencyjność i generującego nowe, atrakcyjne miejsca pracy, czemu poświęcony jest pierwszy obszar tematyczny strategii. Zawiera on w sobie również działania z zakresu rozwoju turystyki jako perspektywicznej (uzupełniającej) gałęzi gospodarki lokalnej. Obecnie udział podmiotów gospodarczych zaliczanych do szeroko pojętej obsługi ruchu turystycznego jest nieznaczny, jednak bogate zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego stanowią o dużym potencjale rozwojowym.

W ramach obszaru określono 3 cele operacyjne. Pierwszy z nich (1.1.) dotyczy kreowania dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie miasta. Strategia postępowania obejmuje tworzenie i rozwój obszarów aktywności usługowej i gospodarczej, w tym poprzez opracowanie i dostosowanie dokumentów przestrzennych oraz odpowiednie ich skomunikowanie i uzbrojenie (w obszarach wykraczających poza ustawowe kompetencje samorządu, prowadzona będzie współpraca z odpowiednimi operatorami sieciowymi i telekomunikacyjnymi). Miasto jest właścicielem niewielkiej ilości działek, dlatego oferta inwestycyjna będzie budowana razem z innymi właścicielami i zarządcami terenów. Kolejnym krokiem będzie rozwój profesjonalnego systemu promocji gospodarczej oraz przyciągania i obsługi inwestorów, w tym we współdziałaniu z innymi samorządami (np. w ramach Stowarzyszenia Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk) i partnerami merytorycznymi (IOB). Jednym z elementów wzmacniania potencjału gospodarczego będzie budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, ponieważ południowa część miasta potencjał rolniczy, ze względu na wysoką jakość gleb.

Drugi cel operacyjny (1.2.) koncentruje się na takich zagadnieniach, jak wsparcie i promocja MMŚP, doskonalenie kompetencji mieszkańców oraz ich aktywizacja zawodowa i przedsiębiorcza. Będzie to możliwe dzięki pogłębianiu współpracy samorządu z kluczowymi przedsiębiorcami lokalnymi, instytucjami otoczenia biznesu, instytucjami zajmującymi się kształceniem ustawicznym i kształceniem zgodnym z potrzebami rynku pracy, instytucjami rynku pracy i innymi wyspecjalizowanymi podmiotami. Dzięki temu zagwarantowane zostanie wsparcie szkoleniowe, doradcze i informacyjne dla nowopowstałych, jak i już funkcjonujących firm, a także osób bezrobotnych, zmieniających pracę i szukających nowych ścieżek kariery zawodowej. Kluczową rolę w tym zakresie przypisuje się Stowarzyszeniu Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk oraz Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Mleczki”. Szczególnie ważne będzie ułatwianie startu w biznesie osobom młodym (inkubacja przedsiębiorstw, fundusze dla startup-ów itp.), które stanowią o przyszłości miasta. W kontekście wspomnianego wcześniej potencjału rolniczego, zakłada się rozwój systemu wsparcia rolnictwa oraz przetwórstwa rolno-spożywczego, w szczególności poprzez współpracę z ośrodkami doradztwa rolniczego, dla wzrostu jakości, przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarstw rolnych, a także

promocję i wsparcie sprzedaży produktów i usług lokalnych (np. organizacja dedykowanych wydarzeń i konkursów).

Ostatni w ramach obszaru cel operacyjny (1.3.) poświęcony jest rozwojowi zrównoważonej turystyki, bazującej na zasobach i potencjale kulturowym miasta, jako uzupełniającej gałęzi gospodarki lokalnej. Strategia postępowania zakłada kreowanie, rozwój, sieciowanie oraz wspólną promocję atrakcji turystycznych. Kluczowe elementy oferty mają stanowić produkty opierające się o jazdę na rowerze (zintegrowanie ścieżki rowerowe i miejsca obsługi z przestrzenią dla rozwoju drobnych usług), rekreację wodną (spływy kajakowe Mleczką), Zajazd Pastewnik, Zespół Parkowo-Pałacowy Lubomirskich, zrewitalizowaną kolejkę wąskotorową czy Bazylikę Bożogrobców i Klasztor oo. Bernardynów. Poza tym, zakłada się rozwój oferty różnych wariantów pieszych wycieczek po mieście z przewodnikiem, a także gier terenowych do indywidualnego korzystania (questy itp.). Działaniom tym będą towarzyszyć inwestycje w zakresie uzupełniania i modernizacji infrastruktury turystycznej, jak również odpowiedniego znakowania ścieżek, miejsc i atrakcji turystycznych (spójny system identyfikacji wizualno-turystycznej). Miasto będzie współpracowało z biznesem koncentrującym się na obsłudze ruchu turystycznego – wśród kluczowych zadań można wymienić m.in. wspieranie rozwoju i promocję oferty noclegowej i gastronomicznej dla różnych grup odbiorców, wobec zwiększających się wymagań i wzrastającej presji konkurencyjnej, a także wspieranie handlu i usług towarzyszących turystyce (rzemiosło, rękodzieło artystyczne, pamiątkarstwo itp.). Zwiększeniu atrakcyjności i rozpoznawalności miasta posłużą ponadto działania w zakresie rozwoju promocji i informacji turystycznej (produkcja i dystrybucja różnego rodzaju materiałów promocyjnych, organizacja wydarzeń budujących wizerunek miasta jako miejsca atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego itp.). Wszelkie wymienione przedsięwzięcia w zakresie rozwoju i promocji turystyki będą wymagały podejmowania przez samorząd szerokiej współpracy międzysamorządowej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej.

Tabela 3. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 1. GOSPODARKA I TURYSTYKA

CEL OPERACYJNY 1.1. Zapewnienie dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie miasta.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend¹	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy²
1.1.1.	Tworzenie i rozwój obszarów aktywności usługowej i gospodarczej (aktualizacja i zmiany dokumentów przestrzennych pod kątem zapewnienia terenów dla działalności gospodarczej, pozyskiwanie nowych działek inwestycyjnych, współpraca z właścicielami, inwestycje własne i współpraca z operatorami w kierunku uzbrojenia działek, również prywatnych, poprawa dostępności komunikacyjnej terenów itp.).	Zwiększenie powierzchni terenów aktywności usługowej i gospodarczej Stworzenie gminnej oferty inwestycyjnej	Liczba i powierzchnia działek o przeznaczeniu gospodarczym na terenie miasta ↗	Urząd Miasta Przeworska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Instytucje otoczenia biznesu, Przedsiębiorcy, inwestorzy, Właściciele terenów, Operatorzy sieciowi i telekomunikacyjni
1.1.2.	Zbudowanie profesjonalnego systemu promocji gospodarczej oraz przyciągania i obsługi inwestorów (nowoczesna oferta i promocja, doskonalenie kadry i standardów obsługi inwestorów, ułatwienia administracyjno-organizacyjne i inne, współpraca z innymi samorządami i partnerami merytorycznymi w zakresie itp.). Zwiększenie w tym zakresie roli Stowarzyszenia Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk oraz Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Mleczki”.	Optymalne zagospodarowanie terenów działalności gospodarczej oraz usługowej Poprawa dostępności i jakości usług dedykowanych inwestorom Wzmocnienie marki Przeworska jako miejsca atrakcyjnego do inwestowanie Utrzymanie i pozyskanie inwestorów, zwiększenie bazy podatników i dochodów własnych miasta	Liczba nowych inwestorów ↗ Dochody miasta z tytułu podatku PIT na 1 mieszkańca i/lub CIT na 1 mieszkańca ↗	Urząd Miasta Przeworska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Instytucje otoczenia biznesu, Przedsiębiorcy, inwestorzy, Właściciele terenów, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”

¹ W kontekście dużej dynamiki otoczenia oraz trudnej sytuacji makroekonomicznej z rosnącą inflacją i kosztami energii, we wszystkich przypadkach oczekiwany trend wzrostowy należy rozumieć jako co najmniej utrzymanie aktualnego stanu, szczególnie jeśli chodzi o dostępność i jakość usług publicznych.

² Katalog partnerów stanowi każdorazowo pewną propozycję realizacyjną i ma charakter otwarty. Współpraca partnerów może przybierać zarówno formę finansową, jak i pozafinansową. Będzie to zależało m.in. od typu danego działania oraz rodzaju i możliwości poszczególnych partnerów.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

1.1.3.	Współpraca z operatorami na rzecz modernizacji i rozwoju sieci energetycznych i gazowych oraz teleinformatycznych na terenie miasta.	<p>Zwiększenie dostępności i jakości sieci energetycznych i gazowych</p> <p>Poprawa dostępności i jakości usług telefonicznych i internetowych</p> <p>Poprawa warunków mieszkalnych i prowadzenia działalności gospodarczej</p>	<p>Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych korzystających z gazociągu</p> <p>↗</p>	Urząd Miasta Przeworska	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, inwestorzy, Operatorzy sieciowi i telekomunikacyjni</p>
1.1.4.	Budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	<p>Poprawa stanu i jakości dróg dojazdowych do gruntów rolnych</p> <p>Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i branż powiązanych</p>	<p>Długość nowych lub zmodernizowanych dróg dojazdowych do gruntów rolnych</p> <p>↗</p>	Urząd Miasta Przeworska	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Rolnicy i producenci</p>
CEL OPERACYJNY 1.2. Zwiększenie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
1.2.1.	Wsparcie i promocja MMŚP, w tym działających w sferze obsługi ruchu turystycznego, w szczególności poprzez współpracę w ramach Stowarzyszenia Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk, Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Mleczki” oraz z instytucjami otoczenia biznesu (wsparcie zakładania działalności gospodarczej oraz pomoc w rozwoju istniejących firm - doradztwo, szkolenia,	<p>Poprawa warunków dla rozwoju biznesu, w tym związanego z obsługą ruchu turystycznego</p> <p>Poprawa konkurencyjności biznesu i wzrost przedsiębiorczości lokalnej</p> <p>Profesjonalizacja obsługi ruchu turystycznego</p>	<p>Liczba podmiotów zarejestrowanych i/lub nowo zarejestrowanych w REGON na 1 tys. mieszkańców, w tym działających w sferze obsługi ruchu turystycznego</p> <p>↗</p> <p>Dochody miasta z tytułu podatku PIT i/lub CIT</p> <p>↗</p>	Urząd Miasta Przeworska	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inspektorat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Przeworsku, Urząd Skarbowy w Przeworsku, Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku, Instytucje otoczenia biznesu,</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

	informacja o możliwościach dofinansowania zewnętrznego itp.). Nacisk na wzmocnienie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych, a także rozwijanie sieci współpracy.	Zwiększenie bazy podatników i dochodów własnych miasta			Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje pozarządowe, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”
1.2.2.	Ułatwianie startu w biznesie młodym ludziom (inkubacja przedsiębiorstw, fundusze dla startup-ów itp.), w tym poprzez współpracę w ramach Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Mleczki”.	Poprawa warunków dla rozwoju młodego biznesu Wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczej młodych osób	Liczba działalności gospodarczych założonych przez osoby fizyczne do 30 roku życia dzięki wsparciu publicznemu ↗	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inspektorat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Przeworsku, Urząd Skarbowy w Przeworsku, Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku, Instytucje otoczenia biznesu, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Banki i inne instytucje finansowe Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”
1.2.3.	Współpraca z instytucjami zajmującymi się kształceniem ustawicznym i kształceniem zgodnym z potrzebami rynku pracy na rzecz rozwoju i promocji oferty dedykowanej mieszkańcom miasta oraz ich uczestnictwa w niej.	Poszerzenie możliwości i zwiększenie motywacji wśród dorosłych w zakresie pozyskiwania nowych kompetencji Wzrost aktywności edukacyjnej osób dorosłych	Liczba osób dorosłych, które skorzystały ze szkoleń i kursów MOPS i/lub PUP ↗ Odsetek osób w wieku 25/26–64 lata uczących się i doksztalających się w ludności ogółem w tej samej grupie wiekowej ↗	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku, Urząd Miasta Przeworska, Placówki oświatowe, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

<p>1.2.4.</p>	<p>Współpraca w ramach Stowarzyszenia Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk, Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Mleczki” oraz z instytucjami rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczej mieszkańców, szczególnie z grup o najtrudniejszej sytuacji zatrudnieniowej (działania aktywizacyjne, wsparcie i promocja samozatrudnienia i przedsiębiorczości, różne partnerstwa i wspólne inicjatywy itp.).</p>	<p>Poprawa dostępności i jakości systemu wsparcia dla osób bezrobotnych, zmieniających pracę, doskonalących lub zmieniających kwalifikacje, chcących rozpocząć lub rozwinąć własną działalność gospodarczą</p> <p>Wzrost i poprawa jakości zatrudnienia</p> <p>Spadek bezrobocia, w szczególności długotrwałego</p> <p>Wzrost przedsiębiorczości lokalnej</p> <p>Wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczej mieszkańców</p>	<p>Liczba nowych podmiotów zarejestrowanych w REGON na terenie miasta</p> <p>↗</p> <p>Pracujący w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców</p> <p>↗</p> <p>Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwałe</p> <p>↘</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku</p>	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku, Urząd Miasta Przeworska, Instytucje otoczenia biznesu, Przedsiębiorcy, Osoby bezrobotne, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk, Krajowy Fundusz Szkoleniowy</p>
<p>1.2.5.</p>	<p>Rozwój systemu wsparcia rolnictwa oraz przetwórstwa rolno-spożywczego, w szczególności poprzez współpracę z ośrodkami doradztwa rolniczego (doradztwo, szkolenia, informacja o możliwościach dofinansowania zewnętrznego itp.). Promowanie i wspieranie współpracy, przedsiębiorczości i innowacyjności w gospodarstwach rolnych, produkcji żywności wysokiej jakości, w tym ekologicznej itp.</p>	<p>Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego</p> <p>Poprawa konkurencyjności rynkowej lokalnych rolników i producentów oraz wzrost całej branży</p>	<p>Liczba podmiotów lokalnych, które uzyskały dofinansowanie zewnętrzne (np. od ARiMR) na rozwój działalności rolniczej i/lub przetwórczej</p> <p>↗</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska</p>	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, ARiMR Przeworsk – Biuro Powiatowe w Przeworsku, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Przeworsku, Podkarpacka Izba Rolnicza w Przeworsku, Rolnicy i producenci, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

1.2.6.	Promocja i wsparcie sprzedaży produktów i usług lokalnych, w tym produktów rolnych i przetworzonych (organizacja wydarzeń promujących usługi, produkty i wyroby lokalne – np. dni produktów lokalnych i zdrowej żywności, jak wędliny, wypieki, miody, winnice, konkursy i wyróżnienia itp.).	Wzrost rozpoznawalności i zainteresowania ofertą produktów i usług lokalnych	Liczba wydarzeń promujących produkty i usługi lokalne i/lub liczba zaangażowanych wystawców i/lub liczba uczestników ↗	Urząd Miasta Przeworska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Instytucje otoczenia biznesu, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”
CEL OPERACYJNY 1.3. Rozwój zrównoważonej turystyki jako ważnej gałęzi gospodarki lokalnej.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
1.3.1.	Badania i analizy (własne oraz udział w badaniach zewnętrznych) trendów oraz ruchu turystycznego wraz z wykorzystaniem wniosków do doskonalenia oferty lokalnej.	Poznanie ocen oraz potrzeb i oczekiwań klientów dotyczących oferty turystycznej, a także obecnych i prognozowanych trendów w turystyce Ewaluacja oraz rozwój oferty turystycznej/ spędzania czasu wolnego	Liczba wdrożonych nowych propozycji ofertowych na bazie wniosków z badań ↗	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Jednostki organizacyjne miasta, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje pozarządowe, Podmioty badawcze-analityczne i doradcze, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
1.3.2.	Rozwój, promocja i animacja zintegrowanych lokalnie i ponadlokalnie (przede wszystkim we współpracy z gminami ościennymi i sąsiednimi atrakcjami turystycznymi) ścieżek rowerowych wraz z zapleczem (miejsca obsługi, przestrzenie dla rozwoju drobnych usług).	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury rowerowej i pieszo-rowerowej Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej/spędzania	Długość tras dla rowerów na terenie miasta ↗ Liczba wydarzeń (wyścigów, rajdów itp.) zorganizowanych	Urząd Miasta Przeworska (prowadzenie inwestycji), Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przeworsku	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Instytucje kultury,

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>czasu wolnego, z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości różnych grup odbiorców</p> <p>Wypromowanie i upowszechnienie zasobów kulturowo-historycznych, przyrodniczych, ciekawych miejsc i innych atrakcji turystycznych miasta</p> <p>Stworzenie wyróżniającego miasto i subregion produktu turystycznego</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności, turystycznej miasta oraz liczby odwiedzających je turystów i gości</p>	<p>przy wykorzystaniu tras dla rowerów w ciągu roku</p> 	<p>(administracja i zarządzanie)</p>	<p>Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje i kluby sportowe, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
1.3.3.	<p>Rozwój i promocja oferty wypoczynku, sportu i rekreacji wodnej, w tym w szerokiej współpracy międzysamorządowej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej (np. spływy kajakowe).</p>	<p>Rozwój oferty wypoczynku, rekreacji i sportów wodnych</p> <p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej/spędzania czasu wolnego, z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości różnych grup odbiorców</p> <p>Stworzenie wyróżniającego miasto i subregion produktu turystycznego</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności, turystycznej miasta oraz liczby odwiedzających je turystów i gości</p>	<p>Liczba zorganizowanych spływów kajakowych na Mleczce i ich uczestników</p> 	<p>Urząd Miasta Przeworska (prowadzenie inwestycji), Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przeworsku (administracja i zarządzanie)</p>	<p>PGW Wody Polskie, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Kluby i organizacje sportowe, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

1.3.4.	Rozwój i promocja oferty różnych wariantów pieszych wycieczek po mieście z przewodnikiem.	<p>Rozwój oferty pieszych wycieczek po mieście</p> <p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej/spędzania czasu wolnego, dostosowanej do potrzeb, możliwości i oczekiwań różnych grup odbiorców</p> <p>Wypromowanie i upowszechnienie zasobów kulturowo-historycznych, przyrodniczych, ciekawych miejsc i innych atrakcji turystycznych miasta</p> <p>Stworzenie wyróżniającego miasto i subregion produktu turystycznego</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności, turystycznej miasta oraz liczby odwiedzających je turystów i gości</p>	<p>Liczba dostępnych wariantów wycieczek</p> <p>↗</p> <p>Liczba osób w ciągu roku, które skorzystały z oferty wycieczki z przewodnikiem po mieście</p> <p>↗</p>	Urząd Miasta Przeworska	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Muzeum w Przeworsku Zespół Pałacowo-Parkowy, Placówki oświatowe, Instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
1.3.5.	Rozwój i promocja oferty gier terenowych do indywidualnego wykorzystania, w dowolnie wybranym czasie, niezależnie od pory roku i dnia tygodnia (questy, dedykowana aplikacja itp.) wraz z animacją.	<p>Rozwój oferty gier terenowych</p> <p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej/spędzania czasu wolnego, dostosowanej do potrzeb, możliwości i oczekiwań różnych grup odbiorców</p>	<p>Liczba opracowanych gier terenowych</p> <p>↗</p> <p>Liczba wydarzeń terenowych zorganizowanych w ciągu roku oraz liczba uczestników</p> <p>↗</p>	Urząd Miasta Przeworska	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Placówki oświatowe, Instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje pozarządowe,</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>Wypromowanie i upowszechnienie zasobów kulturowo-historycznych, przyrodniczych, ciekawych miejsc i innych atrakcji turystycznych miasta</p> <p>Stworzenie wyróżniającego miasto i subregion produktu turystycznego</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności, turystycznej miasta oraz liczby odwiedzających je turystów i gości</p>			<p>Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
1.3.6.	<p>Tworzenie, rozwój i integrowanie różnych produktów i atrakcji turystycznych bazujących na dziedzictwie historyczno-kulturowym i/lub walorach przyrodniczo-środowiskowych miasta oraz ich sieciowanie (ścieżki edukacyjne, szlaki kulturowe i turystyczne, pakiety pobytowe itp.), w tym m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój oferty w oparciu o Zespół Parkowo-Pałacowy Lubomirskich, • rozwój zintegrowanej oferty w oparciu o zrewitalizowaną kolejkę wąskotorową, • rozwój oferty turystyki religijnej w oparciu o potencjał jaki posiada Bazylika Bożogrobców w Przeworsku oraz Klasztor oo. Bernardynów. • rozwój oferty w oparciu o Zajazd Pastewnik. 	<p>Rozwój szlaków kulturowych i turystycznych</p> <p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej/spędzania czasu wolnego, z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości różnych grup odbiorców</p> <p>Wypromowanie i upowszechnienie zasobów kulturowo-historycznych, przyrodniczych, ciekawych miejsc i innych atrakcji turystycznych miasta</p> <p>Stworzenie wyróżniających miasto i subregion produktów turystycznych</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności, turystycznej miasta oraz liczby odwiedzających je turystów i gości</p>	<p>Liczba atrakcji turystycznych miasta oraz liczba odwiedzających je turystów i gości</p> 	<p>Urząd Miasta Przeworska</p>	<p>PGW Wody Polskie, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Muzeum w Przeworsku Zespół Pałacowo-Parkowy, Inne JST, Placówki oświatowe, Instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Kluby i organizacje sportowe, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

1.3.7.	Organizacja, współorganizacja, wsparcie i promocja wydarzeń, w szczególności imprez przyciągających turystów oraz budujących wizerunek miasta jako miejsca atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego.	<p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty wydarzeń skierowanej do mieszkańców, jak również do turystów</p> <p>Wzmocnienie marki turystycznej Przeworska</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta oraz zainteresowania i liczby korzystających z lokalnej oferty turystycznej</p>	<p>Liczba wydarzeń w skali roku oraz liczba ich uczestników</p> <p>↗</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska, Miejski Ośrodek Kultury im. Oskara Kolberga w Przeworsku, Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Przybosa w Przeworsku, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przeworsku</p>	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Placówki oświatowe, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Kluby i organizacje sportowe, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
1.3.8.	Wspieranie rozwoju i promocja oferty noclegowej (hotele, agroturystyka, miejsca dla turystów zmotoryzowanych itp.) i gastronomicznej (poprawa dostępności, różnorodności oraz standardu usług i obiektów wobec zwiększających się wymagań i wzrastającej presji konkurencyjnej).	<p>Poprawa warunków dla rozwoju branży noclegowej, gastronomicznej i konferencyjnej</p> <p>Wypromowanie i upowszechnienie lokalnej oferty noclegowej i gastronomicznej</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz liczby turystów korzystających z lokalnej oferty noclegowej i gastronomicznej</p>	<p>Liczba miejsc noclegowych na terenie miasta</p> <p>↗</p> <p>Liczba udzielonych noclegów</p> <p>↗</p> <p>Liczba podmiotów gastronomicznych na terenie miasta</p> <p>↗</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska</p>	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Jednostki organizacyjne miasta, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
1.3.9.	Wspieranie rozwoju i promocja handlu i usług towarzyszących turystyce – rzemiosło, rękodzieło artystyczne, pamiątkarstwo itp.	<p>Zachowanie i wypromowanie tradycji rękodzielniczych i rzemieślniczych miasta</p> <p>Wypromowanie i upowszechnienie oferty produktów i usług lokalnych</p>	<p>Liczba podmiotów zajmujących się wytwarzaniem wyrobów rękodzielniczych i rzemieślniczych</p> <p>↗</p> <p>Liczba wydarzeń promujących lokalne wyroby rękodzielnicze</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska, Miejski Ośrodek Kultury im. Oskara Kolberga w Przeworsku, Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana</p>	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Przedsiębiorcy, rękodzielnicy i rzemieślnicy, Firmy i organizacje turystyczne,</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz liczby turystów korzystających z oferty lokalnej	i rzemieślnicze oraz liczba ich uczestników ↗	Przybisia w Przeworsku, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przeworsku	Institucje otoczenia biznesu, Ośrodki doradztwa rolniczego, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
1.3.10.	Rozwój promocji turystycznej, w tym w ramach szerszej sieci (produkcja i dystrybucja wielojęzycznych materiałów promocyjnych w różnej formie – broszury, mapy, audio przewodnik, aplikacja na urządzenia mobilne, dedykowana strona lub podstrona internetowa, kampanie w mediach i w sieci itp.).	Wypromowanie i upowszechnienie zasobów kulturowo-historycznych, przyrodniczych, ciekawych miejsc i innych atrakcji turystycznych miasta Wzmocnienie marki turystycznej Przeworska Zwiększenie zainteresowania i liczby korzystających z lokalnej oferty turystycznej	Liczba działań promocyjnych i ich zasięg ↗ Liczba odwiedzin strony (turystycznej) miasta ↗ Liczba turystów odwiedzających poszczególne atrakcje turystyczne miasta ↗	Urząd Miasta Przeworska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Jednostki organizacyjne miasta, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
1.3.11.	Rozwój spójnego systemu identyfikacji wizualnej miasta (jednolite, estetyczne i funkcjonalne oznakowanie ścieżek, miejsc i atrakcji turystycznych itp.).	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta Poprawa orientacji przestrzennej turystów (ułatwienie poruszania się po mieście i odnalezienia właściwej drogi do atrakcji)	Liczba obiektów objętych miejskim systemem wizualizacji turystycznej ↗	Urząd Miasta Przeworska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Jednostki organizacyjne miasta, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

1.3.12.	Rozwój informacji turystycznej na terenie miasta.	<p>Profesjonalizacja obsługi ruchu turystycznego</p> <p>Wypromowanie i upowszechnienie zasobów kulturowo-historycznych, przyrodniczych, ciekawych miejsc i innych atrakcji turystycznych miasta</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta oraz zainteresowania i liczby korzystających z lokalnej oferty turystycznej</p>	<p>Liczba osób korzystających z informacji turystycznej w ciągu roku</p> 	Urząd Miasta Przeworska	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
1.3.13.	Rozwój współpracy z lokalnym środowiskiem turystycznym, innymi samorządami, partnerami prywatnymi, agencjami turystycznymi, biurami podróży itp. w zakresie rozwoju i promocji turystyki.	<p>Rozwój procesów współpracy w sferze turystyki i promocji oraz osiągnięcie efektu synergii (wzajemnego napędzania się efektów działań)</p> <p>Zwiększenie, uatrakcyjnienie i zintegrowanie oferty turystycznej/spędzania czasu wolnego, dostosowanej do potrzeb, możliwości i oczekiwań różnych grup odbiorców</p> <p>Wypromowanie i upowszechnienie atrakcji turystycznych miasta i subregionu</p>	<p>Liczba projektów w zakresie turystyki i promocji we współpracy miasta i co najmniej jednego samorządu krajowego i/lub innego partnera</p> 	Władze samorządowe, Urząd Miasta Przeworska	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Jednostki organizacyjne miasta, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>Wzmocnienie marki turystycznej Przeworska i subregionu</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta i subregionu oraz zainteresowania i liczby korzystających z oferty turystycznej</p>			
1.3.14.	<p>Uzupełnianie i dbałość o atrakcyjność, estetykę, dostępność i funkcjonalność infrastruktury turystycznej.</p>	<p>Poprawa atrakcyjności, estetyki, dostępności i funkcjonalności infrastruktury turystycznej</p> <p>Zwiększenie komfortu turystów i atrakcyjności turystycznej miasta</p>	<p>Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej</p> <p>↗</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska, Przeworska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o.</p>	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Jednostki organizacyjne miasta, Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne</p>

OBSZAR STRATEGICZNY 2.

INFRASTRUKTURA, KLIMAT I ŚRODOWISKO

Cel strategiczny 2.

Zapewnienie czystego środowiska i funkcjonalnej komunikacji jako kluczowych elementów oferty miejskiej.

Cele operacyjne:

2.1. Eliminacja zanieczyszczeń, ograniczenie niekorzystnego wpływu na klimat i adaptacja do jego zmian.

2.2. Wdrożenie skutecznej polityki proekologicznej i ochrony środowiska.

2.3. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej i efektywności systemu transportowego, rozwój zrównoważonej mobilności i zapewnienie bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu.

Uzasadnienie i strategia postępowania w ramach obszaru:

Drugi obszar strategiczny skupia się przede wszystkim na kwestiach środowiskowych i transportowych, w odpowiedzi na kryzys globalny obejmujący zmianę klimatu, zanieczyszczenie środowiska naturalnego i utratę bioróżnorodności, co ma poważny i bezpośredni wpływ na jakość i możliwości rozwoju mieszkańców. Szczególna dbałość o te zasoby w przypadku Przeworska wynika ponadto z ich niewielkiej ilości, a jednocześnie znaczenia dla atrakcyjności osadniczej oraz rekreacyjnej i wypoczynkowej miasta.

W związku z powyższym, w strategii wyodrębniono 3 cele operacyjne. W przypadku pierwszych dwóch motywem przewodnim jest dbałość o wysoką jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej. Cel 2.1. dotyczy bezpośrednio eliminacji zanieczyszczeń, ograniczenia niekorzystnego wpływu na klimat i adaptacji do jego zmian, obejmując takie zadania, jak realizacja inwestycji oraz programów antysmogowych i ochrony powietrza, w tym wsparcie wymiany nieekologicznych źródeł ciepła, modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej oraz wsparcie podobnych działań w sektorze prywatnym, realizacja inwestycji oraz programów w zakresie upowszechniania produkcji, dystrybucji i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, wdrażanie i wspieranie proekologicznych rozwiązań w transporcie zbiorowym i indywidualnym (m.in. elektromobilności) oraz promowanie nowej kultury mobilności ograniczającej korzystanie z samochodu (w szczególności na rzecz kolei), rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury (poprawa retencji) oraz likwidacja i ograniczanie nadmiernego zagęszczenia powierzchni nieprzepuszczalnych na terenie miasta tam, gdzie to możliwe, a także rozwój kanalizacji deszczowej na terenie miasta. Osobnym wyzwaniem pozostaje rozwój współpracy w ramach Przeworskiego Klastra Energii i/lub innych podobnych inicjatyw.

Drugi cel operacyjny w ramach obszaru (2.2.) koncentruje się na ochronie środowiska i prowadzeniu efektywnej polityki proekologicznej. Zakłada działania w zakresie rozwoju i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych (m.in. oczyszczalni ścieków), a także urządzeń wodociągowych (wymiana rur azbestowych, rozbudowa sieci zgodnie z potrzebami itp.). Kolejnym kierunkiem działań będzie doskonalenie systemu gospodarowania odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym oraz dbanie o czystość i estetykę miejsc publicznych. Działaniem horyzontalnym pozostaje prowadzenie animacji i edukacji ekologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży szkolnej we wszystkich obszarach codziennego funkcjonowania. Towarzyszyć temu będą projekty na rzecz ochrony i odtwarzania środowiska, bioróżnorodności i regeneracji ekosystemów.

Wyzwania związane z poprawą dostępności komunikacyjnej i efektywności systemu transportowego oraz bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu obejmuje cel operacyjny 2.3. Budowa i modernizacja dróg gminnych i wewnętrznych, mostów, chodników oraz ciągów rowerowych i pieszo-rowerowych kategorii gminnej oraz (we współpracy z innymi właścicielami i zarządcami) infrastruktury innych kategorii (powiatowa, wojewódzka i krajowa) powinna rozładować korki na kluczowych fragmentach dróg w mieście, a także ułatwić komunikację i integrację zewnętrzną (jedną z kluczowych, a jednocześnie niezależnych od samorządu inwestycją jest budowa obwodnicy miasta). Zwiększenie mobilności mieszkańców oraz jednocześnie obniżenie natężenia ruchu samochodowego spodziewane jest wskutek lepszego i efektywniejszego wykorzystania transportu zbiorowego, na czele z jego zintegrowaniem (samochód, autobus, kolej, rower itp.) i sukcesywnym dostosowywaniem siatki połączeń do zmieniających się potrzeb i uwarunkowań (kluczowe znaczenie będzie miała współpraca miasta z przewoźnikami publicznymi i prywatnymi). Powiązaniem wyzwaniem jest budowa i modernizacja sieci parkingów miejskich wraz z doskonaleniem zarządzania strefą. Strategia postępowania obejmuje ponadto rozwój i modernizację oświetlenia ulicznego, z naciskiem na wdrażanie rozwiązań energooszczędnych i proekologicznych, wraz z systemem inteligentnego zarządzania.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Tabela 4. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego
2. INFRASTRUKTURA, KLIMAT I ŚRODOWISKO

CEL OPERACYJNY 2.1. Eliminacja zanieczyszczeń, ograniczenie niekorzystnego wpływu na klimat i adaptacja do jego zmian.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
2.1.1.	Realizacja inwestycji oraz programów antysmogowych i ochrony powietrza, w tym wsparcie wymiany nieekologicznych źródeł ciepła.	Likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła na terenie miasta Ograniczenie niskiej emisji i poprawa jakości powietrza	Liczba budynków prywatnych, zostały wyposażone i korzystają z nowych, ekologicznych źródeł grzewczych dzięki dofinansowaniu publicznemu ↗	Urząd Miasta Przeworska	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Jednostki organizacyjne miasta, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy
2.1.2.	Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej oraz wsparcie podobnych działań w sektorze prywatnym.	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Poprawa efektywności energetycznej budynków prywatnych	Liczba i/lub odsetek budynków użyteczności publicznej, które zostały poddane termomodernizacji ↗ Liczba budynków prywatnych, które zostały poddane termomodernizacji przy dofinansowaniu publicznym ↗	Urząd Miasta Przeworska, Przeworskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. (zarządzanie i administracja gminnym zasobem mieszkaniowym)	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Jednostki organizacyjne miasta, Przeworska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o., Mieszkańcy, Przedsiębiorcy
2.1.3.	Realizacja inwestycji oraz programów w zakresie upowszechniania produkcji, dystrybucji i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.	Zwiększenie wykorzystania energii z OZE przez mieszkańców Wzrost udziału energii z OZE w bilansie energetycznym miasta	Liczba i/lub odsetek budynków użyteczności publicznej, które zostały wyposażone i korzystają z energii z OZE ↗ Liczba budynków prywatnych, które zostały wyposażone i wykorzystują energię z OZE	Urząd Miasta Przeworska	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Jednostki organizacyjne miasta, Przeworska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o., Mieszkańcy, Przedsiębiorcy

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		Ograniczenie niskiej emisji i poprawa jakości powietrza	dzięki dofinansowaniu publicznemu ↗		Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
2.1.4.	Wspieranie i promowanie nowej kultury mobilności ograniczającej korzystanie z samochodu (w szczególności na rzecz kolei) oraz rozwój infrastruktury służącej do ładowania pojazdów elektrycznych.	Zwiększenie liczby osób korzystających z transportu zbiorowego oraz alternatywnych środków transportu indywidualnego Poprawa warunków użytkowania pojazdów z napędem elektrycznym oraz ich popularyzacja w samorządzie i sektorze prywatnym Ograniczenie zanieczyszczeń emitowanych przez transport drogowy	Liczba mieszkańców miasta korzystających z transportu zbiorowego ↗ Liczba punktów ładowania na terenie miasta oraz liczba ich użytkowników w skali roku ↗	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Instytucje kultury, Placówki oświatowe, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, PKP, PKS Jarosław S.A. oraz inni organizatorzy i przewoźnicy, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
2.1.5.	Rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury oraz likwidacja i ograniczanie nadmiernego zagęszczenia powierzchni nieprzepuszczalnych na terenie miasta tam, gdzie to możliwe.	Poprawa retencji, bardziej racjonalna gospodarka zasobami wodnymi Zmniejszenie zagrożenia suszą Podniesienie bezpieczeństwa przed powodzią i osuwiskami, ograniczenie szkód wynikłych wskutek deszczy nawaalnych itp. Poprawa warunków aerosanitarnych powietrza	Liczba projektów rozwoju zielonej i błękitnej infrastruktury zrealizowanych przez miasto ↗	Urząd Miasta Przeworska	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Jednostki organizacyjne miasta, Przeworska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o., Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

2.1.6.	Rozdzielenie oraz rozwój kanalizacji deszczowej na terenie miasta.	<p>Poprawa retencji, bardziej racjonalna gospodarka zasobami wodnymi</p> <p>Podniesienie bezpieczeństwa przed powodzią i osuwiskami, ograniczenie szkód wynikłych wskutek deszczy nawalnych itp.</p>	Długość wybudowane i/lub zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej na terenie miasta	Urząd Miasta Przeworska	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Przeworska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o., Mieszkańcy, Przedsiębiorcy
2.1.7.	Rozwój współpracy w ramach Przeworskiego Klastra Energii i/lub innych podobnych inicjatyw.	<p>Poprawa efektywności energetycznej i obniżenie kosztów energii</p> <p>Zwiększenie wykorzystania energii z OZE</p> <p>Poprawa lokalnego bezpieczeństwa energetycznego</p>	Wytworzona energia w ramach klastra/ów energii	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, Gmina Sieniawa, Gmina Przeworsk, Gmina Gać, Gmina Zarzecze, Inne JST, Jednostki organizacyjne miasta, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy
CEL OPERACYJNY 2.2. Wdrożenie skutecznej polityki proekologicznej i ochrony środowiska.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
2.2.1.	Rozwój i modernizacja urządzeń kanalizacyjnych (m.in. oczyszczalni ścieków).	<p>Poprawa dostępności i jakości usług kanalizacyjnych</p> <p>Poprawa warunków mieszkalnych i prowadzenia działalności gospodarczej</p> <p>Ochrona i poprawa stanu środowiska, w szczególności wód</p>	Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych korzystających z kanalizacji	Urząd Miasta Przeworska (prowadzenie inwestycji), Przeworska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o. (administracja i zarządzanie)	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, inwestorzy

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

2.2.2.	Rozwój i modernizacja urządzeń wodociągowych (wymiana rur azbestowych oraz rozbudowa sieci w kontekście tworzenia nowych terenów mieszkaniowych i inwestycyjnych itp.).	<p>Poprawa dostępności i jakości usług zaopatrzenia w wodę</p> <p>Poprawa warunków mieszkalnych i prowadzenia działalności gospodarczej</p>	<p>Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych korzystających z wodociągu</p> <p>↗</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska (prowadzenie inwestycji), Przeworska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o. (administracja i zarządzanie)</p>	<p>NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, inwestorzy</p>
2.2.3.	Edukacja i promocja oraz doskonalenie systemu gospodarowania odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (także usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest) oraz dbanie o czystość i estetykę miejsc publicznych.	<p>Wzrost poziomu selektywnej zbiórki odpadów</p> <p>Zwiększenie poziomu odpadów zdalnych do dalszego wykorzystania</p> <p>Ochrona i poprawa stanu środowiska</p>	<p>Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów</p> <p>↗</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska (prowadzenie inwestycji), Przeworska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o. (administracja i zarządzanie)</p>	<p>NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Placówki oświatowe, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”</p>
2.2.4.	Projekty na rzecz ochrony i odtwarzania środowiska, w szczególności prowadzenie animacji i edukacji ekologicznej (praktyczne zajęcia, gry, zabawy, konkursy, akcje, kampanie ekologiczne itp.; nacisk na minimalizację wytwarzanych odpadów i jak najwyższy poziom segregacji i odzysku).	<p>Poprawa świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz w zakresie zagrożeń, w tym związanych ze zmianami klimatu</p> <p>Upowszechnienie postaw i zachowań prośrodowiskowych</p> <p>Wzmocnienie kondycji i bioróżnorodności środowiska</p>	<p>Liczba i/lub odsetek dzieci, które w szkołach uczestniczyły w zajęciach z zakresu edukacji ekologicznej</p> <p>↗</p> <p>Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów</p> <p>↗</p> <p>Liczba dzikich wysypisk śmieci</p> <p>↘</p>	<p>Placówki oświatowe, Urząd Miasta Przeworska</p>	<p>NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Inne JST, Przeworska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o., Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Przedsiębiorcy, Mieszkańcy, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>

CEL OPERACYJNY 2.3. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej i efektywności systemu transportowego, rozwój zrównoważonej mobilności i zapewnienie bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
2.3.1.	Wspieranie inwestycji wzmacniających dostępność komunikacyjną miasta oraz bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego (m.in. budowy obwodnicy miasta).	<p>Poprawa dostępności i integracji komunikacyjnej miasta oraz całego (sub)regionu</p> <p>Odciążenie miasta z ruchu pojazdów ciężarowych</p> <p>Poprawa komfortu jazdy i bezpieczeństwa w ruchu drogowym</p>	<p>Czas dojazdu z centrum Przeworska do wybranych lokalizacji</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Natężenie ruchu pojazdów ciężarowych na drogach w mieście</p> <p style="text-align: center;">↓</p>	Władze samorządowe, Urząd Miasta Przeworska	<p>Administracja rządowa, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Powiatowy Zarząd Dróg w Przeworsku, Inne JST, Policja, Straż Pożarna, Straż Miejska i inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo oraz zarządzanie kryzysowe, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
2.3.2.	Budowa, przebudowa, remonty, rozbudowa i modernizacja dróg gminnych i wewnętrznych, mostów, chodników oraz ciągów rowerowych i pieszo-rowerowych na terenie miasta, w tym we współpracy z innymi właścicielami i zarządcami infrastruktury (infrastruktura powiatowa, wojewódzka i krajowa).	<p>Poprawa stanu i jakości infrastruktury drogowej na terenie miasta</p> <p>Skrócenie odległości i czasu dojazdu (przez to również obniżenie emisji CO₂)</p>	<p>Długość nowych lub zmodernizowanych dróg i/lub ciągów pieszych i/lub pieszo-rowerowych na terenie miasta</p> <p style="text-align: center;">↗</p>	Władze samorządowe, Urząd Miasta Przeworska	<p>Administracja rządowa, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie, Starostwo Powiatowe w Przeworsku,</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		Poprawa komfortu jazdy i bezpieczeństwa w ruchu drogowym			Powiatowy Zarząd Dróg w Przeworsku, Inne JST, Policja, Straż Pożarna, Straż Miejska i inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo oraz zarządzanie kryzysowe
2.3.3.	Budowa i modernizacja sieci parkingów miejskich wraz z doskonaleniem zarządzania strefą.	Zapewnienie komfortu mieszkańców korzystających z usług publicznych i turystów odwiedzających miasto Eliminacja korków oraz emisji spalin i hałasu	Liczba miejsc parkingowych na terenie miasta, w tym w centrum ↗	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Policja, Straż Miejska
2.3.4.	Rozwój transportu zbiorowego, wraz z dostosowaniem do możliwości i potrzeb mieszkańców oraz turystów (np. rozwój i modernizacja infrastruktury przystankowej, współpraca z przewoźnikami), a także ograniczaniem wpływu na środowisko.	Zapewnienie mieszkańcom oraz turystom dostępności wysokiej jakości usług transportowych Poprawa integralności i dostępności komunikacyjnej miasta Zwiększenie mobilności mieszkańców Ograniczenie zanieczyszczeń emitowanych przez transport drogowy	Liczba połączeń (linii) obejmujących miasto ↗ Liczba nowych i/lub zmodernizowanych przystanków ↗	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, PKP, PKS Jarosław S.A. oraz inni organizatorzy i przewoźnicy, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
2.3.5.	Rozwój transportu zintegrowanego (samochód, autobus, kolej, rower itp.), w szczególności poprzez wykorzystanie	Zapewnienie mieszkańcom dostępności wysokiej jakości usług transportowych	Liczba miejsc integrujących różne formy transportu ↗	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego,

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

	<p>potencjału węzłów przesiadkowych oraz optymalizację i rozbudowę siatki zintegrowanych połączeń (m.in. parkingi Park&Ride).</p>	<p>Poprawa integralności i dostępności komunikacyjnej miasta</p> <p>Zintegrowanie różnych form transportu</p> <p>Zwiększenie mobilności mieszkańców</p> <p>Ograniczenie zanieczyszczeń emitowanych przez transport drogowy</p>	<p>Liczba zespolonych połączeń komunikacją publiczną do wybranych lokalizacji i/lub liczba pasażerów tych połączeń</p> <p style="text-align: center;">↗</p>		<p>Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, PKP, PKS Jarosław S.A. oraz inni organizatorzy i przewoźnicy, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
<p>2.3.6.</p>	<p>Rozwój i modernizacja oświetlenia ulicznego, z naciskiem na wdrażanie rozwiązań energooszczędnych i proekologicznych, wraz z systemem inteligentnego zarządzania.</p>	<p>Objęcie całego miasta systemem nowoczesnego oświetlenia ulicznego</p> <p>Poprawa bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta</p> <p>Poprawa efektywności energetycznej i kosztowej systemu oświetlenia ulicznego</p>	<p>Liczba nowych i/lub zmodernizowanych punktów oświetlenia na terenie miasta, w tym energooszczędnych (lub jako odsetek)</p> <p style="text-align: center;">↗</p> <p>Poziom zużycia energii na oświetlenie uliczne</p> <p style="text-align: center;">↘</p> <p>Koszty zasilania systemu oświetlenia publicznego</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska</p>	<p>Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Powiatowy Zarząd Dróg w Przeworsku, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>

OBSZAR STRATEGICZNY 3.

MIESZKAŃCY

Cel strategiczny 3.

Zapewnienie dostępności wysokiej jakości usług publicznych, gwarantujących komfort i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, wspierających rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, budujących markę Przeworska jako dobrego miejsca do życia.

Cele operacyjne:

3.1. Wzmacnianie edukacji jako elementu przewagi konkurencyjnej miasta.

3.2. Rozwój oferty oraz wzrost aktywności i partycypacji mieszkańców w kulturze.

3.3. Rozwój oferty rekreacyjnej i sportowej oraz wzrost aktywności ruchowej mieszkańców.

3.4. Wdrożenie kompleksowej i perspektywicznej polityki zdrowotnej i społecznej.

3.5. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta.

3.6. Doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego wraz z prospołeczną i prorozwojową polityką przestrzenną.

3.7. Rozwój procesów współpracy oraz wzrost aktywności i partycypacji społecznej.

Uzasadnienie i strategia postępowania w ramach obszaru:

W analizowanym w ramach diagnozy okresie 2017-2021 liczba mieszkańców miasta zmalała. Odpowiadają za to obserwowane w ostatnich latach ujemne wartości przyrostu naturalnego, a także salda migracji. Uwidacznia się ponadto problem starzenia się społeczeństwa – od kilku lat widoczna jest przewaga osób w wieku poprodukcyjnym nad najmłodszymi i jednocześnie odsetek osób najstarszych stale rośnie (głównie wskutek migracji ludzi młodych). Jednocześnie prognozy demograficzne GUS zakładają dalszy spadek liczby ludności oraz wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Problem utraty funkcji społecznych (gospodarczych i administracyjnych), znaczenia w hierarchii osadniczej Przeworska spowodował, że został on uznany w ramach Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), jak również Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 za miasto wymagające szczególnego wsparcia. Potrzeba poprawy dostępności i jakości usług publicznych, gwarantujących komfort i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, wspierających rozwój kapitału ludzkiego i społecznego. Dzięki wspomnianej delimitacji, interwencje podejmowane na szczeblu lokalnym będą mogły w wielu przypadkach liczyć na wsparcie zewnętrzne. Niniejszy obszar koncentruje się więc na działaniach kreujących Przeworsk jako dobre miejsce do życia.

Obszar obejmuje 7 celów operacyjnych. Pierwszy z nich (3.1.) dotyczy wzmocnienia edukacji jako elementu przewagi konkurencyjnej miasta. Już dziś Przeworsk wyróżnia zadowalający poziom nauczania w szkołach podstawowych i możliwość kontynuowania nauki po szkole podstawowej, wyzwaniem na przyszłość jest jednak utrzymanie i doskonalenie tej oferty. Strategia postępowania zakłada działania na rzecz rozwoju usług opieki nad dzieckiem do lat 3 (w szczególności poprzez współpracę z sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi), inwestycje w bazę (w tym pod kątem dostępności, ekonomii użytkowania, minimalizacji wpływu środowiskowego) oraz doposażenie i cyfryzację placówek oświatowych wraz z otoczeniem, rozwój oferty edukacyjnej oraz zajęć pozalekcyjnych i dodatkowych (w tym w kierunku kształcenia kompetencji kluczowych i wdrażania programów dostosowanych do indywidualnych potrzeb uczniów), pozyskiwanie i wspieranie doskonalenia zawodowego kadr zarządzających i pracowników oświatowych. Osobnym zagadnieniem pozostaje rozwój i promocja Przeworska jako lokalnego ośrodka edukacyjnego o wyróżniającej ofercie i jakości kształcenia, w tym z możliwością kształcenia muzycznego, na poziomie ponadpodstawowym oraz studiowania. Działaniem horyzontalnym jest monitorowanie wydatków oświatowych wraz z podejmowaniem ewentualnych działań optymalizujących przy utrzymaniu lub podniesieniu dostępności oferty i jakości kształcenia.

W podniesieniu atrakcyjności osadniczej (i turystycznej) miasta istotny udział będzie mieć także kreowanie i promowanie atrakcyjnej i różnorodnej oferty spędzania wolnego czasu. Zadania o takim charakterze zgrupowano w ramach celów operacyjnych 3.2. oraz 3.3. Pierwszy z nich koncentruje się na rozwoju oferty oraz zaangażowania w kulturę mieszkańców. Zadania samorządu będą ogniskować się na ciągłym podnoszeniu potencjału oraz wzmacnianiu tradycyjnych i współczesnych funkcji instytucji kultury m.in. poprzez inwestycje w infrastrukturę (w tym pod kątem dostępności, funkcjonalności i ekonomii użytkowania, minimalizacji wpływu środowiskowego), doposażenie i cyfryzację, wdrażanie nowych rozwiązań i propozycji zarządczo-organizacyjnych oraz ofertowych (również w zakresie wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych), doskonalenie kadr czy rozwój sieci współpracy, szczególnie z lokalnymi inicjatywami i organizacjami, dla których instytucje te mają stanowić przestrzeń dla integracji i wieloaspektowej aktywizacji. Wzmocnienia – zwłaszcza w zakresie stanu, dostępności i rozpoznawalności – wymagają zasoby dziedzictwa historyczno-kulturowego

miasta, zarówno o charakterze materialnym, jak i niematerialnym. Odpowiedzią na to wyzwanie mają być działania z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz włączania ich do obiegu społecznego, gospodarczego i turystycznego, a także z zakresu zachowania, kultywowania, wsparcia i promocji niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Drugi z celów koncentruje się na rozwoju oferty rekreacyjnej i sportowej oraz aktywizacji ruchowej mieszkańców.

Podobnie jak wcześniej, zadania obejmują rozwój i modernizację szkolnej oraz ogólnodostępnej bazy sportowej, rekreacyjnej i towarzyszącej, z uwzględnieniem nowych form aktywności ruchowej i dalszej profesjonalizacji już istniejących, a także z naciskiem na jej dostępność i równomierne rozmieszczenie na terenie całego miasta, a także rozwój oferty aktywnego spędzania czasu wolnego (w tym w zakresie organizacji różnego rodzaju wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i krajoznawczych), w szczególności poprzez wsparcie i współpracę z klubami sportowymi. Strategia postępowania wskazuje na stymulowanie rozwoju sfery sportu i rekreacji, a także opisywanej wcześniej kultury i sztuki, poprzez wdrożenie systemu diagnozowania predyspozycji i talentów dzieci i młodzieży oraz wsparcia ich rozwoju. Zakłada się również działania z zakresu wykorzystania sportu i kultury w ramach polityki promocyjnej miasta.

Kolejny cel operacyjny (3.4.) stanowi bezpośrednią odpowiedź na opisywane wcześniej wyzwania demograficzne i społeczne miasta, zakładając wdrożenie kompleksowej i perspektywicznej polityki zdrowotnej i społecznej. W obszarze zdrowia, najważniejsza będzie profilaktyka, edukacja i promocja zdrowego stylu życia oraz zwiększenie dostępności i jakości infrastruktury oraz oferty świadczeń medycznych (dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej, rozwój nowoczesnych usług zdrowotnych, w tym świadczonych zdalnie) poprzez współpracę ze szpitalem powiatowym i wspieranie niepublicznych ośrodków zdrowia na terenie miasta. W sferze społecznej zakłada się wdrożenie efektywnej polityki prorodzinnej, senioralnej i międzypokoleniowej. Taka polityka oznacza promocję i wsparcie rodziny we wszystkich fazach jej rozwoju, w tym efektywne przeciwdziałanie problemom oraz wsparcie osób i rodzin w wychodzeniu z kryzysów i dysfunkcji, kompleksowe wsparcie dla osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz ich bliskich i opiekunów (pomoc finansowa i materialna, usługi społeczne, opiekuńcze, asystencje, pomoc wytchnieniowa itp.) wraz z zapewnieniem dedykowanej infrastruktury i bazy sprzętowej, a także wsparcie, aktywizację (edukacyjną, społeczną, kulturową, ruchową i zawodową) oraz integrację wszystkich mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem. Polityka ta będzie dostosowywana do aktualnych i perspektywicznych potrzeb, wynikających np. ze zmian demograficznych, a także będzie reagowała na współczesne kryzysy, jak np. ostatnia pandemia COVID-19 i jej negatywne skutki społeczne i zdrowotne, czy wyzwania związane z migracją spowodowaną wojną w Ukrainie. Dużym wyzwaniem będzie zapewnienie odpowiedniej liczby pracowników pomocy społecznej i ochrony zdrowia i ich trwałe związanie z miastem i jego instytucjami. Strategia postępowania obejmuje również działania z zakresu rozwoju i modernizacji gminnego zasobu mieszkaniowego oraz kreowanie dogodnych warunków do rozwoju budownictwa wielorodzinnego oraz indywidualnego.

Cel 3.5. dotyczy zapewnienia porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta. Kluczowym kierunkiem działania pozostaje zapobieganie katastrofom, klęskom żywiołowym oraz innym zagrożeniom oraz minimalizowanie ich skutków, w szczególności poprzez współpracę z PGW Wody Polskie, innymi samorządami i podmiotami w zakresie rozwoju systemu ochrony przeciwpowodziowej. To także wzmocnianie potencjału (infrastrukturalnego, wyposażeniowego, kadrowego itp.) służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, porządek publiczny, ratownictwo i zarządzanie kryzysowe oraz

doskonalenie procesów ich współdziałania. Wsparciem dla tych aktywności będzie rozwój systemu monitoringu. Działaniem horyzontalnym pozostaje rozwój informacji i edukacji na rzecz bezpieczeństwa, gdzie główny nacisk zostanie położony na poprawę bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego (m.in. prewencja, edukacja, realizacja dedykowanych inwestycji, zmiany w organizacji ruchu). Osobnym zadaniem pozostaje utrzymanie cmentarzy komunalnych i zarządzanie nimi, w tym pod kątem zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc pochówku. W kontekście ostatnich wydarzeń globalnych, strategia postępowania obejmuje również działania z zakresu obronności, w tym zakłada profesjonalne kursy, szkolenia i ćwiczenia z podstaw obronności dla pracowników samorządowych oraz mieszkańców miasta.

Ostatnie dwa cele operacyjne w ramach obszaru dotyczą poprawy funkcjonowania samorządu lokalnego oraz rozwoju procesów współpracy. Pierwszy z nich (3.6.) zakłada doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego wraz z prospołeczną i prorozwojową polityką przestrzenną. Strategia postępowania obejmuje m.in. działania związane z ciągłym podnoszeniem kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadr Urzędu Miasta Przeworska, jednostek organizacyjnych miasta i spółek miejskich, poprawą warunków lokalowych (w tym pod kątem dostępności, funkcjonalności, ekonomii użytkowania, minimalizacji wpływu środowiskowego) oraz doposażeniem sprzętowym, a także kładące nacisk na rozwój e-administracji (rozwój, integrację i udostępnienie jak największej liczby procedur w formie elektronicznej) wraz z upowszechnieniem tej metody załatwiania spraw wśród klientów. Zakłada ponadto, że miasto będzie się rozwijało zgodnie z ideą smart city, której podstawowym elementem są technologie informatyczne i komunikacyjne oraz otwartość, w tym bazodanowa, na współpracę z podmiotami prywatnymi. Osobnym wyzwaniem jest wykorzystanie polityki przestrzennej i rewitalizacyjnej w rozwoju lokalnym, w tym dostosowywanie miejskich dokumentów planistycznych do zmieniającego się prawa przestrzennego, z uwzględnieniem bieżących i prognostycznych potrzeb rozwojowych miasta, oraz tworzenie dostępnych, atrakcyjnych, estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych. Wszystko to pozwoli na wzmocnienie marki Przeworska jako atrakcyjnego miejsca do życia, nauki, pracy czy spędzania czasu wolnego. Cel 3.7. zakłada z kolei rozwój procesów współpracy oraz aktywizację społeczną mieszkańców. Stałym wyzwaniem w tym zakresie pozostaje doskonalenie systemu komunikacji i dialogu samorządu z mieszkańcami, w tym o szczególnych potrzebach (badania i konsultacje społeczne, tradycyjne i współczesne kanały komunikacji). Kolejne zadania skupiają się na wzmocnieniu społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększeniu dostępności i jakości procesów partycypacyjnych, zakładając m.in. wsparcie fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych, które funkcjonują na terenie miasta, zlecanie i powierzanie im realizacji zadań publicznych, jednocześnie pomoc w pozyskiwaniu przez nie środków finansowych pochodzących spoza budżetu gminnego, a także działania edukacyjne i animacyjne, ukierunkowane na powstawanie nowych inicjatyw oddolnych. Osobnym zagadnieniem jest rozwój współpracy międzysamorządowej oraz przenoszenie jej na środowiska lokalne. Sieciowanie będzie miało zasięg krajowy, jak również – dla poznania i adaptacji najlepszych doświadczeń, dobrych praktyk oraz sprawdzonych już rozwiązań – obejmie również partnerów z zagranicy. Szczególne znaczenie w tym zakresie będzie miała współpraca w ramach Stowarzyszenia Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk, w tym m.in. realizacja działań, zmierzających do podniesienia jakości i dostępności usług publicznych, wzrostu potencjału kulturowego, turystycznego i gospodarczego oraz kontaktów z Ukrainą.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Tabela 5. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 3. MIESZKAŃCY

CEL OPERACYJNY 3.1. Wzmacnianie edukacji jako elementu przewagi konkurencyjnej miasta.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
3.1.1.	Rozwój oferty w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 3, w szczególności poprzez współpracę z sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi.	Poprawa dostępności i jakości usług opieki nad dzieckiem do lat 3	Liczba dzieci korzystających z opieki żłobkowej i/lub innych form opieki nad dzieckiem do lat 3 ↗	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe
3.1.2.	Rozwój i modernizacja infrastruktury (w tym pod kątem dostępności, ekonomii użytkowania, minimalizacji wpływu środowiskowego) oraz doposażenie i cyfryzacja placówek oświatowych (szkoły, przedszkola) wraz z estetycznym, funkcjonalnym i bezpiecznym zagospodarowaniem ich otoczenia.	Poprawa jakości bazy oraz wyposażenia placówek edukacyjnych Poprawa warunków pracy i nauki Poprawa efektywności energetycznej, dywersyfikacja źródeł ciepła w kierunku bardziej ekologicznych Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami Unowocześnienie i usprawnienie pracy placówek oświatowych	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających dzieci i młodzieży szkolnej w skali roku ↗	Urząd Miasta Przeworska (prowadzenie inwestycji), Placówki oświatowe (administracja i zarządzanie)	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

<p>3.1.3.</p>	<p>Rozwój oferty edukacyjnej oraz zajęć pozalekcyjnych i dodatkowych, w tym w kierunku kształcenia kompetencji kluczowych (np. edukacja językowa i STEM) i wdrażania programów dostosowanych do indywidualnych potrzeb uczniów (nowoczesne metody i techniki pracy, w tym z wykorzystaniem ICT, innowacje pedagogiczne, systemy stypendialne, wsparcie talentów, wsparcie psychologiczne i pedagogiczne, dostęp do specjalistów, doradztwo edukacyjne i zawodowe, współpraca z podmiotami sektora szkolnictwa wyższego oraz instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego, projekty, w tym wymiany międzynarodowe, rozwojowe oraz dotyczące walki ze skutkami pandemii itp.).</p>	<p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej</p> <p>Dostosowanie oferty edukacyjnej do wyzwań społecznych, gospodarczych, środowiskowych, technologicznych i cywilizacyjnych</p> <p>Poprawa dostępności i jakości systemu wsparcia prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży, z uwzględnienie podejścia indywidualnego</p> <p>Poprawa jakości i efektów kształcenia, poprawa wyników egzaminów końcowych</p>	<p>Liczba zajęć pozalekcyjnych i ich uczestników</p> <p>Liczba uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną</p> <p>Liczba projektów realizowanych przez szkoły i ich uczestników</p> <p>Wyniki egzaminów końcowych</p> <p>Liczba laureatów i finalistów olimpiad, konkursów przedmiotowych, artystycznych i zawodów sportowych</p>	<p>Placówki oświatowe</p>	<p>Partnerzy zagraniczni, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie, Urząd Miasta Przeworska, Instytucje kultury, Instytucje pomocy społecznej, Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Kluby i organizacje sportowe Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Rodzice</p>
<p>3.1.4.</p>	<p>Profesjonalne zarządzanie kadrami oświatową, w tym zapewnienie odpowiedniej liczebności i przygotowania zespołu, motywowanie i wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych, wzmacnianie zaangażowania i przywiązania lokalnego.</p>	<p>Zapewnienie kadr oświatowych</p> <p>Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz zaangażowania kadry kierowniczej i dydaktycznej w oświacie</p> <p>Zapewnienie wsparcia w zakresie nowoczesnego zarządzania w oświacie oraz wdrażania atrakcyjnych, angażujących i efektywnych metod kształcenia</p>	<p>Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia nauczycieli w ciągu roku</p> <p>Liczba nauczycieli w podziale na stopnie awansu zawodowego</p>	<p>Placówki oświatowe</p>	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Ośrodki doskonalenia nauczycieli, Urząd Miasta Przeworska</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

3.1.5.	Promocja Przeworska jako lokalnego ośrodka edukacyjnego o wyróżniającej ofercie i jakości kształcenia, w tym z możliwością kształcenia muzycznego, na poziomie ponadpodstwowym oraz studiowania.	<p>Utrzymanie i wzmocnienie funkcji Przeworska jako lokalnego ośrodka edukacyjnego</p> <p>Wzrost zainteresowania miejską ofertą kształcenia muzycznego, na poziomie ponadpodstwowym oraz studiowania</p> <p>Poprawa atrakcyjności osadniczej miasta</p>	<p>Liczba uczniów w lokalnych szkołach ponadpodstwowym i/lub studentów, w tym z terenu miasta</p> 	<p>Szkoły ponadpodstwowowe, Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. M. Karłowicza w Przeworsku, Wyższa Szkoła Społeczno-Gospodarcza w Przeworsku</p>	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Urząd Miasta Przeworska, Placówki oświatowe, Uczniowie, Rodzice</p>
3.1.6.	Monitorowanie wydatków oświatowych wraz z podejmowaniem ewentualnych działań optymalizujących przy utrzymaniu lub podniesieniu dostępności oferty i jakości kształcenia.	<p>Podniesienie efektywności organizacyjnej i finansowej sieci oświatowej w mieście</p>	<p>Wydatki na utrzymanie danej szkoły w przeliczeniu na jednego ucznia</p> <p>Udział wydatków na oświatę w wydatkach ogółem budżetu miasta</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska</p>	<p>Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Placówki oświatowe, Uczniowie, Rodzice</p>
CEL OPERACYJNY 3.2. Rozwój oferty oraz wzrost aktywności i partycypacji mieszkańców w kulturze.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
3.2.1.	Rozwój i modernizacja infrastruktury (w tym pod kątem dostępności, funkcjonalności i ekonomii użytkowania, minimalizacji wpływu środowiskowego) oraz doposażenie i cyfryzacja instytucji kultury.	<p>Poprawa jakości bazy oraz wyposażenia służących działalności kulturalnej i społecznej</p> <p>Poprawa warunków pracy i korzystania z oferty</p> <p>Poprawa efektywności energetycznej, dywersyfikacja źródeł ciepła w kierunku bardziej ekologicznych</p>	<p>Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających osób w skali roku</p> 	<p>Urząd Miasta Przeworska (prowadzenie inwestycji), Miejski Ośrodek Kultury im. Oskara Kolberga w Przeworsku, Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Przybosa w Przeworsku (administracja i zarządzanie)</p>	<p>Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p> <p>Unowocześnienie i usprawnienie pracy instytucji kultury</p>			
3.2.2.	<p>Rozwijanie oferty animacyjnej i kulturalnej dla różnych grup wraz z poprawą jej dostępności oraz inicjowaniem działań na rzecz zwiększenia uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych i budowy więzi lokalnych (kontynuowanie i wprowadzanie nowych zajęć, kursów, warsztatów, sieciowanie, współpraca z pasjonatami, twórcami i artystami lokalnymi, wspieranie i promowanie inicjatyw oddolnych oraz prywatnych w zakresie poszerzania i różnicowania nowej oferty).</p>	<p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty animacyjnej i kulturalnej, z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości różnych grup odbiorców</p> <p>Zwiększenie integracji społecznej</p> <p>Wzrost wieloaspektowej aktywności mieszkańców</p>	<p>Liczba nowych zajęć stałych i czasowych w ofercie instytucji kultury w skali roku oraz liczba ich uczestników</p> 	<p>Miejski Ośrodek Kultury im. Oskara Kolberga w Przeworsku, Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Przybosa w Przeworsku</p>	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Miasta Przeworska, Placówki oświatowe, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Różne zespoły, twórcy i artyści lokalni, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
3.2.3.	<p>Organizacja, współorganizacja, wsparcie i promocja wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych.</p>	<p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych</p> <p>Zwiększenie integracji społecznej</p> <p>Wzrost wieloaspektowej aktywności mieszkańców</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta oraz liczby odwiedzających go turystów i gości</p>	<p>Liczba wydarzeń w skali roku oraz liczba ich uczestników</p> 	<p>Miejski Ośrodek Kultury im. Oskara Kolberga w Przeworsku, Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Przybosa w Przeworsku</p>	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe, w Przeworsku, Urząd Miasta Przeworska, Inne JST, Placówki oświatowe, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Różne zespoły, twórcy i artyści lokalni, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

<p>3.2.4.</p>	<p>Profesjonalne zarządzanie kadrą kultury oraz sportu, w tym zapewnienie odpowiedniej liczebności i przygotowania zespołu, motywowanie i wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych, wzmacnianie zaangażowania i przywiązania lokalnego.</p>	<p>Zapewnienie kadr dla kultury oraz sportu</p> <p>Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz zaangażowania kadr kultury oraz sportu</p> <p>Zapewnienie wsparcia w zakresie nowoczesnego zarządzania w kulturze oraz w sporcie, kreowania i wdrażania atrakcyjnej oferty animacyjnej i kulturalnej oraz rekreacyjnej i sportowej</p>	<p>Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na pracownika instytucji kultury w ciągu roku</p> <p>↗</p>	<p>Miejski Ośrodek Kultury im. Oskara Kolberga w Przeworsku, Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Przybosa w Przeworsku</p>	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Miasta Przeworska</p>
<p>3.2.5.</p>	<p>Ochrona i opieka nad zabytkami oraz miejscami cennymi kulturowo wraz z przywracaniem i włączaniem ich do obiegu społecznego, gospodarczego i turystycznego (podejmowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, adaptacja do nowych funkcji itp.).</p>	<p>Ochrona krajobrazu historyczno-kulturowego miasta</p> <p>Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych i (ewentualne) nadanie im nowych funkcji</p> <p>Wypromowanie zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego miasta</p> <p>Zwiększenie dostępności zabytków dla mieszkańców, jak również turystów i gości</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta oraz liczby odwiedzających ją turystów i gości</p>	<p>Liczba obiektów zabytkowych, które zostały poddane rewitalizacji</p> <p>↗</p> <p>Liczba nowych atrakcji i/lub produktów turystycznych miasta</p> <p>↗</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska</p>	<p>Administracja rządowa, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Przemyślu, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Instytucje kultury, Właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

3.2.6.	Zachowanie, kultywowanie, wsparcie i promocja niematerialnego dziedzictwa kulturowego i historycznego (badanie, dokumentowanie, digitalizacja i udostępnianie, realizacja wydarzeń i konkursów, promocja i rozwój lokalnej kultury, tradycji, kuchni, rzemiosła i dawnych zawodów, wsparcie i promocja artystów, twórców, rzemieślników, prowadzenie grup, zespołów, edukacja i upowszechnienie itp.).	Zachowanie i wypromowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego i historycznego miasta Zwiększenie integracji społecznej Wzrost wieloaspektowej aktywności mieszkańców Wzmocnienie tożsamości miasta i mieszkańców	Liczba grup i zespołów kultywujących dziedzictwo miasta i regionu działających przy instytucjach kultury oraz liczba ich członków ↗	Miejski Ośrodek Kultury im. Oskara Kolberga w Przeworsku, Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Przybosia w Przeworsku	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Miasta Przeworska, Placówki oświatowe, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Różne zespoły, twórcy i artyści lokalni, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
CEL OPERACYJNY 3.3. Rozwój oferty rekreacyjnej i sportowej oraz wzrost aktywności ruchowej mieszkańców.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
3.3.1.	Rozwój i modernizacja szkolnej oraz ogólnodostępnej bazy sportowej, rekreacyjnej i towarzyszącej, z uwzględnieniem nowych form aktywności ruchowej i dalszej profesjonalizacji już istniejących, a także z naciskiem na jej dostępność i równomierne rozmieszczenie na terenie całego miasta.	Poprawa jakości bazy sportowej i rekreacyjnej Poprawa warunków dla promocji zdrowego stylu życia oraz aktywizacji ruchowej mieszkańców Poprawa warunków dla profesjonalnego uprawiania sportu Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami Poprawa efektywności energetycznej, dywersyfikacja źródeł ciepła w kierunku bardziej ekologicznych	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających osób w skali roku ↗	Urząd Miasta Przeworska (prowadzenie inwestycji), Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przeworsku, Placówki oświatowe (administracja i zarządzanie)	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Kluby i organizacje sportowe

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

3.3.2.	Rozwój oferty sportowej i rekreacyjnej oraz aktywizacja ruchowa mieszkańców niezależnie od płci i wieku, w tym z wykorzystaniem lokalnej bazy, w szczególności poprzez wsparcie i współpracę z klubami sportowymi (otwarte konkursy ofert, nagrody, stypendia, wyróżnienia dla młodych utalentowanych sportowców, trenerów, działaczy, a także osób i firm wspierających rozwój sportu, kampanie społeczne, programy aktywizacyjne, animacja oraz udostępnianie bazy – boiska, hale, pływalnia itp.).	<p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty sportowej i rekreacyjnej, z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości różnych grup odbiorców</p> <p>Zwiększenie integracji społecznej</p> <p>Wzrost aktywności ruchowej mieszkańców</p> <p>Efektywne wykorzystanie bazy rekreacyjnej i sportowej</p>	Liczba klubów sportowych i ich członków, prowadzonych przez nie sekcji oraz ćwiczących w ramach poszczególnych sekcji (podział według grup wiekowych oraz płci)	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przeworsku, Urząd Miasta Przeworska	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Placówki oświatowe, Instytucje kultury, Kluby i organizacje sportowe, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”</p>
3.3.3.	Organizacja, współorganizacja, wsparcie i promocja wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i krajoznawczych.	<p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i krajoznawczych</p> <p>Zwiększenie integracji społecznej</p> <p>Wzrost aktywności ruchowej mieszkańców</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta oraz liczby odwiedzających go turystów i gości</p>	Liczba wydarzeń w skali roku oraz liczba ich uczestników	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przeworsku	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe, w Przeworsku, Urząd Miasta Przeworska, Inne JST, Placówki oświatowe, Instytucje kultury, Kluby i organizacje sportowe, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media</p>
3.3.4.	Rozwój współpracy szkół, instytucji kultury, klubów i organizacji sportowych, rodziców i innych partnerów w zakresie diagnozowania predyspozycji i talentów artystyczno-kulturowych i sportowych dzieci i młodzieży oraz wsparcia ich rozwoju.	Rozwój pasji i talentów dzieci oraz młodzieży szkolnej	<p>Liczba współpracujących pomiotów</p> <p>Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem</p>	Urząd Miasta Przeworska	<p>Instytucje kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przeworsku, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Kluby i organizacje sportowe, Rodzice</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

3.3.5.	Wykorzystanie sportu i kultury w ramach polityki promocyjnej miasta.	Budowa i wzmocnienie kulturalnego i sportowego wizerunku miasta	Liczba przedsięwzięć promujących miasto poprzez sport i/lub kulturę ↗	Urząd Miasta Przeworska	Instytucje kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przeworsku, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Kluby i organizacje sportowe, Przedsiębiorcy, Media
CEL OPERACYJNY 3.4. Wdrożenie kompleksowej i perspektywicznej polityki zdrowotnej i społecznej.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
3.4.1.	Działania i programy profilaktyczne oraz w zakresie edukacji i promocji zachowań prozdrowotnych.	Poprawa profilaktyki na terenie miasta Wzrost świadomości społecznej oraz upowszechnienie zachowań i postaw prozdrowotnych Podniesienie poziomu zdrowia publicznego	Liczba akcji profilaktycznych oraz liczba uczestników ↗	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Instytucje kultury, Placówki ochrony zdrowia, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Kluby i organizacje sportowe, Firmy farmaceutyczne i medyczne
3.4.2.	Rozwój i modernizacja infrastruktury (w tym pod kątem dostępności, funkcjonalności i ekonomii użytkowania, minimalizacji wpływu środowiskowego) oraz doposażenie i cyfryzacja placówek ochrony zdrowia, instytucji pomocy społecznej i placówek wsparcia dziennego.	Poprawa jakości bazy oraz wyposażenia placówek ochrony zdrowia, instytucji pomocy społecznej i placówek wsparcia dziennego Poprawa warunków pracy i świadczenia usług społecznych Poprawa efektywności energetycznej bazy,	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających osób w skali roku ↗	Urząd Miasta Przeworska (prowadzenie inwestycji), Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku, Środowiskowy Dom Samopomocy w Przeworsku,	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>dywersyfikacja źródeł ciepła w kierunku bardziej ekologicznych</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p> <p>Unowocześnienie i usprawnienie pracy placówek ochrony zdrowia, instytucji pomocy społecznej i placówek wsparcia dziennego</p>		<p>Dzienny Dom „Senior +” w Przeworsku (administracja i zarządzanie)</p>	
3.4.3.	<p>Wsparcie działań szpitala powiatowego oraz niepublicznych instytucji i ośrodków zdrowia w zakresie zapewnienia szybkiej diagnozy oraz kompleksowej i wysokiej jakości oferty świadczeń medycznych (dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej, rozwój nowoczesnych usług zdrowotnych, w tym świadczonych zdalnie) wraz z doskonaleniem procesu obsługi klientów.</p>	<p>Poprawa dostępności i jakości świadczeń medycznych</p>	<p>Liczba projektów we współpracy miasta i szpitala powiatowego (ewentualnie innych instytucji i ośrodków zdrowia) oraz liczba korzystających</p> <p>↗</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska</p>	<p>Administracja rządowa, NFZ, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Placówki i instytucje ochrony zdrowia</p>
3.4.4.	<p>Kompleksowa polityka prorodzinna, w tym wsparcie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w ich naturalnym rozwoju, a jednocześnie przeciwdziałanie problemom oraz wsparcie osób i rodzin w wychodzeniu z kryzysów i dysfunkcji (m.in. profilaktyka uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie), w tym we współpracy z organizacjami pozarządowymi.</p>	<p>Poprawa dostępności i jakości systemu wsparcia rodziny, w tym w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, a także przewyciężaniu trudnej sytuacji życiowej</p> <p>Poprawa dostępności i jakości systemu wsparcia prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży</p> <p>Przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów społecznych i rodzinnych</p>	<p>Liczba oraz odsetek osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym np. objętych pracą socjalną i/lub asystenturą i/lub wsparciem materialnym i finansowym</p> <p>Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty</p> <p>Liczba przypadków uzależnień wśród dzieci i młodzieży szkolnej</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku, Urząd Miasta Przeworska, Placówki ochrony zdrowia, Instytucje kultury, Placówki oświatowe, Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Przedsiębiorcy,</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		Poprawa dostępności i jakości systemu wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie	Liczba osób objętych leczeniem odwykowym		Organizacje pozarządowe, Kluby i organizacje sportowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Policja, Sądy
3.4.5.	Kompleksowa polityka względem osób starszych, a także z niepełnosprawnościami (ruchowymi, intelektualnymi) oraz ich rodzin i opiekunów, w tym rozwój odpowiedniej infrastruktury, bazy sprzętowej, zapewnienie dedykowanej oferty wsparcia (usługi opiekuńcze, asystenckie itp.), aktywizacja edukacyjna, społeczna, kulturowa, ruchowa i zawodowa (w tym współpraca z powiatem przeworskim), usługi opieki wytchnieniowej, w tym we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	<p>Poprawa dostępności i jakości systemu wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnościami</p> <p>Zwiększenie integracji społecznej osób starszych i z niepełnosprawnościami</p> <p>Wzrost aktywności społecznej, ruchowej, zawodowej itp. osób starszych i z niepełnosprawnościami</p> <p>Poprawa jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnościami, a także ich rodzin i opiekunów</p>	<p>Liczba oraz odsetek osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym np. korzystających z usług opiekuńczych i/lub specjalistycznych usług opiekuńczych i/lub opieki wytchnieniowej</p> <p>Liczba organizacji seniorskich i/lub klubów na terenie miasta oraz liczba ich członków</p> <p>Liczba projektów aktywizacyjnych dedykowanych seniorom i/lub osobom z niepełnosprawnościami oraz liczba ich uczestników</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku, Środowiskowy Dom Samopomocy w Przeworsku, Dzienny Dom „Senior +” w Przeworsku</p>	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku, Urząd Miasta Przeworska, Placówki ochrony zdrowia, Instytucje kultury, Placówki oświatowe, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Kluby i organizacje sportowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”</p>
3.4.6.	Zintegrowane wsparcie dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, w tym poprzez rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej oraz zwiększenie dostępności aktywizującej i integrującej oferty spędzania czasu wolnego (np. dedykowane projekty i wydarzenia, zniżki na korzystanie z oferty miejskich instytucji dla osób starszych i z niepełnosprawnościami).	<p>Zwiększenie integracji społecznej</p> <p>Wzrost aktywności społecznej, ruchowej, zawodowej itp. osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem</p> <p>Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania podmiotów ekonomii</p>	<p>Liczba działających na terenie miasta podmiotów ekonomii społecznej</p> <p>Liczba osób zatrudnionych w lokalnych podmiotach ekonomii społecznej</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku</p>	<p>Administracja rządowa, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Urząd Miasta Przeworska, Ośrodki wsparcia ekonomii społecznej,</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>społecznej na terenie miasta</p> <p>Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty spędzania czasu wolnego pod kątem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem</p>			<p>Organizacje pozarządowe, Przedsiębiorcy, Osoby bezrobotne</p>
3.4.7.	<p>Profesjonalne zarządzanie kadrą pomocy społecznej, placówek wsparcia dziennego i ochrony zdrowia, w tym zapewnienie odpowiedniej liczebności i przygotowania zespołu, motywowanie i wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych, wzmacnianie zaangażowania i przywiązania lokalnego.</p>	<p>Zapewnienie kadr pomocy społecznej i ochrony zdrowia</p> <p>Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz zaangażowania i przywiązania lokalnego kadr pomocy społecznej i ochrony zdrowia</p> <p>Poprawa dostępności i jakości świadczeń medycznych i społecznych</p>	<p>Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na pracownika ochrony zdrowia i/lub pomocy społecznej w ciągu roku</p> <p>↗</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku, Środowiskowy Dom Samopomocy w Przeworsku, Dzienny Dom „Senior +” w Przeworsku</p>	<p>Administracja rządowa, NFZ, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Urząd Miasta Przeworska, Placówki ochrony zdrowia</p>
3.4.8.	<p>Rozwój i modernizacja gminnego zasobu mieszkaniowego (w tym pod kątem potrzeb pomocy społecznej) oraz kreowanie dogodnych warunków do rozwoju budownictwa wielorodzinnego oraz indywidualnego (zmiany dokumentów planistycznych pod kątem zabezpieczenia terenów pod zabudowę mieszkaniową i powiązaną usługową, uzbrajanie i komunikowanie nowych terenów mieszkaniowych).</p>	<p>Poprawa dostępności i jakości gminnego zasobu mieszkaniowego</p> <p>Wzrost możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkaniowych osób w szczególnej/trudnej sytuacji</p> <p>Poprawa efektywności energetycznej gminnego zasobu mieszkaniowego, dywersyfikacja źródeł ciepła w kierunku bardziej ekologicznych</p>	<p>Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów w ramach gminnego zasobu mieszkaniowego oraz liczba korzystających osób w skali roku</p> <p>↗</p>	<p>Urząd Miasta Przeworska (prowadzenie inwestycji), Przeworskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. (administracja i zarządzanie)</p>	<p>Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST</p>

CEL OPERACYJNY 3.5. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
3.5.1.	Przeciwdziałanie katastrofom i klęskom żywiołowym (powódzie, osuwiska, susze, ulewne opady, wichury itp.) oraz innym zagrożeniom (epidemie, zagrożenia cyberbezpieczeństwa, kryzys migracyjny itp.) oraz minimalizowanie ich skutków, w szczególności współpraca z PGW Wody Polskie, innymi samorządami i podmiotami w zakresie rozwoju systemu ochrony przeciwpowodziowej.	Zmniejszenie zagrożenia związanego z występowaniem katastrof i klęsk żywiołowych oraz innych zagrożeń, zminimalizowanie ich skutków Poprawa bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta	Wysokość strat w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof, w tym wystąpienia podtopień i powodzi ↓	Urząd Miasta Przeworska	PGW Wody Polskie, Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Policja, Straż Pożarna, Straż Miejska i inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo oraz zarządzanie kryzysowe, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
3.5.2.	Wzmacnianie potencjału i współpracy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, porządek publiczny, ratownictwo i zarządzanie kryzysowe (baza, wyposażenie, cyfryzacja, doskonalenie zawodowe, integracja systemów zarządzania i wymiany informacji, wspólne akcje i ćwiczenia itp.).	Podniesienie jakości bazy i wyposażenia służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, porządek publiczny, ratownictwo i zarządzanie kryzysowe Poprawa zdolności operacyjnych służb Poprawa bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta	Liczba jednostek, które otrzymały wsparcie publiczne oraz jego wartość ↑	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Policja, Straż Pożarna, Straż Miejska i inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo oraz zarządzanie kryzysowe

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

3.5.3.	Dedykowane działania oraz rozwój informacji i edukacji na rzecz bezpieczeństwa (unikanie niebezpieczeństw w życiu codziennym, kształtowanie nawyków i właściwych postaw, przestrzeganie procedur w sytuacji zagrożeń i zjawisk ekstremalnych itp.). Nacisk na bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego.	<p>Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa i reagowania w sytuacji zagrożeń</p> <p>Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego</p> <p>Poprawa bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta</p>	<p>Liczba zajęć z zakresu szeroko pojętego bezpieczeństwa w szkołach z udziałem Policji i/lub Straży Miejskiej i/lub Straży Pożarnej</p> <p style="text-align: center;">↗</p> <p>Liczba i/lub odsetek dzieci, które uczestniczyły w zajęciach</p> <p style="text-align: center;">↗</p> <p>Liczba wypadków na drogach na terenie miasta</p> <p style="text-align: center;">↘</p>	Placówki oświatowe	<p>Urząd Miasta Przeworska, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Policja, Straż Pożarna, Straż Miejska i inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo oraz zarządzanie kryzysowe, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
3.5.4.	Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie miasta.	<p>Prewencja i zwiększenie wykrywalności wykroczeń oraz przestępstw</p> <p>Poprawa bezpieczeństwa publicznego</p>	<p>Liczba kamer w przestrzeni publicznej</p> <p style="text-align: center;">↗</p> <p>Liczba wykroczeń i przestępstw bez określonego sprawcy</p> <p style="text-align: center;">↘</p>	Urząd Miasta Przeworska	<p>Policja, Straż Pożarna, Straż Miejska i inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo oraz zarządzanie kryzysowe</p>
3.5.5.	Utrzymanie cmentarzy komunalnych i zarządzanie nimi, w tym pod kątem zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc pochówku.	<p>Zapewnienie nowych miejsc pochówku</p> <p>Zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego</p>	<p>Liczba dostępnych miejsc pochówku</p> <p style="text-align: center;">↗</p>	Urząd Miasta Przeworska	<p>Parafie, Zarządcy cmentarzy</p>
3.5.6.	Działania z zakresu obronności, w tym profesjonalne kursy, szkolenia i ćwiczenia z podstaw obronności dla pracowników samorządowych oraz mieszkańców miasta.	<p>Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa i reagowania w sytuacji zagrożeń</p> <p>Poprawa bezpieczeństwa publicznego</p>	<p>Liczba zrealizowanych przez miasto kursów z podstaw obronności dla pracowników samorządowych i/lub mieszkańców miasta oraz liczba ich uczestników</p>	Urząd Miasta Przeworska	<p>Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Wojska Obrony Terytorialnej, Policja, Straż Pożarna, Straż Miejska i inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo oraz zarządzanie kryzysowe</p>

CEL OPERACYJNY 3.6. Doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego wraz z prospołeczną i prorozwojową polityką przestrzenną.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
3.6.1.	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadr Urzędu Miasta Przeworska, jednostek organizacyjnych miasta i spółek miejskich, w tym udział pracowników w branżowych forach samorządowych / wspólnotach praktyków.	Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz zaangażowania pracowników samorządowych Podniesienie efektywności świadczenia i jakości usług publicznych	Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na pracownika urzędu i/lub jednostek organizacyjnych miasta w skali roku ↗	Urząd Miasta Przeworska, Jednostki organizacyjne miasta, Spółki miejskie	Administracja rządowa, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Pracownicy samorządowi, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
3.6.2.	Rozwój i modernizacja bazy oraz doposażenie administracji lokalnej, w tym pod kątem dostępności, funkcjonalności, ekonomii użytkowania, minimalizacji wpływu środowiskowego.	Poprawa jakości bazy oraz wyposażenia administracji lokalnej Poprawa warunków pracy oraz świadczenia usług / korzystania z usług publicznych Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami Poprawa efektywności energetycznej bazy, dywersyfikacja źródeł ciepła w kierunku bardziej ekologicznych	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających osób w skali roku ↗ Wyniki oceny dostępności architektonicznej administracji lokalnej ↗	Urząd Miasta Przeworska, Jednostki organizacyjne miasta, Spółki miejskie	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Koordynatorzy ds. dostępności
3.6.3.	Cyfryzacja, integracja baz danych, poprawa cyberbezpieczeństwa Urzędu Miasta Przeworska, jednostek organizacyjnych miasta i spółek miejskich (doskonalenie kadr, zakup	Unowocześnienie i usprawnienie pracy administracji	Liczba i/lub odsetek dostępnych e-usług ↗	Urząd Miasta Przeworska, Jednostki organizacyjne miasta,	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Instytucje kultury,

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

	sprzętu i oprogramowania itp.) oraz rozwój i integracja e-usług publicznych wraz z upowszechnieniem korzystania z nich przez klientów (np. tworzenie lokalnych centrów wspierania rozwoju kompetencji cyfrowych – w oparciu o zasoby i instytucje lokalne).	<p>Wzrost dostępności, liczby i jakości e-usług</p> <p>Zwiększenie liczby spraw realizowanych elektronicznie</p> <p>Rozwój społeczeństwa informacyjnego, zwiększenie stopnia oraz poprawa umiejętności korzystania z Internetu (w tym e-usług publicznych) przez mieszkańców</p> <p>Wzrost e-aktywności mieszkańców</p>	<p>Odsetek usług realizowanych przez urząd z użyciem cyfrowych form komunikacji</p> <p>↗</p> <p>Liczba osób, które nabyły lub rozwinęły kompetencje cyfrowe</p> <p>↗</p>	Spółki miejskie	Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe
3.6.4.	Wdrażanie założeń idei smart city, w tym otwieranie zasobów danych publicznych do wykorzystania przez podmioty zewnętrzne.	<p>Rozwój w oparciu o technologie informatyczne i komunikacyjne</p> <p>Zwiększenie interaktywności i wydajności i systemów infrastrukturalnych (np. transportu czy przesyłu energii), optymalizacja kosztów</p> <p>Podniesienie jakości życia mieszkańców</p>	<p>Liczba wdrożonych rozwiązań z zakresu smart city</p> <p>↗</p>	Urząd Miasta Przeworska, Jednostki organizacyjne miasta, Spółki miejskie	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Organizacje pozarządowe, Przedsiębiorcy, Mieszkańcy
3.6.5.	Budowanie marki Przeworska z uwzględnieniem aktualnych trendów i rozwiązań w komunikacji marketingowej.	<p>Wzrost atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystycznej miasta</p> <p>Zwiększenie liczby mieszkańców</p>	<p>Liczba mieszkańców</p> <p>↗</p> <p>Saldo migracji</p> <p>↗</p>	Urząd Miasta Przeworska	Partnerzy zagraniczni, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Jednostki organizacyjne miasta, Spółki miejskie,

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		Zwiększenie liczby turystów i gości odwiedzających miasto	Liczba turystów i gości odwiedzających miasto ↗		Organizacje pozarządowe, Przedsiębiorcy, Mieszkańcy, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Media, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
3.6.6.	Dostosowywanie miejskich dokumentów planistycznych do zmieniającego się prawa przestrzennego, z uwzględnieniem bieżących i prognostycznych potrzeb rozwojowych wraz z ich udostępnianiem i aktualizowaniem w formie cyfrowej.	Uporządkowanie lokalnej polityki przestrzennej i krajobrazowej Stworzenie warunków dla zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju miasta Ład przestrzenny	Liczba wniosków o zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego / innych dokumentów przestrzennych	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Organizacje pozarządowe, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, inwestorzy
3.6.7.	Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych, estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych (priorytet dla terenów zielonych, rekreacyjno-wypoczynkowych, służących aktywizacji i integracji mieszkańców, a także turystów i gości), w tym w ramach prowadzonych procesów rewitalizacyjnych, wraz z ich utrzymaniem i animacją.	Poprawa atrakcyjności, estetyki, dostępności i funkcjonalności przestrzeni publicznych Stworzenie warunków dla integracji i aktywizacji oraz rekreacji i wypoczynku mieszkańców Wzrost wieloaspektowej aktywności mieszkańców Przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów społecznych Zwiększenie atrakcyjności osadniczej i turystycznej miasta Ożywienie społeczno-gospodarcze	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych przestrzeni publicznych ↗ Liczba wydarzeń w nowych przestrzeniach oraz liczba ich uczestników ↗	Urząd Miasta Przeworska	Administracja rządowa, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Jednostki organizacyjne miasta, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk

CEL OPERACYJNY 3.7. Rozwój procesów współpracy oraz wzrost aktywności i partycypacji społecznej.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie miasta	Podmioty zaangażowane/partnerzy
3.7.1.	Doskonalenie systemu komunikacji i dialogu samorządu z mieszkańcami, w tym m.in. zapewnienie dostępności cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej administracji (badania i konsultacje społeczne, tradycyjne i współczesne kanały komunikacji).	Poprawa efektywności komunikacji na linii władze samorządowe/urząd a mieszkańcy i inni interesariusze administracji Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Liczba odwiedzin strony internetowej i/lub mediów społecznościowych miasta ↗ Liczba zrealizowanych procesów konsultacji i ich uczestników ↗	Władze samorządowe, Urząd Miasta Przeworska	Jednostki organizacyjne miasta, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe
3.7.2.	Promocja i rozwój współpracy finansowej i pozafinansowej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi (indywidualnymi i zbiorowymi) inicjatywami społecznymi (wsparcie funkcjonowania oraz rozwoju i pozyskiwania przez te podmioty środków zewnętrznych na działalność, zlecenie i powierzanie realizacji zadań publicznych, wspólne inicjatywy i projekty, edukacja obywatelska, wsparcie i promocja wolontariatu itp.).	Wzrost znaczenia i profesjonalizacja organizacji pozarządowych i innych form aktywności społecznej Wzrost aktywności i partycypacji społecznej	Liczba organizacji pozarządowych współpracujących z samorządem w skali roku ↗ Liczba zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz ich sumaryczna wartość ↗	Władze samorządowe, Urząd Miasta Przeworska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Jednostki organizacyjne miasta, Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk
3.7.3.	Promocja i rozwój mechanizmów budżetu obywatelskiego miasta.	Zwiększenie integracji społecznej Wzrost aktywności i partycypacji społecznej, rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Wysokość budżetu partycypacyjnego jako odsetek ogółu wydatków budżetu miasta ↗ Liczba projektów zgłoszonych do budżetu partycypacyjnego i/lub liczba projektów zakwalifikowanych do głosowania oraz liczba mieszkańców zaangażowanych w głosowanie ↗	Władze samorządowe, Urząd Miasta Przeworska	Jednostki organizacyjne miasta, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i inicjatywy nieformalne, Media

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

3.7.4.	Rozwój współpracy samorządowej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym (głównie transgranicznym) w różnych obszarach tematycznych (rozwój, integracja i promocja oferty turystycznej, doskonalenie dostępności i jakości usług publicznych, ochrona środowiska, rozwój infrastruktury, inwestycje w kapitał ludzki i społeczny itp.) oraz przenoszenie jej na środowiska lokalne.	<p>Rozwój procesów współpracy lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej</p> <p>Wymiana wiedzy i doświadczeń</p> <p>Osiągnięcie efektu synergii (wzajemnego napędzania się efektów działań)</p>	<p>Liczba projektów we współpracy miasta i co najmniej jednego partnera krajowego i/lub zagranicznego</p> <p>↗</p>	<p>Władze samorządowe, Urząd Miasta Przeworska</p>	<p>Partnerzy zagraniczni, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, Inne JST, Jednostki organizacyjne miasta, Organizacje pozarządowe, Przedsiębiorcy, Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Mleczki”, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>
3.7.5.	Współpraca w ramach Stowarzyszenia Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk, w tym m.in. realizacja działań, zmierzających do podniesienia jakości i dostępności usług publicznych, wzrostu potencjału kulturowego, turystycznego i gospodarczego oraz kontaktów z Ukrainą.	<p>Zacieśnianie i koncentracja współpracy w ramach Stowarzyszenia Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk na rzecz rozwiązywania najważniejszych wspólnych problemów i wykorzystywania potencjałów</p> <p>Osiągnięcie efektu synergii (wzajemnego napędzania się efektów działań)</p>	<p>Liczba wspólnych projektów w ramach Stowarzyszenia Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk, ich wartość oraz liczba beneficjentów</p> <p>↗</p>	<p>Władze samorządowe, Urząd Miasta Przeworska</p>	<p>Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Miasto Jarosław, Gmina Przeworsk, Gmina Pawłosiów, Inne JST Jednostki organizacyjne miasta, Organizacje pozarządowe, Przedsiębiorcy, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk</p>

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Przeworska wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Kwestie wodne a Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. 2022 poz. 2625), Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w ww. ustawie, tj.:

- plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Zarządzanie ryzykiem powodziowym

W celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią uwzględnia się w strategii tzw. obszary szczególnego zagrożenia powodzią, przez które rozumie się obszary na których prawdopodobieństwo powodzi jest średnie (wynosi 1%, tzw. „powódź stuletnia”) lub wysokie (10%), obszary między linią brzegu a naturalnym wysokim brzegiem oraz pasy techniczne. Obszary te zostały oznaczone na Mapie 1. oraz Mapie 2. Ilustrują one zagrożenie ze strony rzeki Mleczki. Na terenie miasta lokalizują się również tereny, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi określono jako niskie (raz na 500 lat, $Q=0,2\%$). Ilustruje je Mapa 3.

W myśl zapisu art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne, planowane zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nie może m. in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy też utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

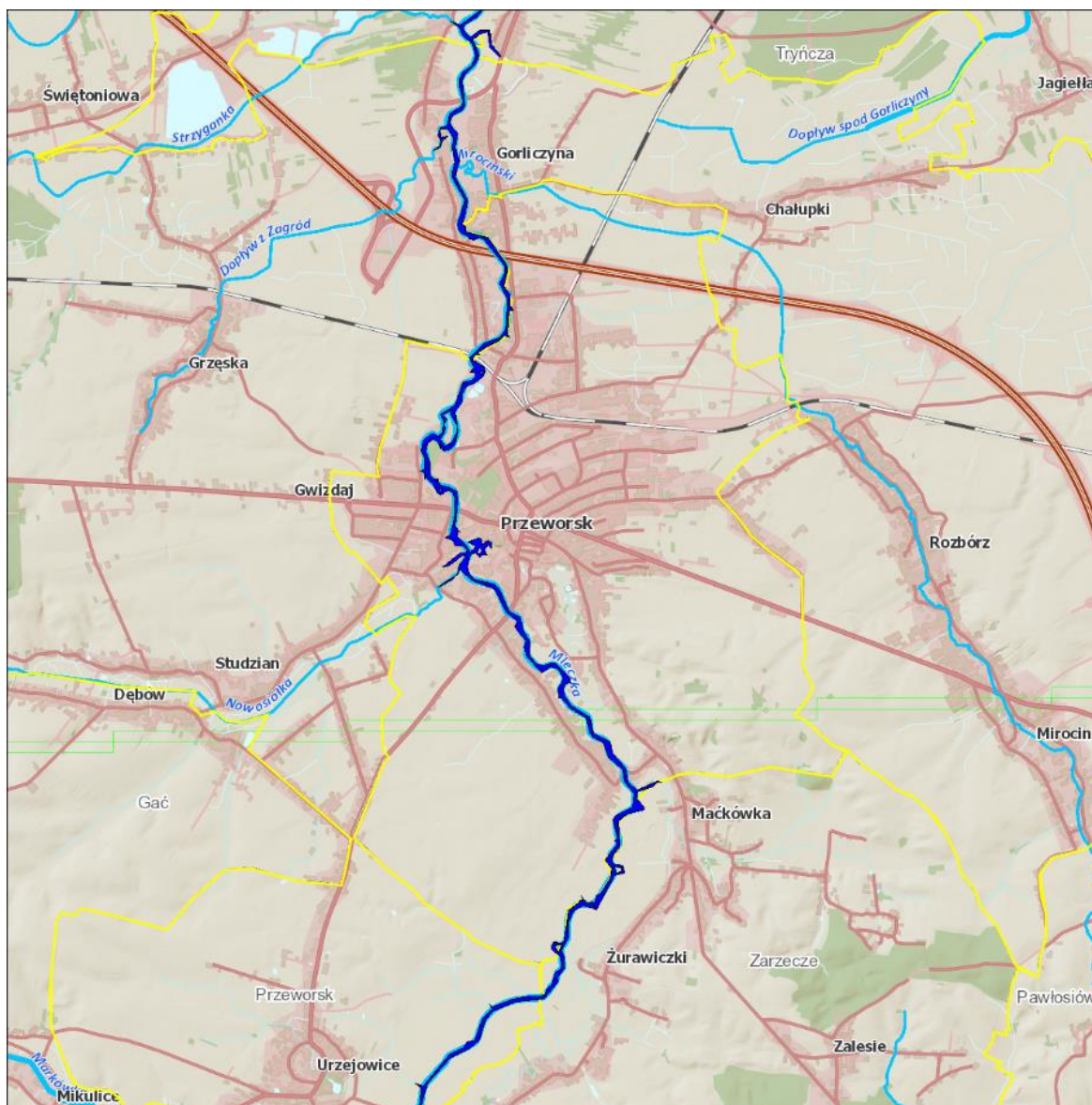
W ramach zaktualizowanego Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, który został przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022r. (Dz. U. z 2022r. poz. 2739) w granicach miasta Przeworska nie wskazano do realizacji żadnych projektów przeciwpowodziowych.

W Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 w ramach celu operacyjnego 3.5. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta wyznaczono m.in. kierunek interwencji dotyczący zapobiegania katastrofom i klęskom żywiołowym (powódzie, susze, osuwiska itp.) oraz ograniczania ich skutków. W tym kierunkowym zakresie strategia jest zbieżna z obowiązującymi i aktualizowanymi planami zarządzania ryzykiem powodziowym na wyższych szczeblach.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

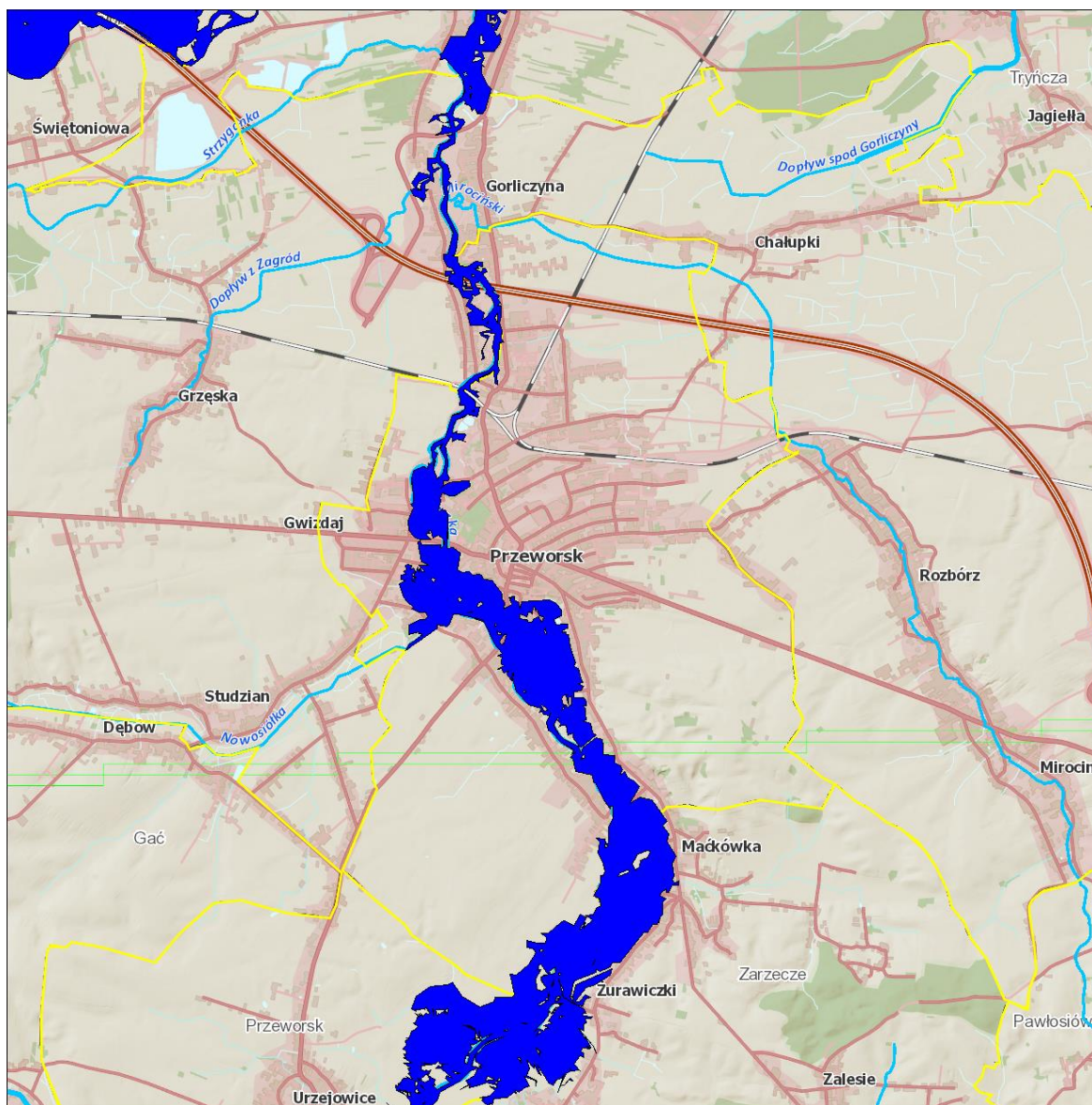
Mapa 1. Obszar szczególnego zagrożenia powodzi przy wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi ($Q=10\%$, tzw. raz na 10 lat) – w granicach granatowego pola

Źródło: Hydroportal ISOK

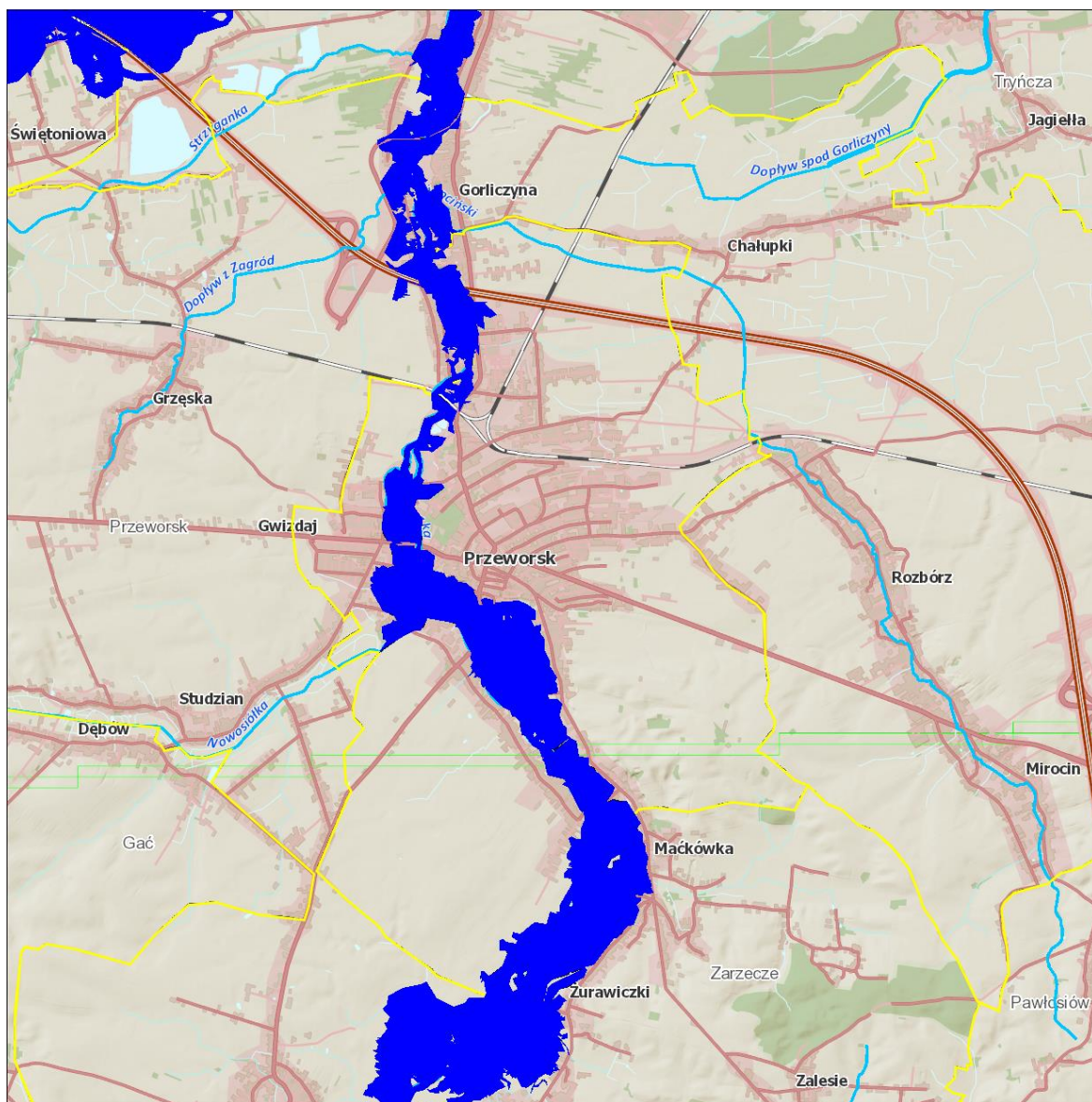
Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Mapa 2. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią przy średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi ($Q=1\%$, tzw. raz na 100 lat) – w granicach granatowego pola

Źródło: Hydroportal ISOK

Mapa 3. Obszar zagrożenia powodzią przy niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi ($Q=0,2\%$, tzw. raz na 500 lat) – w granicach granatowego pola

Źródło: Hydroportal ISOK

Plany gospodarowania wodami

Miasto Przeworsk znajduje się w obszarze dorzecza Wisły, regionie wodnym Górnej-Wschodniej Wisły. Leży w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 425 (Dębica - Stalowa Wola – Rzeszów). W odniesieniu do Planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, w poniższej tabeli Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 określa informacje na temat jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp) oraz jednolitych części wód podziemnych (jcwpd) znajdujących się w granicach miasta (nazwa, informacja o stanie jcwp i jcwpd oraz przypisane im cele środowiskowe), a także działań przypisanych poszczególnym jcwp i jcwpd w aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły (IIaPGW).

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 zakłada w ramach celu operacyjnego 2.2. Wdrożenie skutecznej polityki proekologicznej i ochrony środowiska przedsięwzięcia z zakresu ochrony zasobów wodnych, m.in. poprzez inwestycje w sieć kanalizacyjną i rozwiązania alternatywne oraz działania edukacyjne.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Tabela 6. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych oraz jednolitych części wód podziemnych położonych w granicach miasta Przeworska wraz z przypisanymi celami i działaniami środowiskowymi

Kod i nazwa JCWP (wody powierzchniowe)	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	Przypisane cele środowiskowe
RW200019226899 Mlecзка od łożyski do ujścia z Mleczką Wschodnią od Węgierki	NAT - naturalna część wód	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot amonowy, fosfor ogólny, fosforany, BZT5, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; dobry stan chemiczny
RW200017225749 Przykopa	NAT - naturalna część wód	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot amonowy, BZT5, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartość w wodzie: do 2740 µS/cm), MIR, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; dobry stan chemiczny
Kod JCWPd (wody podziemne)	Stan		Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	Przypisane cele środowiskowe
GW2000153	dobry		niezagrożona	dobry stan chemiczny; dobry stan ilościowy
GW2000136	dobry		niezagrożona	dobry stan chemiczny; dobry stan ilościowy

Źródło danych: www.apgw.gov.pl – Karty Charakterystyk JCWP i Karty Charakterystyk JCWPd

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 zakłada i promuje działania minimalizujące skutki suszy, podejmowane zarówno przez samorząd, mieszkańców, jak i organy administracji rządowej. Bezpośrednio wskazuje na to m.in. kierunek działania 2.1.5. Rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury oraz likwidacja i ograniczanie nadmiernego zagęszczenia powierzchni nieprzepuszczalnych na terenie miasta tam, gdzie to możliwe. W tym zakresie strategia jest spójna z Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy, przyjętym na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury

z dnia 15 lipca 2021r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021r. poz. 1615).

Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę całego kraju. W najbliższych latach spodziewany jest wzrost intensywności i częstotliwości występowania susz. Głównym celem Planu jest przeciwdziałanie ich skutkom, co należy odnosić do procesu kształtowania zasobów wodnych oraz do racjonalnego korzystania z zasobów wodnych.

Strategia postępowania w obszarze przeciwdziałania skutkom suszy zakłada przede wszystkim działania proaktywne, czyli zapobiegające oraz zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków suszy, realizowane niezależnie od faktycznego wystąpienia zjawiska suszy.

Zgodnie z założeniami Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy, w odniesieniu do obszaru miasta Przeworska mowa m.in. o następujących działaniach:

- Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie 1),
- Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji (działanie 4),
- Analiza możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji (działanie 6),
- Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa i przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych (działanie 10),
- Przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie 24).

Analizując zagrożenie suszą na terenie miasta Przeworska w zależności od jej typu tj. rolnicza, hydrologiczna i hydrogeologiczna, należy stwierdzić, że w pierwszym i trzecim przypadku zagrożenie jest słabe, a w drugim przypadku zagrożenie jest umiarkowane. Stopień zagrożenia suszą według klas łącznego zagrożenia suszą dla obszaru miasta Przeworska określono jako słaby.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Przeworska

Wprowadzenie do modelu

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Przeworska stanowi jeden z elementów strategii rozwoju jednostki i prezentuje przewidywany wpływ, jaki realizacja zapisów zawartych w dokumencie wywrze na jego strukturę przestrzenną. Podstawowe funkcje terenów określono w oparciu o czynniki geograficzno-przyrodnicze (np. ukształtowanie terenu, walory środowiska naturalnego), historyczne (np. wytworzony układ osadniczy i sieć komunikacyjną) oraz aktualnie występujące powiązania funkcjonalne. Uwzględniono także zdiagnozowane na wcześniejszych etapach tworzenia strategii problemy, potrzeby oraz potencjały rozwojowe Przeworska, które będą najsilniej oddziaływać na strukturę przestrzenną miasta do 2030 roku.

Ogólne uwarunkowania modelu i podstawowe powiązania funkcjonalno-przestrzenne

Miasto Przeworsk leży w centralnej części województwa podkarpackiego. Jest siedzibą władz gminy miejskiej, gminy wiejskiej Przeworsk oraz powiatu przeworskiego, stanowi także ośrodek gospodarczy, edukacyjny, kulturalny i usługowy o znaczeniu ponadlokalnym. Skala jego oddziaływania obejmuje przede wszystkim okoliczne miejscowości, w tym mniejsze miasta (Sieniawa, Kańczuga). Miasto leży na trasie dwóch arterii komunikacyjnych znaczenia międzynarodowego – autostrada A4 oraz linia kolejowa nr 91. Obie, mając dość zbliżony równoleżnikowy przebieg, łączą Kraków z Tarnowem, Rzeszowem, Przemyślem oraz Ukrainą (przejścia graniczne: drogowe w Korczowej i Medyce, kolejowe w Medyce). Autostrada A4 umożliwi także szybki dojazd do stolicy regionu, Rzeszowa, wobec którego występuje dużeciążenie funkcjonalne. Drugim ośrodkiem miejskim, nieco większym od Przeworska, wobec którego występują podobne powiązania funkcjonalne, jest nieodległy Jarosław.

Podstawowe uwarunkowania rozwojowe i powiązania funkcjonalno-przestrzenne miasta Przeworska:

- dostępność komunikacyjna – sieć drogowo-kolejowa znaczenia międzynarodowego oraz funkcjonowanie w charakterze węzła kolejowego (wraz ze stacją towarową oraz z zapleczem utrzymania taboru) podnosi atrakcyjność osadniczą oraz inwestycyjną miasta, ze szczególnym uwzględnieniem kontaktów gospodarczych z nieodległą Ukrainą. Stwarza to możliwości rozwoju przede wszystkim branży handlowej, transportowej i logistycznej, na co korzystny wpływ ma także niewielka odległość dzieląca miasto od portu lotniczego Rzeszów-Jasionka;
- atrakcyjność osadnicza – niewielka odległość dużego ośrodka administracyjnego i usługowego, jakim jest Rzeszów, w połączeniu z dobrą dostępnością komunikacyjną stanowi potencjał w kierunku przekształcania Przeworska w miasto pozostające w jego sferze oddziaływania, jednak o znacznie wolniejszym tempie życia. Jednocześnie, w przeciwieństwie do terenów wiejskich, Przeworsk gwarantuje łatwiejszy dostęp do podstawowych usług publicznych i komercyjnych (np. edukacja, kultura, ochrona zdrowia) i wyższy poziom ich świadczenia. To z kolei przekłada się na atrakcyjność osadniczą, przy czym należy mieć na uwadze dużą „konkurencję” w tym zakresie ze strony małych i średnich miast otaczających Rzeszów, o potencjale zbliżonym do Przeworska;
- atrakcyjność turystyczna – obiekty dziedzictwa kulturowego, zachowane na terenie Przeworska, mogą stać się podstawą do tworzenia atrakcyjnej, zróżnicowanej oferty spędzania wolnego czasu dla turystów, pod warunkiem wykorzystania na jej potrzeby także zasobów posiadanych przez okoliczne gminy. Podstawowymi kierunkami rozwoju w tym zakresie wydaje się być turystyka kulturowa i pielgrzymkowo-sakralna (przy wykorzystaniu m.in. trzech

przeworskich klasztorów), wykorzystująca zabytki techniki (kolej wąskotorowa Przeworsk – Dynów) oraz obsługująca ruch turystyczny generowany przez atrakcje o rozpoznawalności ponadregionalnej w okolicznych gminach (m.in. Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej w Markowej, Muzeum – Zamek w Łąncucie).

Obecna i docelowa struktura sieci osadniczej

Obecna struktura sieci osadniczej miasta Przeworska jest spuścizną procesów historycznych, toczących się od czasów średniowiecznych. Największy wpływ na nią miał okres ostatnich stu kilkudziesięciu lat, począwszy od II połowy XIX stulecia. Wówczas ścisłe centrum miasta zaczęła wypełniać murowana zabudowa kamieniczna (jednopiętrowe kamienice czynszowe, charakterystyczne dla małych i średnich miast ówczesnej Galicji), rozciągająca się wzdłuż ulic rozchodzących się promieniście od rynku. Obecnie, wskutek wyburzeń (m.in. po pożarze z 1930 r.), uzupełnień, licznych przebudów oraz modernizacji, spora jej część utraciła swój historyczny charakter. W miarę oddalania się od ścisłego centrum miasta jego zabudowa mieszkalna zmienia swoje oblicze, z dominującym udziałem budynków mieszkalnych jednorodzinnych, lokalizowanych na niewielkich działkach o dość regularnych kształtach. Ten rodzaj zabudowy mieszkalnej w największym stopniu ukształtował się w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat i stanowi mieszkankę obiektów powstałych przede wszystkim w okresie Polski Ludowej (często są to tzw. „kostki”, charakterystyczne dla budownictwa jednorodzinne lat 70. i 80. budynki wznoszone na planie kwadratu, kryte dachem płaskim lub kopertowym) oraz późniejszym, nie wyłączając inwestycji realizowanych w ostatnich latach. Zwykle są to obiekty o wysokości nie przekraczającej dwóch kondygnacji. W formie reliktywnej zachowały się też budynki starsze, w tym domy drewniane. Mozaika ta jest dominującym elementem struktury osadniczej całego miasta. Do enklaw domów jednorodzinnych powstałych w ostatnich latach, wyróżniających się nowoczesną bryłą, zalicza się natomiast osiedle Józefa Benbenka oraz zabudowa po wschodniej stronie ul. Korczaka. Także z okresu Polski Ludowej pochodzi inny rodzaj zabudowy mieszkalnej obecny na terenie Przeworska – osiedla składające się z bloków mieszkalnych wznoszonych w technologii wielkopłytowej, o czterech bądź pięciu kondygnacjach. Największym skupiskiem takiej zabudowy jest osiedle położone w widłach utworzonych przez ulicę Krakowską i Tysiąclecia. Mniejsze enklawy zabudowy wielorodzinnej o podobnym charakterze zlokalizowane są przy ul. Sienkiewicza, wzdłuż ul. Krasickiego oraz przy ul. Misiągiewicza.

Ostatni typ zabudowy mieszkalnej, wyróżniający się swoją odrębnością, reprezentują obrzeża Przeworska, jeszcze kilkadziesiąt lat temu stanowiące odrębne wsie (Gorliczyna na północy, Mokra Strona na południu miasta). Pomimo zaistnienia procesów urbanizacji do czasów obecnych swoją czytelność zachował układ urbanistyczny (koncentracja zabudowy wzdłuż ulic Wiejskiej oraz Wojska Polskiego, przechodzącej w ul. Czarnieckiego). Dominują budynki mieszkalne jednorodzinne, z dostrzegalnym udziałem zabudowy zagrodowej i budynków gospodarczych oraz drewnianych chałup, typowych dla wsi podkarpackiej, niejednokrotnie o cennych detalach architektonicznych (np. dekoracje). Zabudowa na tych obszarach jest nieco mniej zwarta, często przedzielona skrawkami pól uprawnych.

Opisywana struktura osadnicza – z historyczną zabudową ścisłego centrum, otaczającymi je gęsto zabudowanymi osiedlami domów jednorodzinnych i bloków mieszkalnych oraz przedmieściami o luźniejszej zabudowie, zbliżonej swoim charakterem do terenów wiejskich jest typowa dla małych i średnich miast południowo-wschodniej Polski, a Przeworsk nie stanowi pod tym względem wyjątku.

Przewiduje się utrzymanie oraz stopniowe przekształcanie obszarów zabudowy miejskiej, zmierzające do jej uporządkowania i podnoszenia walorów estetycznych (m.in. poprzez ujednoczenie kolorystyki elementów zabudowy, estetyzację elewacji budynków i ich otoczenia, uporządkowanie linii ogrodzeń i chodników). Nowa zabudowa mieszkalna ma powstawać w sposób skoordynowany przestrzennie z istniejącymi budynkami mieszkalnymi i być harmonijnie wpisana w istniejące otoczenie oraz krajobraz. Szczególnymi regulacjami objęta zostanie zabudowa o charakterze historycznym, obejmujące przede wszystkim ścisłe centrum miasta (wraz z jego rewaloryzacją pod względem funkcjonalnym i technicznym) oraz Pałac Lubomirskich.

Obecny i docelowy system powiązań przyrodniczych

Na obszarze miasta Przeworska nie występują obszary chronione. Jedynymi formami ochrony przyrody są pomniki przyrody. Na koniec 2021 r. w mieście znajdowało się 85 takich obiektów – głównie starodrzew w obrębie Parku Dworskiego otaczającego Pałac Lubomirskich. W przestrzeni miasta możliwe jest także wyznaczenie drzew o walorach pomnikowych, nie objętych jak dotąd ochroną prawną.

Podstawowe elementy przyrodnicze na terenie Przeworska stanowi zieleń miejska (np. wspomniany park, skwery, zieleńce, zieleń cmentarna i przydrożna), zieleń przydomowa i ogrodowa oraz pola uprawne, łąki i sady. Niektóre z pól, na których zaprzestano prowadzenia gospodarki rolnej, sukcesywnie zmieniają swój charakter, m.in. samoistnie przekształcając się w enklawy zieleni wysokiej (zarastanie krzewami i drzewami). Na obszarze miasta nie ma lasów, występują natomiast zadrzewienia nadrzeczne i śródpolne, w przypadku terenów o największych nachyleniach stanowiące zabezpieczenie przed zjawiskami erozyjnymi.

Ogólnie, za najważniejsze ekosystemy Przeworska należy uznać:

- dolinę rzeki Mlecзки wraz z jej dopływami (lokalny korytarz przyrodniczy o przebiegu południkowym),
- pola uprawne i łąki, w połączeniu z zadrzewieniami śródpolnymi (głównie w południowej części miasta),
- obszary zadrzewione z udziałem starodrzewia – park oraz cmentarze.

Kierunki działań, związanych z systemem powiązań przyrodniczych będą sprowadzać się do utrzymania stanów gatunkowych drzewostanów zbliżonych do naturalnych, za wyjątkiem wybranych fragmentów zieleni miejskiej, jak również wykorzystanie kompleksów zieleni miejskiej na cele rekreacyjne tam, gdzie to jest możliwe. Grunty o niewielkiej użyteczności (np. o zagrożeniu erozyjnym, osuwiskowym bądź nieprzydatne dla rolnictwa z uwagi na niskie klasy bonitacyjne) są przewidziane do zalesień. Planowane jest także dokonywanie nowych oraz utrzymywanie istniejących nasadzeń śródpolnych i przydrożnych.

Z uwagi na brak obszarów chronionych, jedynym działaniem w tym zakresie będzie objęcie opieką drzew zakwalifikowanych jako pomniki przyrody, w tym nadanie tego statusu wspomnianym okazom pomnikowym, rosnącym na terenie miasta. Jednocześnie obszary najcenniejsze przyrodniczo, na czele z doliną Mlecзки (lokalny korytarz ekologiczny) pozostaną chronione przed inwestycjami – m.in. lokalizowaniem nowej zabudowy, przekształcaniem istniejącej, ograniczenie regulacji cieków wodnych do niezbędnego minimum.

Istniejące i planowane główne elementy sieci transportowej

Przez północną część Przeworska przechodzi jedna z najważniejszych arterii komunikacyjnych południowej Polski – autostrada A4, łącząca wschodnią i zachodnią granicę Polski oraz przebiegająca przez najważniejsze ośrodki miejskie południa kraju – Wrocław, Opole, konurbację górnośląską, Kraków i Rzeszów. Węzeł autostradowy „Przeworsk” zlokalizowany jest na północny zachód od centrum miasta, kilkaset metrów w linii prostej od jego granic.

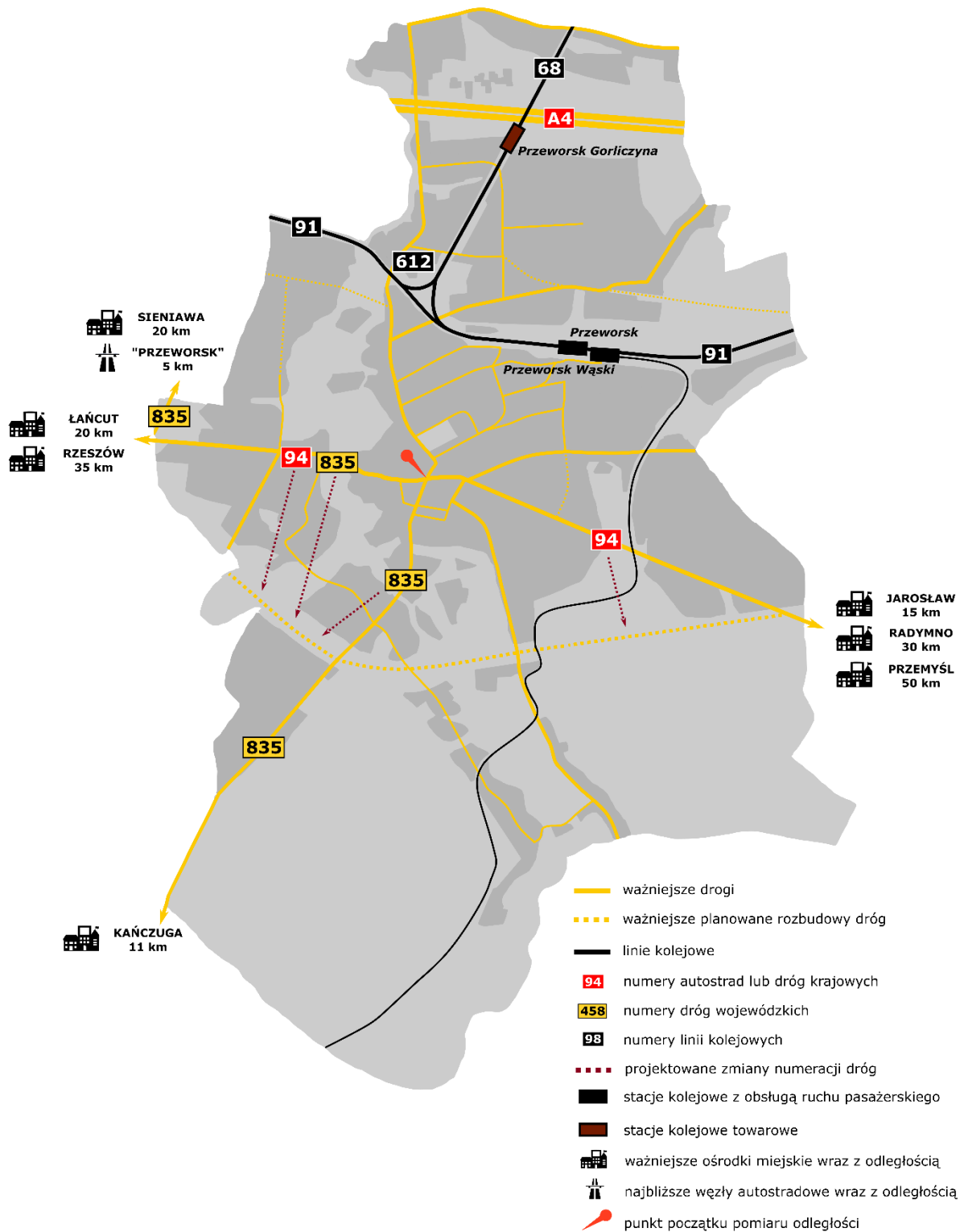
Przeworsk jest węzłem dróg o znaczeniu ponadlokalnym. Centrum miasta przecina droga krajowa nr 94, znana pod potoczną nazwą „starej czwórki”. Do momentu powstania autostrady A4 obsługiwała ona cały ruch tranzytowy pomiędzy Rzeszowem a Przemyślem i granicą polsko-ukraińską, co w przypadku Przeworska oznaczało bardzo duże natężenie ruchu samochodowego w ścisłym centrum miasta. Miasto południkowo przecina DW835 Lublin – Grabownica Starzeńska k. Sanoka. Pierwotnie skrzyżowanie tej trasy z DK94 znajdowało się w centrum miasta, obecnie, wskutek niedawno zrealizowanych inwestycji, droga częściowo przebiega poza skupiskami zabudowy mieszkalnej.

Miasto Przeworsk jest także węzłem kolejowym – na jego terenie od linii kolejowej nr 91 Kraków Główny – Medyka (granica państwa) odgałęzia się linia nr 68 Lublin – Przeworsk. Obie trasy są zelektryfikowane i używane w ruchu pasażerskim oraz towarowym, przy czym magistrala łącząca Kraków z Przemyślem i granicą polsko-ukraińską charakteryzuje się znacznie większym natężeniem ruchu, stanowiąc część europejskiego szlaku E30. W ostatnich latach magistrala została poddana gruntownej modernizacji, co znacząco poprawiło jej parametry ruchowe. Przez teren miasta przebiega także łącznica nr 612 Przeworsk R3 – Przeworsk Gorliczyna, umożliwiająca przejazd od strony Rzeszowa (LK 91) w kierunku Leżajska (LK 68) z pominięciem stacji Przeworsk, używana głównie w ruchu towarowym.

W granicach miasta położone są dwie normalnotorowe stacje kolejowe – Przeworsk (LK91) oraz Przeworsk Gorliczyna (LK68, stacja towarowa bez obsługi ruchu pasażerskiego). Pierwsza z nich jest stacją styczną z linią wąskotorową Przeworsk Wąskotorowy – Dynów. Trasa ta nie ma znaczenia w obsłudze codziennego ruchu pasażerskiego oraz towarowego, natomiast jest wykorzystywana jako atrakcja turystyczna do okazjonalnych przejazdów turystycznych, realizowanych zabytkowym taborem kolejowym.

Najważniejsza inwestycja drogowa na terenie Przeworska wiąże się z koniecznością wyprowadzenia ruchu na DK94 i DW835 ze ścisłego centrum miasta. Znaczącą zmianę w tym zakresie przyniosło uruchomienie w 2016 r. odcinka autostrady A4 Rzeszów Wschód – Jarosław, co potwierdzają dane statystyczne – jeszcze w 2015 r. odcinek DK94 pomiędzy granicami miasta przejeżdżało średnio 21 421 pojazdów na dobę, w 2020 r. już tylko 14 565. Zmieniła się także struktura ruchu – w 2015 r. samochody dostawcze i ciężarowe stanowiły 17,5% ogółu, pięć lat później już tylko 7,1%. Pomimo to, wspomniane 14,6 tys. pojazdów, które średnio na dobę pokonują DK94 w ciągu ulic Łańcuckiej, Krakowskiej, Jagiellońskiej i Lwowskiej, w dalszym ciągu obniża poziom bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego w mieście, negatywnie wpływając także na szeroko rozumiany komfort życia (hałas komunikacyjny, spaliny, spowolnienie ruchu). Rozwiązanie problemu ma stanowić południowa obwodnica Przeworska. Pierwszy jej odcinek jest obecnie realizowany – jego uruchomienie w całości wyprowadzi ruch tranzytowy w ciągu DW835 poza centrum miasta. Na potrzeby realizacji drugiego etapu zachowana została rezerwa terenowa w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Przeworska.

Rysunek 5. Schematyczne przedstawienie najważniejszych uwarunkowań komunikacyjno-transportowych miasta Przeworska

Źródło: Opracowanie własne

Istniejące i planowane elementy infrastruktury sieciowej znaczenia ponadlokalnego

Przez obszar miasta Przeworska przebiegają dwa gazociągi, zaliczane do sieci gazociągów wysokoprężnych o znaczeniu krajowym:

- DN 700 Jarosław – Sędziszów;
- DN 400 Jarosław – Sędziszów;

Gazociągi te zasilają stacje redukcyjno-pomiarowe I i II stopnia, za pośrednictwem których zaopatrywana jest sieć gazociągów średnioprężnych i niskoprężnych, dostarczających paliwo do poszczególnych odbiorców. Łącznie w granicach miasta zlokalizowane jest 12 stacji redukcyjno-pomiarowych. Wspomniane gazociągi przecinają obszar miasta równoleżnikowo, omijając od południa ściśle centrum miasta. „Krajowy Dziesięcioletni Plan Rozwoju Systemu Przesyłowego” na lata 2022-2031 nie zakłada prowadzenia inwestycji w rozbudowę sieci gazowej na terenie jednostki.

Elementami elektroenergetycznej sieci przesyłowej znaczenia ponadlokalnego, przebiegającej przez obszar Przeworska, są dwie linie napowietrzne wysokiego napięcia:

- Przeworsk - Przemysł (110 kV);
- Przeworsk - Łącut (110 kV);

Obie linie przecinają południową część miasta, zbiegając się w stacji elektroenergetycznej 110/15 kV „Przeworsk”, zlokalizowanej w pobliżu ul. Misiągiewicza. Stacja stanowi główny punkt zasilania miasta w energię elektryczną – sieć rozdzielczą tworzą linie napowietrzne i kablowe średniego oraz niskiego napięcia. Wspomniane linie napowietrzne 110 kV na większości odcinków przechodzą nad terenami niezabudowanymi, głównie użytkowanymi rolniczo.

Opracowany przez spółkę Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. „Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2021-2030” nie zakłada realizowania inwestycji na obszarze miasta Przeworska.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Rysunek 6. Schematyczne przedstawienie najważniejszych uwarunkowań w zakresie infrastruktury sieciowej miasta Przeworska

Źródło: Opracowanie własne

Rozmieszczenie przestrzenne planowanych inwestycji

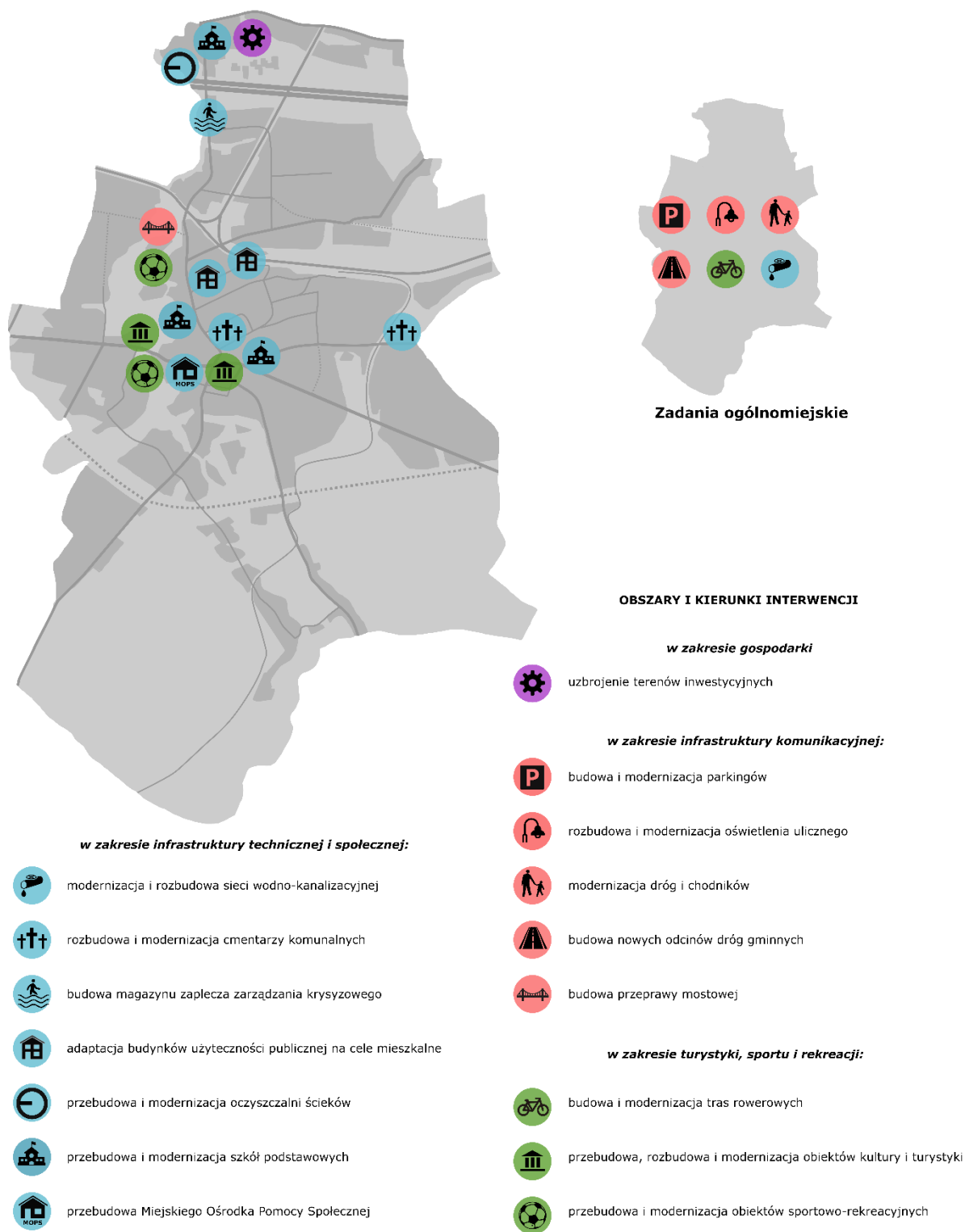
Przewidywane w horyzoncie czasowym strategii zamierzenia inwestycyjne miasta Przeworska można pogrupować w następujące zakresy tematyczne:

- a) wzmacniające dostępność komunikacyjną poszczególnych obszarów miasta, porządkujące ruch drogowy oraz podnoszące poziom bezpieczeństwa wszystkich jego uczestników, na czele z pieszymi i rowerzystami (m.in. poprzez budowę i modernizację dróg, parkingów, dróg dla rowerów, chodników oraz oświetlenia ulicznego);
- b) poprawiające atrakcyjność inwestycyjną miasta za sprawą uzbrojenia terenów inwestycyjnych;
- c) podnoszące jakość świadczenia usług publicznych poprzez budowę i/lub modernizację infrastruktury użyteczności publicznej, w tym szkół podstawowych oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- d) zabezpieczające potrzeby mieszkaniowe wskutek adaptacji budynków użyteczności publicznej, które utraciły tę funkcję, na cele mieszkalne;
- e) rozwiązujące problemy związane z bezpieczeństwem sanitarnym miasta poprzez modernizację infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz cmentarnej;
- f) umożliwiające dostarczanie mieszkańcom, turystom oraz gościom lepszej jakościowo oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej dzięki modernizacji posiadanej infrastruktury (m.in. obiekty kultury i sportowe).

Prezentowane działania inwestycyjne odnoszą się zarówno do konkretnych lokalizacji (najczęściej obiektów budowlanych, już istniejących bądź planowanych do wzniesienia), jak też do terenu całego miasta. W tym drugim przypadku albo wskazanie konkretnych lokalizacji inwestycji nie jest możliwe, albo obejmują one zbyt dużą liczbę miejsc, co jest charakterystyczne szczególnie dla infrastruktury komunikacyjnej oraz sieciowej.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Rysunek 7. Schematyczne rozmieszczenie przestrzenne kluczowych inwestycji do 2030 r.

Źródło: Opracowanie własne

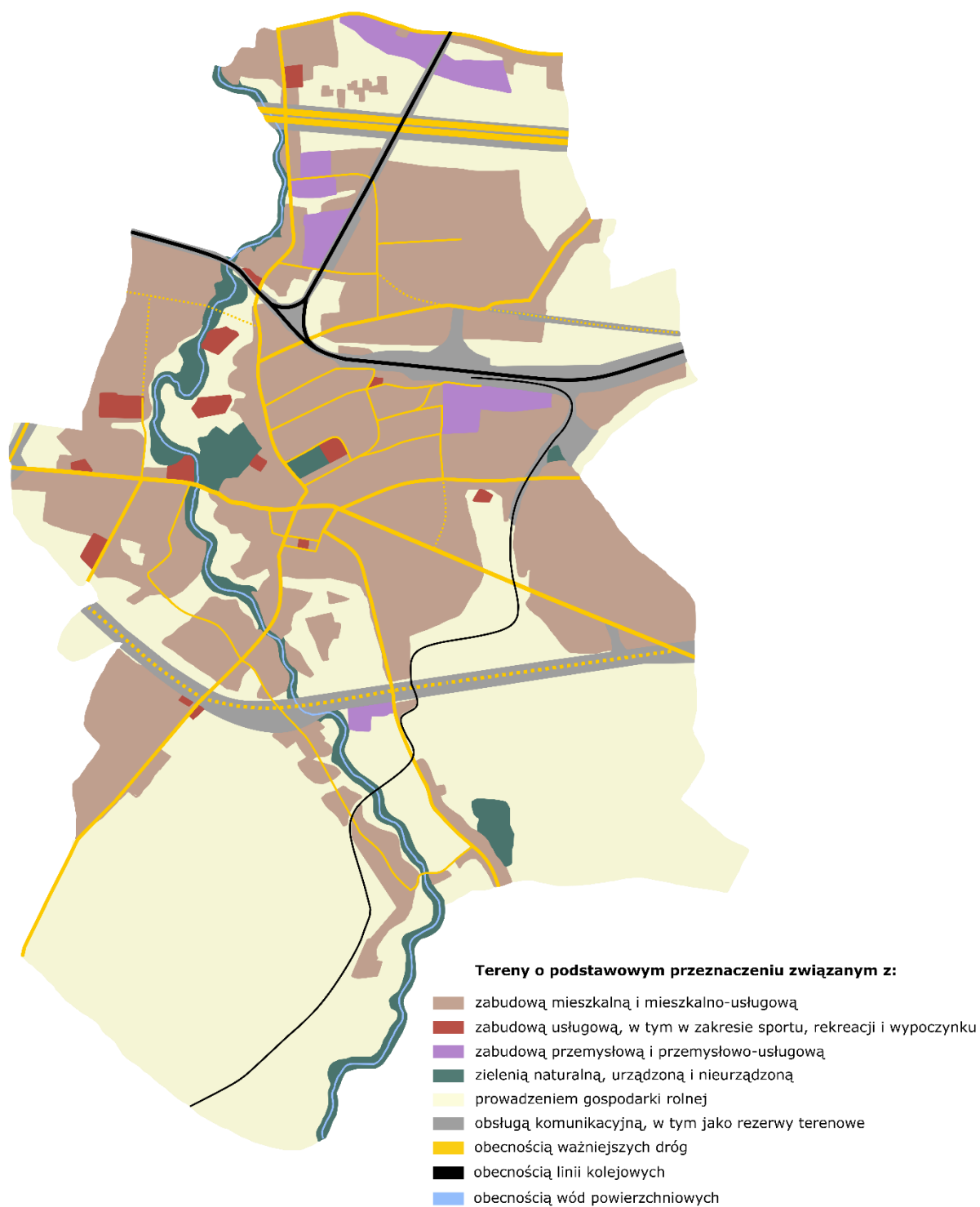
Docelowa struktura funkcjonalna obszarów miasta

Przedstawione na poniższym rysunku podstawowe sposoby zagospodarowania terenów w mieście Przeworsku podzielono, w zależności od ich jedynej bądź wiodącej funkcji, na pięć podstawowych kategorii. Są to kategorie o następującym, wiodącym sposobie wykorzystania:

- a) osadnictwo – zabudowa mieszkalna jednorodzinna, wielorodzinna (w tym kamieniczna), zagrodowa, z możliwością prowadzenia działalności usługowej o niewielkim stopniu uciążliwości;
- b) rolnictwo – uprawy roślinne i hodowla zwierząt;
- c) działalność przemysłowo-usługowa – z uwzględnieniem produkcji przemysłowej, działalności produkcyjno-usługowej, handlowej i magazynowo-składowej, w części przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury przemysłowej;
- d) działalność usługowa – w tym usługi publiczne oraz komercyjne, także związane z turystyką, rekreacją i wypoczynkiem;
- e) ochrona i eksploatacja terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej.

Uwzględniono także podstawową sieć komunikacyjną na terenie miasta, obejmującą drogi kategorii krajowej, wojewódzkiej i niższych (w tym planowany przebieg inwestycji aktualnie realizowanych oraz planowanych do realizacji), linie kolejowe oraz podstawowe elementy sieci rzecznej, tworzonej przez Mleczkę i jej dopływy.

Rysunek 8. Schematyczne przedstawienie docelowej struktury przestrzennej miasta Przeworska do 2030 r.

Źródło: Opracowanie własne

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Ogólny kierunek polityki przestrzennej, jaką miasto Przeworsk będzie prowadzić do 2030 roku, skupiać się będzie na utrzymaniu i rozwoju głównych funkcji poszczególnych obszarów (mieszkaniowej, usługowej, w tym rekreacyjno-wypoczynkowej, rolniczej oraz przemysłowo-usługowej), przy jednoczesnym porządkowaniu struktury przestrzennej w miejscach tego wymagających. Szczególną uwagą objęte zostaną obszary zabudowy historycznej (przede wszystkim ściśle centrum miasta, Park Lubomirskich, dworzec kolei wąskotorowej wraz z pozostałą infrastrukturą tejże) oraz charakteryzujące się największym potencjałem przyrodniczym.

Przedstawione w poniższej tabeli ustalenia i rekomendacje wynikają bezpośrednio z zapisów dokumentów planistycznych, posiadanych przez miasto Przeworsk, a także z działań, które wskazano jako kluczowe dla jego rozwoju na etapie tworzenia niniejszego dokumentu strategicznego. Prezentowana lista nie jest pełnym, wyczerpującym katalogiem uwarunkowań polityki przestrzennej jednostki, należy traktować ją jako ich syntezę, wskazującą na ogólne kierunki kształtowania struktury przestrzennej jednostki w horyzoncie czasowym tożsamym z okresem obowiązywania strategii.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Tabela 7. Charakterystyka dwóch głównych stref funkcjonalnych oraz najważniejsze ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na ich terenach oraz towarzyszące określonym kierunkom rozwoju miasta Przeworska

Przeznaczenie terenów	Zabudowa mieszkaniowa	Usługi, w tym związane ze sportem, turystyką i rekreacją	Tereny działalności przemysłowej i przemysłowo-usługowej	Rolnicza przestrzeń produkcyjna	Zieleń urządzona i nieurządzona
Charakterystyka terenów	Obszary zwartej zabudowy jednorodzinnej, wielorodzinnej i zagrodowej, o zróżnicowanym charakterze (zabudowa śródmiejska, osiedla mieszkaniowe, zabudowa wiejska)	Obszary wyznaczone do działalności usługowej, w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych oraz w otoczeniu zabudowy mieszkalnej w przypadku usług o niskim stopniu uciążliwości	Obszary zagospodarowane przemysłowo bądź przeznaczone do takiego zagospodarowania, w szczególności o najlepszej dostępności komunikacyjnej i odpowiednim zapleczu infrastrukturalnym	Grunty orne, łąki, pastwiska, sady itd., obszary nieużytkowane rolniczo (odłogi)	Tereny zadrzewione, zakrzewione i zarastające, w tym obszary w sąsiedztwie cieków wodnych oraz przeznaczone do zalesienia. Ponadto tereny zieleni na obszarach zabudowanych (m.in. parki skwery, zieleni cmentarna)
Podstawowe ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej w sposób skoordynowany przestrzennie z istniejącymi obiektami (ograniczenie rozpraszania zabudowy), • Harmonijne wpisywanie nowych obiektów w otoczenie i krajobraz; • Utrzymanie kompozycyjnej spójności zabudowy istniejącej i projektowanej, w szczególności w odniesieniu do układów urbanistycznych ścisłego centrum miasta oraz dawnych wsi; • Rozwój zabudowy mieszkaniowej w sposób 	<ul style="list-style-type: none"> • Zabudowa usługowa umożliwiająca realizację usług publicznych, społecznych, komercyjnych, kultu religijnego, turystycznych, sportowych itp.; • Konieczność wykształcenia zabudowy o wysokich walorach architektonicznych, z dostosowaniem charakteru i formy zabudowy do zastanego otoczenia i kreowaniem przyjaznych przestrzeni publicznych; • Zapewnienie optymalnych warunków rozwoju poprzez rozbudowę i modernizację 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz; • Zakaz lokalizacji obiektów o funkcji przemysłowej mogących skażać glebę na wyznaczonych obszarach produkcji rolniczej; • Zastosowanie przeszkód oddzielających tereny przemysłowe od mieszkaniowych, celem minimalizacji uciążliwości – naturalnych (np. pasy zieleni) i sztucznych (np. ekrany, nasypy, murki); 	<ul style="list-style-type: none"> • Z uwagi na występowanie gleb o dużej przydatności rolniczej (klasy I-III) na niemalże całym obszarze miasta przewidywane jest racjonalne gospodarowanie tym zasobem (m.in. całkowity zakaz zabudowy na wyznaczonych obszarach); • Dopuszczenie prowadzenia działalności hodowlanej (obiekty hodowlane) jedynie w miejscach i na warunkach nie pogarszających stanu środowiska; • Dopuszczenie lokalizacji punktowych obiektów infrastruktury techniczne; 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymanie składu gatunkowego enklaw zieleni wysokiej w formie zbliżonej do naturalnej, za wyjątkiem urządzonej zieleni miejskiej; • Nadawanie nasadzeniom zieleni funkcji estetycznej (np. szpalery w ciągach dróg); • W odniesieniu do terenów zieleni urządzonej konieczność kształtowania przestrzeni publicznych o wysokiej jakości walorach architektonicznych; • Przeznaczenie do zalesienia gruntów z zagrożeniem osuwiskowym, erozyjnym

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

	<p>niekolidujący z wymogami ochrony walorów środowiskowych oraz kulturowych, z ograniczeniami na terenach zalewowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja historycznej zabudowy ścisłego centrum Przeworska z uwzględnieniem wytycznych konserwatorskich; • Dopuszczenie rozwoju usług w powiązaniu z zabudową mieszkaniową pod warunkiem jej nieuciążliwości dla ludzi i środowiska (głównie handel, gastronomia, rzemiosło, turystyka); • Zachowanie bądź powiększanie terenów przeznaczonych pod zielen na obszarach zabudowanych; • Zapewnienie optymalnych warunków mieszkaniowych poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury społecznej, technicznej i komunikacyjno-parkingowej. 	<p>infrastruktury technicznej i komunikacyjno-parkingowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie optymalnych warunków rozwoju poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej i komunikacyjno-parkingowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie optymalnych warunków rozwoju poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. 	<p>i nieprzydatnych z punktu widzenia produkcji rolnej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dopuszczenie przeznaczenia do zalesienia innych obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej na podstawie odrębnych przepisów; • Nacisk na ochronę przyrody (w tym gleb, wód powierzchniowych i podziemnych) i bioróżnorodności.
--	---	--	---	--	--

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem dokumentów przestrzennych miasta

Spójność założeń Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 z celami i kierunkami rozwoju zawartymi w strategii rozwoju województwa oraz w innych dokumentach wyższego rzędu. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 jest spójna z dokumentami strategicznymi szczebla unijnego, krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, m.in.:

- Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowym Planem Odbudowy,
- Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030,
- Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Strategią Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,
- Strategią zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,
- Polityką ekologiczną państwa 2030 – strategią rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030.

Rozporządzenie ogólne wskazuje pięć podstawowych celów polityki europejskiej. Zestawione z celami Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 ujawniają, że zaplanowana polityka rozwoju miasta wpisuje się w te założenia. Dotyczy to przede wszystkim wspólnych priorytetów w zakresie doskonalenia dostępności i jakości usług publicznych oraz aktywizacji i włączenia społecznego, ale również wszelkich inicjatyw wynikających z założeń zrównoważonego rozwoju. Ich zgodność z celami strategicznymi Unii Europejskiej wpłynie na możliwości pozyskiwania źródeł finansowania dla przewidzianych w strategii kierunków i pakietów działań.

Podobna spójność występuje w kontekście dokumentów programowych na poziomie krajowym i regionalnym. Założenia rozwojowe opisane w Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 pozostają w zbieżności z tymi przyjętymi dla całego kraju w ramach dokumentów programowych ogólnych czy sektorowych, a także określonymi regionalnie w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. To o tyle istotne, że szereg aspektów rozwojowych pozostaje poza możliwościami oddziaływania z poziomu samorządu lokalnego lub też efekty działań samorządu są uzależnione od aspektów pozostających w kompetencji innych podmiotów. Uprawdopodobnia to wsparcie, w tym również finansowe, oraz wystąpienie efektu synergii.

Miasto Przeworsk położone jest w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich, wśród których wymienić należy w szczególności:

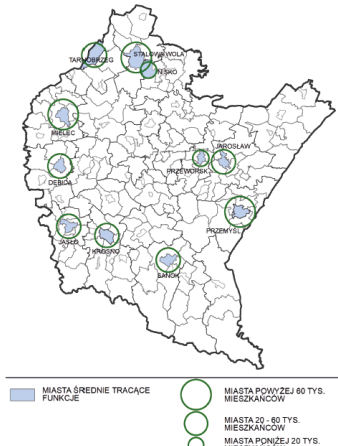

- Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR),
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),
- Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030.

Przez obszary specjalne rozumie się:

- obszary funkcjonalne – obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego); szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny;
- obszary strategicznej interwencji (OSI) – określone w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne.

1. OSI krajowe - Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:

Tabela 8. Umiejscowienie miasta Przeworska w OSI uwzględnionych w SOR i KSRR 2030

Lp.	Nazwa OSI	Charakterystyka OSI	Odwzorowanie graficzne
1.	Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze	<p>Wśród OSI wskazanych na poziomie krajowym znalazły się m.in. miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Są to jednostki, w przypadku których zaobserwować można niekorzystne tendencje związane z nagromadzeniem problemów rozwojowych oraz utratą funkcji społeczno-gospodarczych i administracyjnych. Dokumenty krajowe (SOR, KSRR) w województwie podkarpackim wskazują 11 takich miast, w tym Przeworsk. Na poziomie regionalnym zostały utworzone dla nich miejskie obszary funkcjonalne. Miasta te będą wspierane z poziomu kraju i regionu za pomocą dedykowanych instrumentów.</p>	 <p>Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 117</p>
2.	Polska Wschodnia	<p>Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie – znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. W zasięgu OSI Wschodnia Polska znajduje się miasto Przeworsk.</p>	 <p>Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 116</p>

Źródło: opracowanie na podstawie Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 115-117

2. OSI regionalne - Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030:

Tabela 9. Umiejscowienie miasta Przeworska w priorytetach strategii regionalnej

Lp.	Priorytet strategii regionalnej	Opis priorytetu	Zakładane działania
1.	<p>7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego, w szczególności:</p> <p>7.1.1. Wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmocnienie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.</p>	<p>Województwo podkarpackie charakteryzuje się policentrycznym układem struktury osadniczej (centralne położenie najważniejszego ośrodka miejskiego – Rzeszowa oraz zogniskowane wobec niego w sposób równomierny aglomeracje miejskie). Miasta, jak Przeworsk, ze względu na realizowane funkcje społeczno-gospodarcze i ich oddziaływanie na obszary sąsiadujące, zostały zidentyfikowane jako regionalne bieguny wzrostu dla danego subregionu i całego województwa. Strategia regionalna zakłada wzmocnienie ich potencjału, celem dynamizowania rozprzestrzeniania się na obszary sąsiadujące procesów rozwojowych oraz zwiększenia spójności terytorialnej i społeczno-gospodarczej całego obszaru województwa. Wpłynie to na rozwój konkurencyjności i innowacyjności funkcji biegunów wzrostu, jak również pozwoli na zidentyfikowanie nowych rdzeni i ich obszarów oddziaływania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • umocnienie pozycji biegunów wzrostu w oparciu na ich potencjale w celu podniesienia ich pozycji w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionu i kraju; • podejmowanie działań przeciwdziałających pogarszaniu się sytuacji społeczno-ekonomicznej w sytuacji ewentualnego zastoju gospodarczego, wynikającego z uwarunkowań kryzysowych, w tym epidemii COVID-19 w 2020 r.; • wzmocnienie rdzeni biegunów wzrostu w zakresie realizowanych funkcji miastotwórczych; • zachowanie policentrycznej struktury osadniczej umożliwiającej rozpowszechnianie efektów działań rozwojowych na obszar całego województwa; • wsparcie biegunów wzrostu w zakresie wykorzystania potencjałów endogenicznych; • kreowanie nowych regionalnych biegunów wzrostu; • tworzenie układów multipolarnych uwzględniających rozprzestrzenianie się procesów rozwojowych ponad granicami administracyjnymi; • rozwój kapitału ludzkiego poprzez poprawę jakości edukacji oraz zróżnicowanie oferty edukacyjnej i popularyzującą naukę z wykorzystaniem innowacji; • rozwój usług publicznych i podniesienie ich jakości m.in. w zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego; • poprawa ładu przestrzennego obszaru poprzez integrację planowania przestrzennego; • poszerzenie oferty kulturalnej i zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym regionu; • wykorzystanie potencjału turystycznego ośrodków poprzez kreowanie różnorodnych produktów turystycznych;

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

			<ul style="list-style-type: none"> wsparcie uczelni oraz szkół poprzez włączanie ich w lokalne i regionalne programy promocji, a także uwzględnienie ich funkcjonowania w ofertach inwestycyjnych.
2.	<p>7.1. Wykorzystanie policentrycznego układu osadniczego, w szczególności:</p> <p>7.1.2. Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie.</p>	<p>Potencjał gospodarczy miast jako biegunów wzrostu uzależniony jest wielu czynników m.in. od zakresu realizowanych usług publicznych, jakości systemu kształcenia, poziomu rozwoju gospodarczego i sytuacji na rynku pracy, atrakcyjności inwestycyjnej, dostępności komunikacyjnej, oddziaływania rdzenia na obszary funkcjonalne i wiejskie, wreszcie od zasobów endogenicznych. Strategia regionalna zakłada wsparcie dla działań ukierunkowanych na podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez stymulowanie procesów prorozwojowych miast i ich obszarów funkcjonalnych, w tym wytycza duopol Jarosław–Przeworsk. Posiada on potencjał do rozwoju funkcji kulturalnych oraz gospodarczych, w szczególności rozwijania powiązań z Ukrainą. Szczególnym tego przykładem są predyspozycje do rozwoju turystyki, w tym turystyki kulturowej, opierającej się o bogate zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wzmacnianie sieci ciężkich grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych; rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej; wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie; kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw; dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym; zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji; wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę Smart City; kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei „zielone miasta”; wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.
3.	<p>7.1. Wykorzystanie policentrycznego układu osadniczego, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> 7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów 	<p>Policentryczny układ struktury osadniczej umożliwia budowanie wielokierunkowych powiązań funkcjonalnych. Kluczowym narzędziem wspierającym dyfuzję procesów rozwojowych jest rozwój sieci komunikacyjnej i infrastruktury transportowej, która zapewni mobilność, spójność terytorialną i gospodarczo-społeczną. Miasto Przeworsk wraz z Jarosławiem stanowi obszar duopoli, który posiada predyspozycje do rozwoju funkcji społecznych i gospodarczych, których realizacja w</p>	<ul style="list-style-type: none"> zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych poprzez budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej; podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej; modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast; rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

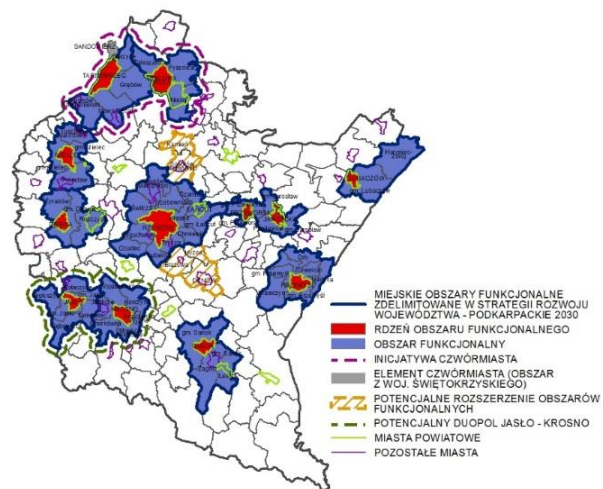
	<p>funkcjonalnych biegunów wzrostu.</p>	<p>dużej mierze zależeć będzie od rozwoju powiązań komunikacyjnych, co zakłada strategia regionalna.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R; • rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.
<p>4.</p>	<p>7.1. Wykorzystanie policentrycznego układu osadniczego, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 7.1.4. Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych. 	<p>Poza strefami wpływu subregionalnych aglomeracji istotną rolę rozwojową pełnią miasta powiatowe (jak Przeworsk) i mniejsze, które stanowią lokalne centra pełniące funkcje administracyjne oraz gospodarczo-usługowe z ograniczonym zasięgiem oddziaływania. Polityka regionalna ukierunkowana zostanie na wzmacnianie potencjału tych miast i ich roli w strukturze osadniczej m.in.: poprzez wsparcie w tworzeniu stabilnych podstaw rozwoju, wzrost aktywności gospodarczej i przedsiębiorczej, przemodelowanie rynku pracy, stymulowanie aktywności i zdobywania kompetencji przez mieszkańców oraz skuteczne budowanie partnerstw. W swoim założeniu system wsparcia ma mieć charakter zindywidualizowany, spójny z potrzebami i potencjałem danego terytorium.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa i rozwój warunków prowadzących do dynamizacji przedsiębiorczości w oparciu o potencjalne specjalizacje gospodarcze ośrodka miejskiego; • wzmacnianie powiązań funkcyjnych w celu przywrócenia roli ośrodka w układzie osadniczym; • zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych; • modernizacja przestrzeni miejskiej umożliwiającej wykorzystanie potencjałów i zasobów miast, w tym turystycznych i wypoczynkowo-rekreacyjnych; • poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych; • rozwój kapitału społecznego i wzmocnienie tożsamości regionalnej poprzez zaangażowanie mieszkańców w procesy rozwojowe; • poprawa jakości zarządzania poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi; • podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska; • poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanego z nim zjawiska smogu; • kreowanie instrumentów przyciągających do osiedlania się w miastach, w szczególności osób młodych i wykształconych; • wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej; • dostosowanie sieci usług i zagospodarowania przestrzennego do zmian demograficznych; • niwelowanie barier transportowych poprzez rozwój systemów transportu zbiorowego pomiędzy ośrodkami miejskimi a sąsiednimi obszarami wiejskimi oraz innymi ważnymi ośrodkami miejskimi;

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

			<ul style="list-style-type: none"> • rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się.
5.	<p>7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie. 	<p>Jak wskazano wcześniej, wschodnia część Polski, w tym województwo podkarpackie, skupia obszary zagrożone marginalizacją. W odpowiedzi na to wyzwanie, polityka regionalna zakłada wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju. Jej ideą jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom niezależnie od miejsca zamieszkania pełnego pakietu możliwości rozwojowych. Podejmowane działania mają identyfikować i eliminować bariery oraz wzmacniać czynniki rozwojowe obszarów o słabszych perspektywach rozwojowych. Mogą one wynikać ze struktury społeczno-gospodarczej, peryferyjnego położenia bądź utraty dotychczasowych funkcji. W efekcie oczekuje się, że nastąpi m.in. zwiększenie zasobów infrastrukturalnych w strategicznych sektorach, zdynamizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o lokalne potencjały, rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, poprawa dostępu do podstawowych usług publicznych, zniwelowanie wykluczenia transportowego. Obszary te zostały wyznaczone na poziomie powiatów, w oparciu o syntetyczny wskaźnik uwzględniający ich poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Wśród nich jest powiat przeworski i miasto Przeworsk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby; • aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców; • poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych; • pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej; • włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności; • dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców; • wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu; • ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej; • intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Odwzorowanie graficzne

Miejskie obszary funkcjonalne w województwie podkarpackim

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 122

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 129

Źródło: opracowanie na podstawie Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 119-129

3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030:

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030 określa na terenie województwa dwa typy obszarów:

- obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym – jako obszary funkcjonalne o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej kraju,
- obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym – jako obszary funkcjonalne o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej województwa.

Miasto Przeworsk stanowi część jednego z obszarów o znaczeniu regionalnym, co w szczegółach przedstawia tabela.

Tabela 10. Umieszczenie miasta Przeworska w obszarach funkcjonalnych województwa podkarpackiego

Nazwa obszaru funkcjonalnego	Opis	Wiodące kierunki zagospodarowania	Zasady i warunki zagospodarowania	Odwzorowanie graficzne
Obszar Funkcjonalny Gospodarki Rolno-Spożywczej	Obszar obejmuje gminy położone w pasie pomiędzy Łańcutem a Przemysłem (głównie są to gminy wiejskie, miasto Przeworsk zostało włączone do obszaru w celu zapewnienia jego spójności przestrzennej oraz ze względu na pełnioną ważną rolę w obsłudze terenów wiejskich), gdzie priorytetem polityki regionalnej pozostaje rozwój rolnictwa i wzmocnienie żywicielskiej roli obszaru w oparciu o korzystne warunki przyrodnicze.	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie i wzmocnienie zrównoważonej gospodarki rolnej, opartej na zdywersyfikowanym wykorzystaniu ziemi; • zachowanie funkcji przemysłowych ośrodków miejskich oraz rozwój „zielonego przemysłu” tj. przemysłu opartego o produkty i surowce regionalne, funkcjonującego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju; • rozwój stref aktywności gospodarczej oraz instytucji otoczenia biznesu; • rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego oraz usług związanych z obsługą rolnictwa; • utrzymanie i rozbudowa infrastruktury transportowej oraz technicznej, w tym energetyki opartej na 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie dotychczasowego użytkowania terenów rolniczych, przy jednoczesnym tworzeniu warunków do rozwoju rolnictwa towarowego; • zachowanie walorów krajobrazu kulturowego, w tym tradycyjnego krajobrazu rolniczego; • rozwój rolnictwa ekologicznego, w szczególności na terenach o dobrym stanie środowiska; • uwzględnienie ochrony terenów o wysokim wskaźniku waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej przy lokalizacji inwestycji; • zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa, przez intensyfikację 	<p>Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym</p> <p>OBJAŚNIENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodek Subregionalny Obszar Funkcjonalny Niziny Nadwiślańskiej Obszar Funkcjonalny Innowacyjnego Przemysłu Obszar Funkcjonalny Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej Obszar Funkcjonalny Pogórzy Karpackich Obszar Funkcjonalny Gospodarki Rolno-Spożywczej Rostoczańsko-Puszczański Obszar Funkcjonalny Bieszczadzko-Beskidzki Obszar Funkcjonalny <p>Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030, s. 160</p>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>odnawialnych źródłach energii;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój turystyki, w tym agroturystyki, w oparciu o bogate zasoby dziedzictwa kulturowego. 	<p>użytkowania terenów zainwestowanych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie istniejących urządzeń melioracyjnych oraz budowa zbiorników małej retencji dla celów gospodarczych; • przy zagospodarowaniu terenów uwzględnienie ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi; • zachowanie i ochrona walorów dziedzictwa kulturowego, w tym rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych świadczących o unikatowej historii i kulturze obszaru; • rozwój infrastruktury turystycznej. 	
--	--	---	---	--

Źródło: opracowanie na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030, s. 159-160 oraz 181-184

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Tabela 11. Zgodność Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 z wytycznymi i założeniami zawartymi w wybranych dokumentach wyższego rzędu

	Cele strategiczne Strategii Rozwoju Miasta Przeworska do 2030 roku	Cel strategiczny 1: Stymulowanie zrównoważonego i inteligentnego wzrostu gospodarczego, wzmacniającego konkurencyjność miasta i generującego nowe, atrakcyjne miejsca pracy.			Cel strategiczny 2: Zapewnienie czystego środowiska i funkcjonalnej komunikacji jako kluczowych elementów oferty miejskiej.			Cel strategiczny 3: Zapewnienie dostępności wysokiej jakości usług publicznych, gwarantujących komfort i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, wspierających rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, budujących markę Przeworska jako dobrego miejsca do życia.						
	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Miasta Przeworska do 2030 roku	1.1. Zapewnienie dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie miasta.	1.2. Zwiększenie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców.	1.3. Rozwój zrównoważonej turystyki jako ważnej gałęzi gospodarki lokalnej.	2.1. Eliminacja zanieczyszczeń, ograniczenie niekorzystnego wpływu na klimat i adaptacja do jego zmian.	2.2. Wdrożenie skutecznej polityki proekologicznej i ochrony środowiska.	2.3. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej i efektywności systemu transportowego, rozwój zrównoważonej mobilności i zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim uczestników ruchu.	3.1. Wzmacnianie edukacji jako elementu przewagi konkurencyjnej miasta.	3.2. Rozwój oferty oraz wzrost aktywności i partycypacji mieszkańców w kulturze.	3.3. Rozwój oferty rekreacyjnej i sportowej oraz wzrost aktywności ruchowej mieszkańców.	3.4. Wdrożenie kompleksowej i perspektywicznej polityki zdrowotnej i społecznej.	3.5. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta.	3.6. Dookonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego wraz z prospołeczną i prorozwojową polityką przestrzenną.	3.7. Rozwój procesów współpracy oraz wzrost aktywności i partycypacji społecznej.
	Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych													
Rozporządzenie ogólne – cele polityki europejskiej	Bardziej inteligentna Europa – innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza.													
	Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa.													
	Lepiej połączona Europa – mobilność i regionalne połączenia teleinformatyczne.													
	Europa o silniejszym wymiarze społecznym – wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.													
	Europa bliżej obywateli – zrównoważony i zintegrowany rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych.													
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.													
	II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.													
	III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.													

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym												
	1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo.												
	1.2 Wykorzystywanie potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.												
	1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska.	Nie dotyczy											
	1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.												
	1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.												
	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych												
	2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.												
	2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.												
	2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.												
	Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie												
	3.1 Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.												
	3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.												
	3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.												
3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.	Nie dotyczy												
Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030	1. GOSPODARKA I NAUKA												
	1.1. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe wspierające gospodarkę Rozwój szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój gospodarczy regionu.												
1.2. Inteligentne specjalizacje województwa Wdrożenie priorytetów RIS dla utrzymania innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki opartej na trafnie zdefiniowanych inteligentnych specjalizacjach gospodarczych oraz wspieranie sektorów wysokiej szansy.													

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki.														
1.4. Gospodarka cyrkularna (Gospodarka obiegu zamkniętego) Dostosowanie procesów gospodarczych do warunków wynikających ze współczesnych standardów środowiskowych.														
2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY														
2.1. Edukacja Podniesienie jakości edukacji i jej dostosowanie do wyzwań społeczeństwa przyszłości.														
2.2. Regionalna polityka zdrowotna Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.														
2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe Rozwój form i instytucji kultury z uwzględnieniem dziedzictwa oraz wymagań nowoczesności.														
2.4. Rynek pracy Wsparcie rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej oraz tworzenia dobrej jakości miejsc pracy.														
2.5. Spółeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne.														
2.6. Włączenie społeczne Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie.														
2.7. Aktywny styl życia i sport Kształtowanie postaw prozdrowotnych, promocja aktywności fizycznej i wsparcie sportu kwalifikowanego.														
3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA														
3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu oraz optymalizacji wykorzystania energii i zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym województwa														
3.2. Rozwój infrastruktury transportowej oraz integracji międzygłazowej transportu Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz zrównoważenie struktury komunikacyjnej na obszarze województwa														
3.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu oraz rozwój transportu publicznego Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej zapewniającej spójność przestrzenną regionu oraz integrację obszarów funkcjonalnych														

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030	<p>3.4. Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie Rozbudowa wysokiej jakości sieci informacyjno-komunikacyjnej dla zapewnienia możliwości rozwojowych województwa oraz dostępności do usług</p>														
	<p>3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych</p>														
	<p>3.6. Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi Zwiększenie odporności wszystkich struktur regionalnych na zagrożenia wynikające ze zmian klimatycznych</p>														
	<p>3.7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania rozwoju cywilizacyjnego na stan środowiska</p>														
	<p>3.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu Ochrona środowiska oraz zachowanie różnorodności biologicznej w regionie</p>														
	4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG														
	<p>4.1. Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych Poprawa dostępności mieszkańców do usług publicznych oraz zwiększenie ich kompleksowości i podniesienie standardu dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych</p>														
	<p>4.2. Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych Poprawa zarządzania przestrzenią oraz przeciwdziałanie występowaniu wykluczenia osób i obszarów ze względu na ograniczenia ekonomiczne czy infrastrukturalne</p>														
	<p>4.3. Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Rozwijanie infrastruktury i integrowanie systemów zapewniających wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego</p>														
	<p>4.4. Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa Łączenie potencjałów i budowanie partnerstw oraz praktyczna implementacja rozwiązań organizacyjnych i technicznych wzmacniających procesy służące rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu</p>														
<p>4.5. Współpraca ponadregionalna i międzynarodowa Rozwój ponadregionalnych i transgranicznych powiązań regionu dla wzmocnienia pozycji konkurencyjnej i wykorzystania szans rozwojowych</p>															

Źródło: opracowanie własne

System realizacji Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

System wdrażania

Organizacja i podmioty zaangażowane w realizację strategii

Instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, jak również monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii tworzą:

- Burmistrz Miasta Przeworska, jako organ wykonawczy, którego rola polega na stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również na mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów oraz kierunków interwencji,
- Rada Miasta Przeworska, jako organ uchwałodawczy, odpowiedzialny za uchwalenie strategii, będący wsparciem merytorycznym w zakresie realizacji i ewaluacji strategii oraz podejmowania decyzji strategicznych, jak np. aktualizacja strategii,
- Referat Rozwoju Miasta Przeworska w Urzędzie Miasta Przeworska jako podmiot zarządzający wdrażaniem strategii, odpowiedzialny za koordynację realizacji kierunków działań, w tym harmonizowanie i poszerzanie sieci partnerstw, poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań, a także monitoring i ewaluację, przygotowywanie propozycji zmian w ramach strategii czy zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji przyjętych w niej wizji rozwoju i sposobów działania miasta.

Dla skutecznego wdrożenia założeń określonych w strategii niezbędna będzie współpraca wszystkich referatów, komórek i stanowisk w Urzędzie Miasta Przeworska, spółek miejskich oraz jednostek organizacyjnych miasta, które odpowiadają za realizację przypisanych im zadań oraz biorą udział w procedurze monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii. Szczegółowa odpowiedzialność za realizację poszczególnych działań określonych w planie operacyjnym strategii może zostać dookreślona przez Burmistrza Miasta Przeworska (np. w formie rozporządzenia).

Strategia uwzględnia ponadto częściowo zadania wykraczające poza bezpośrednie kompetencje miasta, stąd potrzeba uwzględniania procesów współpracy m.in. z administracją rządową, innymi jednostkami samorządu terytorialnego i ich związkami, przedstawicielami biznesu, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami czy partnerami zagranicznymi.

Mechanizmy i instrumenty realizacji strategii

Projekty i zadania w ramach Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 będą realizowane w różnych okresach czasowych: od akcji jednorazowych, poprzez działania realizowane przez kilka tygodni, miesięcy, rok, kilka lat, aż do zadań ciągłych.

W ramach realizacji Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 wykorzystane zostaną różne mechanizmy i instrumenty realizacyjne, wśród których można wymienić:

- uchwały budżetowe Rady Miasta Przeworska i wieloletnią prognozę finansową, określające krótko i długookresowe priorytety finansowe miasta,
- inne merytoryczne uchwały Rady Miasta Przeworska i zarządzenia Burmistrza Miasta Przeworska w obszarach oddziaływania strategii,

- miejskie plany i programy branżowe (w szczególności wymienione w opisie wytycznych do sporządzania dokumentów wykonawczych),
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego³ oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uszczegóławiające założenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta,
- projekty inwestycyjne i nieinwestycyjne, mieszczące się w katalogu działań przewidzianych strategią, w szczególności realizowane przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych (krajowych i europejskich),
- różne umowy, kontrakty i porozumienia pomiędzy miastem a innymi samorządami, administracją rządową, partnerami społecznymi i gospodarczymi (szczególnie ważna będzie współpraca samorządów tworzących Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk),
- zespoły zadaniowe i projektowe, ciała o charakterze opiniodawczo-doradczym, powoływane w celu usprawnienia procesu wdrażania strategii,
- działania edukacyjne, informacyjne, promocyjne i konsultacyjne, stanowiące o poparciu społecznym i jakości podejmowanych interwencji (wykorzystanie strony internetowej miasta, aktywność w mediach społecznościowych, współpraca z mediami, aktywizacja i partycypacja społeczna, dialog i konsultacje społeczne itp.).

Poziom społeczny

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla realizacji zapisanych w niej zadań. Głównym adresatem zapisów strategii są zatem:

- mieszkańcy,
- władze samorządowe,
- pracownicy Urzędu Miasta Przeworska, spółek miejskich i jednostek organizacyjnych miasta,
- posłowie i senatorowie oraz radni sejmiku wojewódzkiego, związani z subregionem,
- przedsiębiorcy i inwestorzy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, instytucje rynku pracy i sektor finansowy,
- organizacje pozarządowe z terenu miasta i ponadlokalne, inicjatywy i liderzy lokalni,
- inne jednostki samorządu terytorialnego - sąsiednie gminy, powiat przeworski, województwo podkarpackie,
- administracja, w tym wojewoda i ministerstwa powiązane tematycznie z kierunkami działań strategii,
- zagraniczni partnerzy miasta.

---

³ Zgodnie z Ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do dnia wejścia w życie planu ogólnego gminy w danej gminie, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2025 r., i stosuje się do nich przepisy dotychczasowe.

W celu upowszechnienia treści Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 proponuje się realizację m.in. następujących działań:

- opracowanie krótkiego materiału przybliżającego treść strategii, umieszczenie go do pobrania w wersji elektronicznej na stronie internetowej miasta i w Biuletynie Informacji Publicznej,
- przekazanie pełnej i/lub skróconej wersji strategii interesariuszom lokalnym i ponadlokalnym,
- udzielanie przez lokalne władze samorządowe wypowiedzi dla mediów na temat zakończenia prac nad strategią oraz rozpoczęcia procesu jej wdrażania.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Dokumenty wykonawcze względem strategii należy rozumieć jako obowiązkowe oraz pożądane plany i programy gminne, które pozwolą skutecznie wdrożyć jej założenia w życie. Opisują one w większym przybliżeniu niż strategia lub w sposób bardziej specjalistyczny podejście do danego zagadnienia, obszaru czy grupy społecznej, uszczegóławiające priorytety oraz strategię postępowania w ramach konkretnych obszarów. Zgodnie z tym, w ramach prac nad Strategią Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 dokonano przeglądu dokumentów w kluczowych obszarach działania urzędu i jednostek organizacyjnych miasta, w kontekście ich aktualności, przydatności i spójności ze strategią. Zgodnie z tym, podzielone je na kilka zasadniczych grup:

1. dokumenty aktualne, kierunkowo zgodne z założeniami strategii, m.in.:

- Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta Przeworska, zaktualizowane Uchwałą Nr XXXV/472/2021 Rady Miasta Przeworska z dnia 26 sierpnia 2021 r. (zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne, projekt założeń aktualizuje się co najmniej raz na 3 lat),
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Przeworsk na lata 2021-2026, przyjęty Uchwałą Nr XXXV/475/2021 Rady Miasta Przeworska z dnia 26 sierpnia 2021 r.,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Przeworska na lata 2017-2032, obowiązujący zgodnie z Uchwałą Nr XI/116/2019 Rady Miasta Przeworska z dnia 1 sierpnia 2019 r.,
- Plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Miejską Przeworsk wraz z określeniem granic obwodów publicznych szkół podstawowych mających siedzibę na obszarze gminy, przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/446/2021 Rady Miasta Przeworska z dnia 27 maja 2021 r. (stały monitoring wydatków oświatowych w kontekście zmieniającej się sytuacji demograficznej),
- Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 – 2027, przyjęty Uchwałą Nr LIII/654/2023 Rady Miasta Przeworska z dnia 8 marca 2023 r.,
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Przeworsk na lata 2023-2025, przyjęty Uchwałą Nr LV/670/2023 Rady Miasta Przeworska z dnia 26 kwietnia 2023 r.,
- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w mieście Przeworsku na lata 2022-2025, przyjęty Uchwałą Nr XLI/534/2022 z dnia 31 marca 2022 r.,

- Roczny Program Współpracy Gminy Miejskiej Przeworsk z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2023, przyjęty Uchwałą Nr XLIX/601/2022 Rady Miasta Przeworska z dnia 25 listopada 2022 r. (dokument przyjmowany corocznie, możliwość opracowania i przyjęcia programu wieloletniego),
  - Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Miejskiej Przeworsk, przyjęta Uchwałą nr L/612/2022 Rady Miasta Przeworska z dnia 28 grudnia 2022 r. (aktualizacja zgodnie z potrzebami);
2. dokumenty wymagające aktualizacji, przy zachowaniu spójności ze strategią, m.in.:
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Przeworska, funkcjonujące zgodnie z Uchwałą Nr XXXII/438/2021 Rady Miasta Przeworska z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie zmiany Nr 1/2018 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Przeworska (w dniu 28 grudnia 2022 r. Rada Miasta Przeworska podjęła Uchwałą Nr L/620/2022 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany nr 1/2022 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Przeworska - przewidywana data przyjęcia to I kwartał 2024 r.⁴),
  - Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2022-2025, przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/521/2022 Rady Miasta Przeworska z dnia 27 stycznia 2022 r. (aktualizacja uwagi na procedurę zatwierdzania nowej taryfy za wodę i ścieki w Wodach Polskich),
  - Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Przeworsk na lata 2018–2021 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2022-2025, przyjęty Uchwałą nr III/34/2018 Rady Miasta Przeworska dnia 20 grudnia 2018 r. (kończąca się perspektywa obowiązywania programu, nowe uwarunkowania i wyzwania środowiskowe),
  - Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2023 dla miasta Przeworska, przyjęta Uchwałą Nr XXXIII/285/17 Rady Miasta Przeworska z dnia 26 stycznia 2017 r. (kończąca się perspektywa obowiązywania programu, nowe uwarunkowania i wyzwania społeczne),
  - Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Przeworska na lata 2016-2022, przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/280/17 Rady Miasta Przeworska z dnia 26 stycznia 2017 r. (program utracił ważność – trwają prace aktualizacyjne),
3. dokumenty wymagające opracowania, przy zachowaniu spójności ze strategią, m.in.:
- Miejskowe plany zagospodarowania przestrzennego – miasto tylko fragmentarycznie (ok 10% jego powierzchni) objęte jest planami, potrzeba opracowania dokumentów dla całego miasta (trwają prace nad kilkoma planami),
  - Gminny program opieki nad zabytkami – opracowanie zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
  - Plany rozwoju sieci drogowej wraz planami finansowania w zakresie dróg gminnych - zgodnie z Ustawą z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych;

---

⁴ W perspektywie 31 grudnia 2025 r. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego musi zostać zastąpione planem ogólnym.

4. dokumenty możliwe do opracowania, m.in.:
  - Gminny program rewitalizacji – możliwe jest wykorzystanie polityki przestrzennej i rewitalizacji jako narzędzi kreujących rozwój lokalny,
  - Program małej retencji – ważny z uwagi na konsekwencje zmian klimatu, a jednocześnie dostępność środków zewnętrznych na inwestycje retencyjne.

Monitoring, ewaluacja i aktualizacja dokumentu

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 określa procedurę raportowania o stanie realizacji poszczególnych działań, w tym o osiągniętych efektach:

1. Pracownik Referatu Rozwoju Miasta Przeworska w Urzędzie Miasta Przeworska lub inna oddelegowana osoba rokrocznie rozsyła do wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za realizację lub nadzór nad realizacją działań określonych w strategii informację o konieczności przygotowania przez nich stosownych sprawozdań na wystandaryzowanym wzorze formularza.
2. Kierownik referatu merytorycznego, prezes spółki miejskiej lub dyrektor jednostki organizacyjnej miasta, odpowiedzialny za realizację danego zakresu zapisanego w strategii, sporządza sprawozdanie, w którym krótko opisuje przebieg realizacji zaplanowanych działań w zakończonym roku kalendarzowym oraz osiągnięte efekty, w tym w wymiarze wskaźnikowym.
3. Kierownik referatu merytorycznego, prezes spółki miejskiej lub dyrektor jednostki organizacyjnej miasta przekazuje sprawozdanie do Referatu Rozwoju Miasta w Urzędzie Miasta Przeworska w określonym terminie.
4. Pracownik Referatu Rozwoju Miasta w Urzędzie Miasta Przeworska na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniach częściowych przygotowuje zbiorczy raport sprawozdawczy, który w określonym terminie przekazywany jest Burmistrzowi Miasta Przeworska.
5. Burmistrz Miasta Przeworska zatwierdza raport i przekazuje go Radzie Miasta Przeworska w określonym terminie. Raport będzie stanowił podstawę oceny i sformułowania zaleceń na kolejne lata wdrażania strategii (proponowania priorytetów realizacyjnych podpartych budżetowo, wprowadzania uzupełnień oraz dokonywania niezbędnych i uzasadnionych zmian w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne).

Sprawozdawczość powinna uwzględniać działania określone w planie operacyjnym strategii, a także przypisane im wskaźniki, z których kluczowe znaczenie mają wskaźniki zgromadzone w poniższej tabeli, którym przypisano wartości bazowe i docelowe. Zostały one określone w oparciu o dostępne dane historyczne oraz na podstawie założonych efektów działań. Należy pamiętać, że wpływ na ich osiągnięcie będzie miał szereg czynników wewnętrznych i zewnętrznych, niemożliwych do określenia w momencie tworzenia strategii. Mogą one być poszerzane, zamieniane lub aktualizowane, zgodnie z potrzebami.

Sprawozdawczość zostanie skoordynowana z nałożonym na miasto, zgodnie z dyspozycją art. 28aa. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, obowiązkiem opracowania i przedstawienia w terminie do dnia 31 maja każdego roku raportu o stanie gminy. Obejmuje on podsumowanie działalności w roku poprzednim, w szczególności realizację strategii.

Ponadto, rekomenduje się, aby w połowie okresu obowiązywania i wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 oraz po jej zakończeniu przeprowadzić badanie ewaluacyjne, w celu uzyskania praktycznych wniosków, które posłużą udoskonaleniu bieżącej lub przyszłej interwencji strategicznej. Ewaluacja może zostać zrealizowana w formie spotkania z udziałem władz samorządowych oraz najważniejszych interesariuszy lokalnych i partnerów realizacyjnych. Pożądanym jest, aby badania ewaluacyjne były wspierane przez niezależnych ekspertów zewnętrznych, co pozwoli na uwzględnienie wiedzy eksperckiej, doświadczenia i potencjału instytucji wyspecjalizowanych w tego typu badaniach, a także na zapewnienie bezstronności i obiektywizmu w procesie oceny.

Tabela 12. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

OBSZAR STRATEGICZNY 1. GOSPODARKA I TURYSTYKA					
Cel strategiczny 1. Stymulowanie zrównoważonego i inteligentnego wzrostu gospodarczego, wzmacniającego konkurencyjność miasta i generującego nowe, atrakcyjne miejsca pracy.					
Cele operacyjne:	Rezultat	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskiwania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika
1.1. Zapewnienie dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie miasta.	Utrzymanie i pozyskanie inwestorów, zwiększenie bazy podatników i dochodów własnych miasta	Dochody miasta z tytułu podatku PIT na 1 mieszkańca i/lub CIT na 1 mieszkańca →	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	PIT 1179,31 zł CIT 80,41 zł (w 2022 roku)	PIT 1179,31 zł CIT 80,41 zł (w 2030 roku) ⁵
	Poprawa stanu i jakości dróg dojazdowych do gruntów rolnych	Długość nowych i/lub zmodernizowanych dróg dojazdowych do gruntów rolnych ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	0 km (w 2022 roku)	1 km (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku)
1.2. Zwiększenie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców.	Zwiększenie bazy podatników i dochodów własnych miasta	Dochody miasta z tytułu podatku PIT i/lub CIT →	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	PIT 17 384 138,57 zł CIT 1 185 296,37 zł (w 2022 roku)	PIT 17 384 138,57 zł CIT 1 185 296,37 zł (w 2030 roku) ⁶
	Spadek bezrobocia, w szczególności długotrwałego	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwanie ↘	Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku	636 osób, w tym 415 długotrwanie (w 2022 roku)	550 osób, w tym 390 długotrwanie (w 2030 roku)
1.3. Rozwój zrównoważonej turystyki jako ważnej gałęzi gospodarki lokalnej.	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury rowerowej i pieszo-rowerowej Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej/spędzania czasu wolnego, z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości różnych grup odbiorców	Długość tras dla rowerów na terenie miasta ↗ Liczba wydarzeń (wyścigów, rajdów itp.) w ciągu roku ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Miejski Ośrodek Kultury	0 km, 3 wydarzenia (w 2022 roku)	1 km (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku), 4 wydarzenia (średniorocznie w okresie 2023-2030)

⁵ W kontekście trudnej sytuacji makroekonomicznej z wysoką inflacją oraz zmian w prawie podatkowym skutkujących ubytkiem dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego wartość docelową ustalono na takim samym poziomie co bazową.

⁶ Jak wyżej.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

	Zwiększenie atrakcyjności, turystycznej miasta oraz liczby odwiedzających je turystów i gości	Liczba osób odwiedzających wieżę miejskiego ratusza w ciągu roku ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Muzeum w Przeworsku Zespół Pałacowo-Parkowy	0 osób (w 2022 roku)	100 osób (średniorocznie w okresie 2023-2030)
OBSZAR STRATEGICZNY 2. INFRASTRUKTURA, KLIMAT I ŚRODOWISKO					
Cel strategiczny 2. Zapewnienie czystego środowiska i funkcjonalnej komunikacji jako kluczowych elementów oferty miejskiej.					
Cele operacyjne:	Rezultaty	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskiwania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika
2.1. Eliminacja zanieczyszczeń, ograniczenie niekorzystnego wpływu na klimat i adaptacja do jego zmian.	Wzrost udziału energii z OZE w bilansie energetycznym miasta	Liczba budynków użyteczności publicznej, które zostały wyposażone i korzystają z energii OZE ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	0 szt. (w 2022 roku)	2 szt. (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku)
	Poprawa retencji, bardziej racjonalna gospodarka zasobami wodnymi Podniesienie bezpieczeństwa przed powodzią i osuwiskami	Długość wybudowanej i/lub zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej na terenie miasta ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	0 km (w 2022 roku)	1 km (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku)
2.2. Wdrożenie skutecznej polityki proekologicznej i ochrony środowiska.	Wzrost poziomu selektywnej zbiórki odpadów Zwiększenie poziomu odpadów podatnych do dalszego wykorzystania	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	25% (w 2022 roku)	57% (w 2030 roku)
	Poprawa świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz w zakresie zagrożeń, w tym związanych ze zmianami klimatu	Liczba dzieci, które w szkołach uczestniczyły w zajęciach z zakresu edukacji ekologicznej ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Placówki oświatowe Miejska Biblioteka Publiczna	831 osób (w 2022 roku)	1000 osób (średniorocznie w okresie 2023-2030)
2.3. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej i efektywności systemu transportowego, rozwój zrównoważonej mobilności i zapewnienie bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu.	Poprawa stanu i jakości infrastruktury drogowej na terenie miasta	Długość nowych i/lub zmodernizowanych dróg i/lub ciągów pieszych i/lub pieszo-rowerowych na terenie miasta ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	0 km (w 2022 roku)	6 km (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku)
	Objęcie całego miasta systemem nowoczesnego oświetlenia ulicznego	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych punktów oświetlenia na terenie miasta, w tym	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	0 szt., 0% (w 2022 roku)	100 szt., 20% (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku)

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		energooszczędnych (lub jako odsetek)			
OBSZAR STRATEGICZNY 3. MIESZKAŃCY					
Cel strategiczny 3. Zapewnienie dostępności wysokiej jakości usług publicznych, gwarantujących komfort i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, wspierających rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, budujących markę Przeworska jako dobrego miejsca do życia.					
Cele operacyjne:	Rezultaty	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskiwania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika
3.1. Wzmacnianie edukacji jako elementu przewagi konkurencyjnej miasta.	Zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej Dostosowanie oferty edukacyjnej do wyzwań społecznych, gospodarczych, środowiskowych, technologicznych i cywilizacyjnych	Liczba zajęć pozalekcyjnych i ich uczestników	Placówki oświatowe Miejska Biblioteka Publiczna Miejski Ośrodek Kultury Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	192 zajęcia, 1493 uczestników (w 2022 roku)	200 zajęć, 1600 uczestników (średniorocznie w okresie 2023-2030)
	Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz zaangażowania kadry kierowniczej i dydaktycznej w oświacie	Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na nauczyciela w ciągu roku	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Placówki oświatowe	2,5 szkolenia/nauczyciela (w 2022 roku)	4 szkolenia/nauczyciela (średniorocznie w okresie 2023-2030)
3.2. Rozwój oferty oraz wzrost aktywności i partycypacji mieszkańców w kulturze.	Poprawa jakości bazy oraz wyposażenia służących działalności kulturalnej i społecznej Poprawa warunków pracy i korzystania z oferty	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających osób w skali roku	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna	0 szt., 0 osób (w 2022 roku)	1 szt. (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku), 15 000 osób (średniorocznie w okresie 2023-2030)
	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta oraz liczby odwiedzających ją turystów i gości	Liczba nowych atrakcji i/lub produktów turystycznych miasta	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	0 szt. (w 2022 roku)	2 szt. (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku)
3.3. Rozwój oferty rekreacyjnej i sportowej oraz wzrost aktywności ruchowej mieszkańców.	Poprawa jakości bazy sportowej i rekreacyjnej Poprawa warunków dla promocji zdrowego stylu życia oraz aktywizacji ruchowej mieszkańców Poprawa warunków dla profesjonalnego uprawiania sportu	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów oraz liczba korzystających osób w skali roku	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Placówki oświatowe Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	0 szt., 0 osób (w 2022 roku)	3 szt. (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku), 2000 osób (średniorocznie w okresie 2023-2030)

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

	Budowa i wzmocnienie kulturalnego i sportowego wizerunku miasta	Liczba przedsięwzięć promujących miasto poprzez sport i/lub kulturę ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Placówki oświatowe Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	11 przedsięwzięć (w 2022 roku)	15 przedsięwzięć (średniorocznie w okresie 2023-2030)
3.4. Wdrożenie kompleksowej i perspektywicznej polityki zdrowotnej i społecznej.	Poprawa profilaktyki na terenie miasta	Liczba akcji profilaktycznych ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Placówki ochrony zdrowia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	31 akcji (w 2022 roku)	45 akcji (średniorocznie w okresie 2023-2030)
	Poprawa dostępności i jakości systemu wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnościami	Liczba oraz odsetek osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Środowiskowy Dom Samopomocy Dzienny Dom „Senior +”	234 osoby (w 2022 roku)	280 osób (w 2030 roku)
3.5. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa i reagowania w sytuacji zagrożeń	Liczba zajęć z zakresu szeroko pojętego bezpieczeństwa w szkołach z udziałem Policji i/lub Straży Miejskiej i/lub Straży Pożarnej ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Placówki oświatowe	1281 godzin zajęć (w 2022 roku)	1350 zajęć (średniorocznie w okresie 2023-2030)
	Prewencja i zwiększenie wykrywalności wykroczeń oraz przestępstw	Liczba kamer w przestrzeni publicznej ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	95 kamer (w 2022 roku)	120 kamer (do 2030 roku)
3.6. Doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego wraz	Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz zaangażowania pracowników samorządowych	Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na pracownika urzędu i/lub jednostek organizacyjnych miasta w skali roku ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Jednostki organizacyjne miasta	1 szkolenie/pracownika (w 2022 roku)	2 szkolenia/pracownika (średniorocznie w okresie 2023-2030)

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

z prospołeczną i prorozwojową polityką przestrzenną.	Rozwój w oparciu o technologie informatyczne i komunikacyjne	Liczba wdrożonych rozwiązań z zakresu smart city ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska Jednostki organizacyjne miasta	0 (w 2022 roku)	2 (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku)
3.7. Rozwój procesów współpracy oraz wzrost aktywności i partycypacji społecznej.	Poprawa efektywności komunikacji na linii władze samorządowe/urząd a mieszkańcy i inni interesariusze administracji	Liczba odwiedzin strony internetowej i/lub mediów społecznościowych miasta ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	124 tys. (w 2022 roku)	135 tys. (średniorocznie w okresie 2023-2030)
	Rozwój procesów współpracy lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej	Liczba projektów we współpracy miasta i co najmniej jednego partnera krajowego i/lub zagranicznego ↗	Dane własne Urząd Miasta Przeworska	1 projekt (w 2022 roku)	4 projekty (narastająco w okresie od 2023 do 2030 roku)

Źródło: opracowanie przez UM Przeworsk

Ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

Ramy finansowe

Ramy finansowe wskazują wielkości środków finansowych szacowanych na realizację strategii, a jednocześnie potwierdzają możliwość realizacji przez miasto zaplanowanych działań. Uzależnione są one od zakresu przedmiotowego i horyzontu czasowego podejmowanych działań, kondycji finansowej miasta oraz jego możliwości inwestycyjnych, w tym założeń długofalowej polityki finansowej i inwestycyjnej. Przy konstruowaniu ram finansowych wykorzystano doświadczenia zebrane w wyniku działań podejmowanych w ostatnich latach, w tym przede wszystkim związane z wdrażaniem poprzedniej strategii, a także dostępności potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania. Finansowanie działań rozwojowych, określonych w Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030, będzie odbywać się przy wykorzystaniu środków, które pozostają w dyspozycji samorządu lub o które miasto może skutecznie zabiegać. Wśród nich najistotniejsze są środki publiczne, wspomagane funduszami prywatnymi w ramach zawiązywanych partnerstw. Środki pochodzące z budżetu miasta będą zapewniały niezbędne współfinansowanie projektów w ramach programów operacyjnych i innych finansowanych ze źródeł krajowych i międzynarodowych.

Analizując zdolność miasta Przeworska do realizacji zadań wynikających z zapisów strategii, należy odnieść się do danych historycznych przedstawiających stan finansów miejskich, a także dokonać próby określenia potencjału inwestycyjnego miasta w perspektywie objętej strategią, opierając się przy tym na danych prognostycznych.

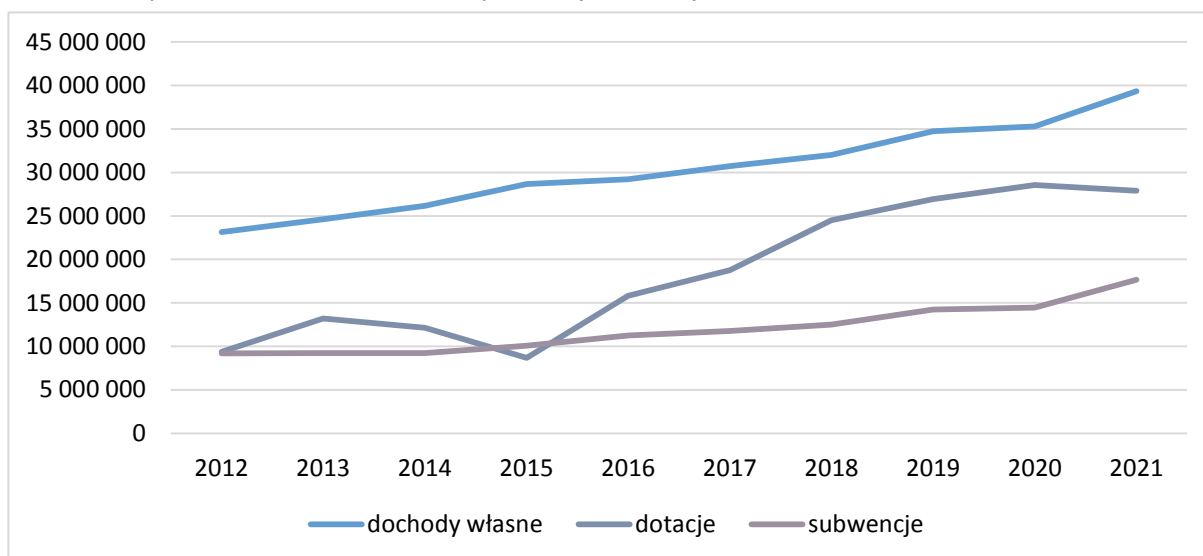
W analizowanym okresie 2012-2021 dochody i wydatki budżetu miasta rosły równomiernie, zwiększając się z 47 mln zł do ponad 84,9 mln zł w przypadku dochodów i z 48 mln zł do 86 mln zł w przypadku wydatków. Wzrostom tym towarzyszyły zmiany struktury budżetu.

Zarówno na początku, jak i na końcu badanego okresu zdecydowanie najważniejszą pozycję budżetu stanowiły dochody własne (55,5% ogółu dochodów w 2012 r. i 46,3% na końcu analizowanego okresu). W 2021 r. ich poziom wyniósł 39,3 mln zł, z czego 27,2 mln stanowiła suma dochodów z podatku od nieruchomości i gminnego udziału w podatku dochodowym PIT. Wymienione dwa typy dochodów własnych stanowią średnio 70% dochodów własnych miasta, dając podstawy władzom samorządowym do podejmowania przedsięwzięć rozwojowych w długim czasie.

Drugie najważniejsze źródło dochodów miasta stanowiły dotacje. Na przestrzeni dekady ich wzrost był 3-krotny: z 9,4 mln w roku 2012 do 27,9 mln zł w roku 2021 (+18,5 mln zł). Przełożył się na zwiększenie ich udziału w budżecie z 22,5% do 32,9%. Przyczyny tych zmian leżą zarówno w skuteczności samorządu w pozyskiwaniu środków państwowych, jak i w przyczynach od niego niezależnych. Najważniejszą z nich było wprowadzenie rządowych transferów pieniężnych przekazywanych samorządom w ramach programu „Rodzina 500+” (na wykresie odpowiedzialne głównie za skok w latach 2015-2017). Kwoty te miasto w całości dystrybuowało wśród mieszkańców i nie miały one przełożenia na jego realne zdolności finansowe. Odpowiedzialność za wydawanie świadczeń przeszła w 2022 r. na Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Należy się spodziewać, iż zmiana ta znacząco zaznaczy się na statystykach finansowych gmin w całej Polsce.

Za najmniejszą część dochodów miasta w ostatniej dekadzie (przeciętnie nieco ponad $\frac{1}{5}$ dochodów) odpowiadały subwencje. W 2021 r. osiągnęły poziom 17,7 mln zł. Należy odnotować, iż niemal w całości są to środki przekazywane na organizację oświaty.

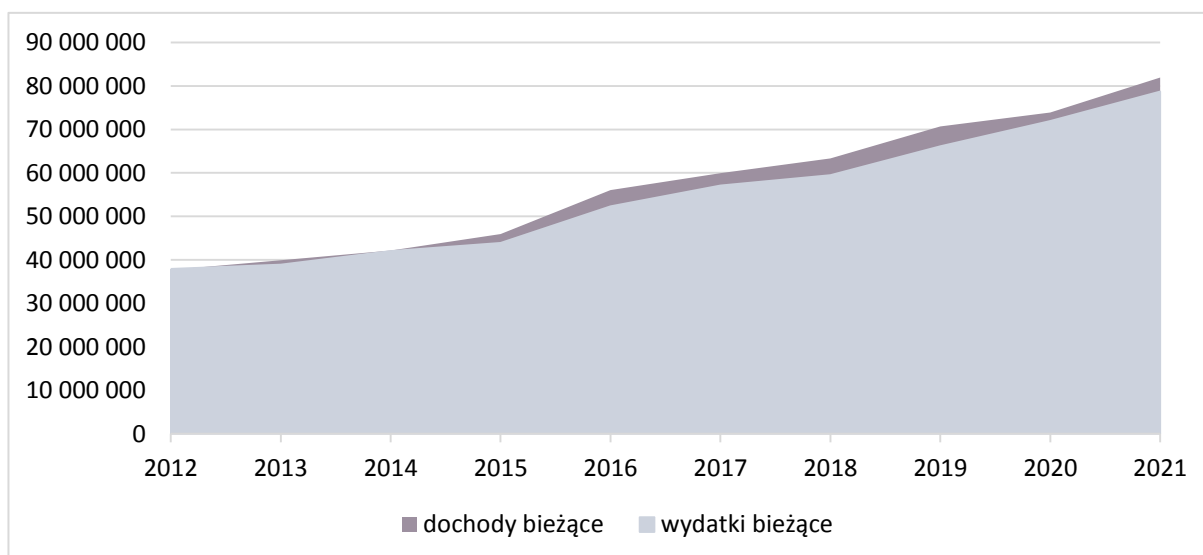
Wykres 10. Poziom dochodów własnych, dotacji i subwencji miasta Przeworska w latach 2012-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS i monitorrozwoju.pl

Podstawowym czynnikiem, który kształtuje zdolność miasta do finansowania rozwoju w krótkim i średnim okresie jest wypracowywana przez nią nadwyżka operacyjna, stanowiąca różnicę pomiędzy kwotą dochodów bieżących a kwotą wydatków bieżących. Nadwyżka może zostać przeznaczona na spłatę długu i/lub finansowanie zadań majątkowych w zależności od potrzeb jednostki samorządu terytorialnego. W badanym okresie miasto Przeworsk generowało nadwyżkę operacyjną w średniej wysokości ok. 2,3 mln zł rocznie, rekordowy poziom (4,6 mln zł) osiągając w 2019 r. Średnioroczna wysokość nadwyżki w relacji do poziomu dochodów bieżących w latach 2012-2021 wyniosła 3,7%.

Wykres 11. Poziom dochodów i wydatków bieżących miasta Przeworska w latach 2012-2021

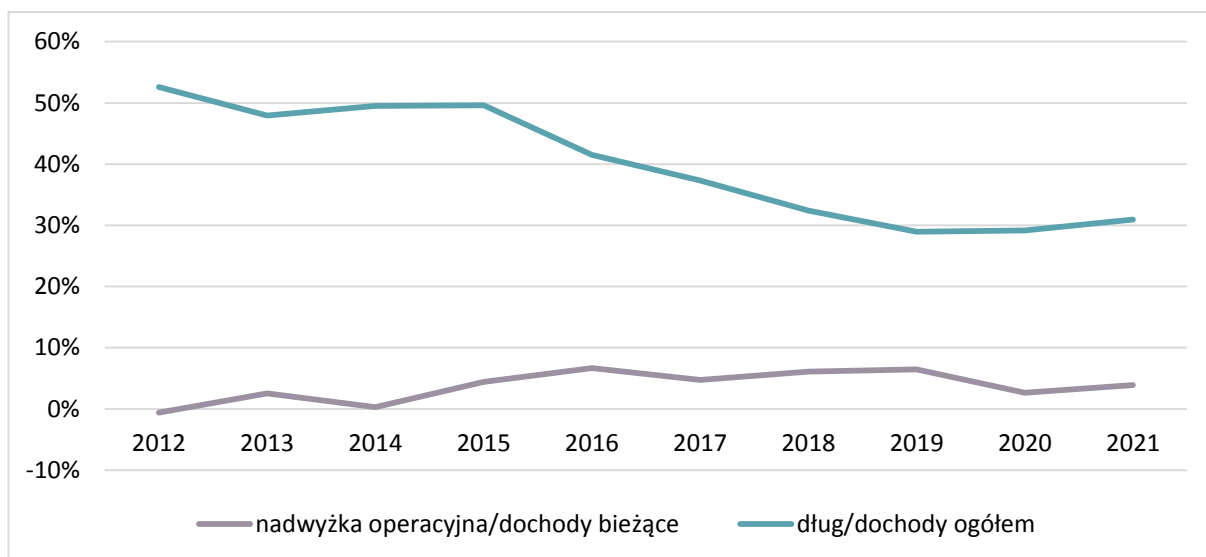

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS i monitorrozwoju.pl

Obraz finansów bieżących miasta uzupełnia zestawienie nadwyżki i poziomu zadłużenia. Pokazuje historię stopniowego wyprowadzania finansów samorządowych z kondycji krępującej możliwości perspektywicznego planowania rozwoju miasta. Począwszy od 2013 r. władzom udało się znacząco

ograniczyć zadłużenie, mierzone wysokością długu w relacji do dochodów ogółem (z ponad 52% do 31%), przy jednoczesnej realizacji zobowiązań z niego wynikających i utrzymaniu nadwyżki bieżącej.

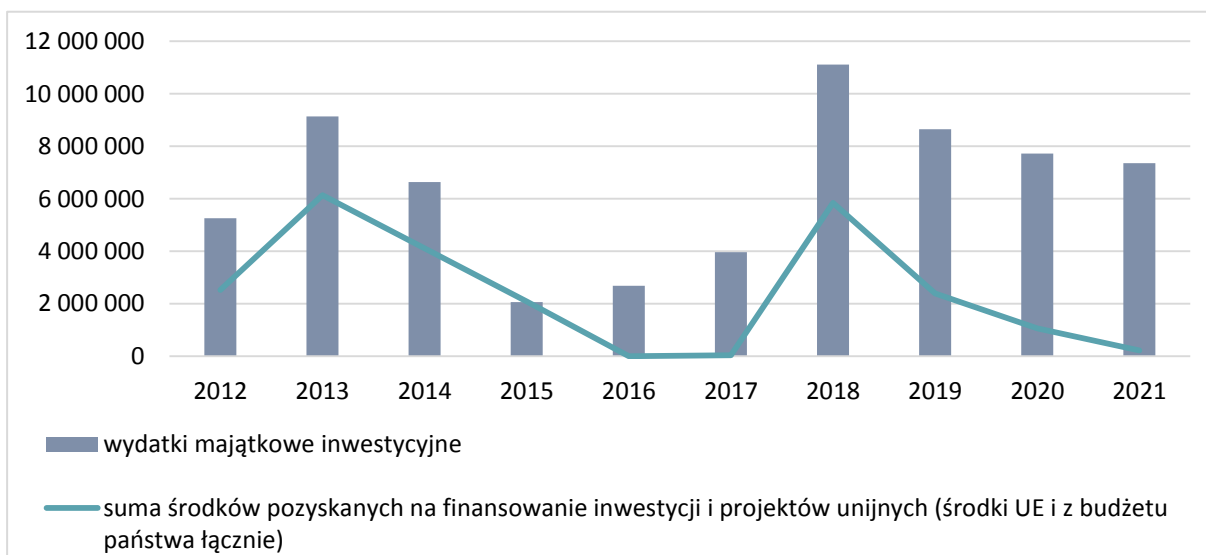
Wykres 12. Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach bieżących oraz zadłużenie miasta Przeworska w latach 2012-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS i monitorrozwoju.pl

Szczególnym rodzajem aktywności samorządu terytorialnego jest jego polityka inwestycyjna, służąca tworzeniu podstaw rozwoju miasta dla obecnych i przyszłych pokoleń. Pomimo wysiłku włożonego w zmniejszenie poziomu zadłużenia, w okresie analizowanych 10 lat samorząd przeznaczal na inwestycje średniorocznie 6,5 mln zł. Średnioroczna stopa inwestycji wyniosła 10,6%. Główny wysiłek inwestycyjny miasta przypadł na końcówkę badanego okresu. Istotny udział w tych wydatkach miały dotacje na realizację projektów unijnych – średniorocznie odpowiadały za ponad 37% kwot wydatkowanych na ogół inwestycji.

Wykres 13. Wydatki inwestycyjne oraz środki zewnętrzne na finansowanie inwestycji i projektów unijnych z UE i budżetu państwa pozyskane przez miasto Przeworsk w latach 2012-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS i monitorrozwoju.pl

Przytoczone informacje pozwalają stwierdzić, że okresie 2011-2020 miasto Przeworsk prowadziło politykę inwestycyjną o rosnącej intensywności. Wydatki rosły współmiernie z dochodami, zaś zadłużenie zostało ograniczone do kontrolowanego poziomu. Pomimo niewielkiego udziału dochodów własnych w strukturze dochodów ogółem, udało się uzyskać relatywnie wysoki poziom średniorocznych wydatków na inwestycje (16,5%). Ocenia się tym samym, iż stan finansów publicznych jednostki zarządzany jest w sposób sprawny, co otwiera możliwości wykorzystania wsparcia funduszy zewnętrznych w realizacji projektów zapisanych w strategii.

Konkludując przytoczone informacje należy stwierdzić, iż miasto Przeworsk wchodzi w okres realizacji nowej strategii rozwoju w lepszej kondycji finansowej niż było w czasie inauguracji poprzedniej strategii. Władzom udało się ograniczyć zadłużenie, wypracowując przy tym nadwyżki i realizując inwestycje. Skutecznie pozyskiwano dotacje i włączano je w finansowanie kolejnych przedsięwzięć. Poziom dochodów własnych utrzymywał się na relatywnie wysokim poziomie, dając podstawy planom wymagającym dłuższego horyzontu czasowego. W perspektywie kolejnych lat niezbędne będzie utrzymanie poziomu zadłużenia w wypracowanych ramach. Niezbędnym źródłem współfinansowania inwestycji pozostaną środki zewnętrzne. Niemniej jednak, zaleca się poszukiwanie nowych metod finansowania. Wśród takich rozwiązań warto wziąć pod uwagę partnerstwa samorządowe czy szanse na współpracę z sektorem prywatnym. Priorytetowo powinny być traktowane przedsięwzięcia, które nie niosą za sobą ryzyka wysokich kosztów bieżącego utrzymania – wliczając w to decyzje zapobiegające niekontrolowanemu „rozlewaniu się” miasta (tzw. suburbanizacji). Z drugiej strony, w perspektywie spowolnienia aktywności na rynku inwestycji samorządowych zaleca się akceptację dla podejmowania umiarkowanego ryzyka na rzecz rozwiązań, które mogą prowadzić do podniesienia konkurencyjności miasta jako miejsca do życia i pracy nie tylko względem najbliższego otoczenia i aglomeracji rzeszowskiej, lecz i obszaru pogranicza.

Strategia określa kierunki interwencji podejmowanej w perspektywie roku 2030, w tym kluczowe inwestycje, zestawione w tabeli wraz z szacunkową wyceną. Wycena wykorzystuje m.in. bazę wiedzy i doświadczeń powstałą w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach, informacje finansowe zapisane w opracowanych już projektach, studiach wykonalności itp., a także informacje o możliwym dofinansowaniu.

Tabela 13. Inwestycje kluczowe wraz z szacowanymi ramami i potencjalnymi źródłami finansowania

Lp.	Określenie inwestycji	Lokalizacja inwestycji	Szacowane koszty	Potencjalne źródło finansowania
1.	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku pokolejowego na wielorodzinny budynek mieszkalny	Miasto Przeworsk ul. Lubomirskich działka nr ewid. 900/8 i 900/9 obr ewid. Nr 1	5 500 000 zł	Kredyt bankowy
2.	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku dawnej poczty na wielorodzinny budynek mieszkalny	Miasto Przeworsk ul. Lubomirskich działka nr ewid. 443/2 obr ewid. Nr 1	3 000 000 zł	Kredyt bankowy
3.	Przebudowa i rozbudowa Miejskiego Ośrodka Kultury w Przeworsku	Miasto Przeworsk ul. Jagiellońska działka nr ewid. 263/5 obr ewid. Nr 1	5 500 000 zł	FEP 2021-2027

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

4.	Przebudowa Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku	Miasto Przeworsk ul. Krakowska działka nr ewid. 244/14 obr ewid. Nr 1	3 500 000 zł	FEP 2021-2027
5.	Budowa budynku magazynowo-gospodarczego zaplecza zarządzania kryzysowego	Miasto Przeworsk ul. Gorliczyńska działka nr ewid. 223/20 obr ewid. Nr 1	1 500 000 zł	Środki własne
6.	Budowa budynku zaplecza sanitarno-gospodarczego wraz z trybunami i zagospodarowaniem terenu boiska sportowego	Miasto Przeworsk ul. Budowlanych działka nr ewid. 235/1 obr ewid. Nr 1	7 000 000 zł	FEP 2021-2027
7.	Przebudowa i modernizacja kompleksu rekreacyjno-sportowego przy ul. Krakowskiej w Przeworsku	Miasto Przeworsk ul. Krakowska działka nr ewid. 244/8 obr ewid. Nr 1	5 000 000 zł	FEP 2021-2027
8.	Przebudowa i modernizacja Szkoły Podstawowej Nr 3 w Przeworsku	Miasto Przeworsk ul. Gorliczyńska działka nr ewid. 108 i 109/2 obr ewid. Nr 2	1 500 000 zł	Środki własne
9.	Przebudowa i modernizacja Szkoły Podstawowej Nr 2 w Przeworsku	Miasto Przeworsk ul. Stepkiewiczza działka nr ewid. 3167 obr ewid. Nr 3	2 500 000 zł	Środki własne
10.	Przebudowa i modernizacja Szkoły Podstawowej Nr 1 w Przeworsku	Miasto Przeworsk ul. Marii Konopnickiej działka nr ewid. 250 obr ewid. Nr 1	4 500 000 zł	Środki własne
11.	Przebudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków etap II	Miasto Przeworsk ul. Gorliczyńska działka nr ewid. 197/2 obr ewid. Nr 1	10 000 000 zł	Kredyt bankowy
12.	Przebudowa i modernizacja zajazdu Pastewnik	Miasto Przeworsk ul. Łańcucka działka nr ewid. 167/2; 165/2 ; 165/3; 166/2; 169/13 obr ewid. Nr 4	10 000 000 zł	FEP 2021-2027
13.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych	Miasto Przeworsk ul. Gorliczyńska działka nr ewid. 219; 220/1; 220/2 i 205 obr ewid. Nr 2	5 000 000 zł	FEP 2021-2027
14.	Budowa mostu drogowego	Miasto Przeworsk - ul. Budowlanych działka nr ewid. 201/9; 242/4 obr ewid. Nr 1 - ul. Szpitalna działka nr ewid. 4576; 4577/1 obr ewid. Nr 4	10 000 000 zł	FEP 2021-2027
15.	Rozbudowa i modernizacja cmentarza komunalnego	Miasto Przeworsk ul. Pod Rozborzem działka nr ewid. 1586; 1587; 1588; 1589; 1604; 1605 obr ewid. Nr 1	3 000 000 zł	Środki własne

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

16.	Modernizacja starego cmentarza komunalnego	Miasto Przeworsk ul. Tysiąclecia działka nr ewid. 434 obr ewid. Nr 1	3 000 000 zł	Środki własne
17.	Budowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie miasta	Miasto Przeworsk	10 000 000 zł	WFOŚ
18.	Budowa i modernizacja sieci parkingów miejskich	Miasto Przeworsk	5 000 000 zł	Środki własne
19.	Budowa i modernizacja tras rowerowych na terenie miasta Przeworska	Miasto Przeworsk	3 000 000 zł	FEP 2021-2027
20.	Budowa dróg gminnych	Miasto Przeworsk ul. Lwowska II	4 000 000 zł	FEP 2021-2027
21.	Modernizacja dróg i chodników na terenie miasta Przeworska	Miasto Przeworsk	5 250 000 zł	Program Inwestycji Strategicznych Rządowy Fundusz Polski Ład
22.	Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego miasta Przeworska	Miasto Przeworsk	500 000 zł	Środki własne

Źródło: opracowanie przez UM Przeworsk

Zasada dodatkowości środków finansowych w realizacji projektów zapisanych w strategii oznacza, że to od potencjału inwestycyjnego jednostki samorządu terytorialnego zależy, w jakim czasie i ile środków finansowych będzie mogła przeznaczyć na działania związane z rozwojem, czyli przede wszystkim na realizację strategii rozwoju. Dlatego tak istotne jest oszacowanie potencjału inwestycyjnego miasta.

Wskaźniki do szacowania potencjału inwestycyjnego miasta zaczerpnięto z prognoz finansowych zawartych w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Miejskiej Przeworsk zmienionej Uchwałą nr L/612/2022 Rady Miasta Przeworska z dnia 28 grudnia 2022 r. Przyjęto w niej prognozowaną, średnioroczną wysokość zsumowanych wydatków miasta na poziomie ok. 58,4 mln zł.

Szacując potencjał inwestycyjny miasta Przeworsk, posłużono się metodologią opartą na równaniu obejmującym założenie, że:

$$PI = W_{og.} \times W_i$$

gdzie:

PI= potencjał inwestycyjny jednostki samorządu terytorialnego,

$W_{og.}$ = Wydatki budżetowe ogółem,

W_i = średni procentowy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostki samorządu terytorialnego.

Potencjał inwestycyjny miasta stanowi iloczyn jego prognozowanych wydatków w okresie objętym prognozą i średniego procentowego udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach w okresie poprzednim do prognozowanego. Tak wyliczony potencjał inwestycyjny przyjęto za ramy przyszłej aktywności inwestycyjnej miasta.

Analizując dane historyczne, ustalono że średnia wartość procentowego udziału wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez miasto w okresie 2012-2021 wynosiła 10,6%. Wykorzystując

wskazane wyżej równanie oszacowano, iż przy utrzymaniu zdolności inwestycyjnych z analizowanego okresu, miasto mogłoby co roku przeznaczyć na inwestycje w okresie 2023-2030 ok. 8,6 mln zł. Jak wykazano, w latach 2012-2021 miasto wydatkowała na inwestycje przeciętnie rocznie ok. 6,5 mln zł. W tym kontekście szacowana kwota na inwestycje w latach realizacji strategii jest możliwa do realizacji, przy założeniu współpracy finansowej z innymi partnerami oraz wsparcia kluczowych inwestycji ze środków zewnętrznych (co wynika z szacowanego potencjału inwestycyjnego miasta oraz przybliżonej sumy kosztów inwestycji wskazanych w tabeli). Mając na względzie bazę dochodów własnych miasta, rekomenduje się realizację przez władze samorządowe w pierwszej kolejności tych projektów inwestycyjnych, które będą zmierzały do jej wzmocnienia. Jednocześnie przewiduje się, iż rozpisane plany inwestycyjne mogą wymagać aktualizacji ze względu na zachodzące zmiany w mieście oraz jego otoczeniu, w szczególności finansowo-podatkowym i prawnym.

Potencjalne źródła finansowania

Finansowanie działań opisanych w Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 będzie się odbywać za pomocą środków pochodzących z różnych źródeł, aby zwiększyć możliwości realizacyjne oraz efektywność podejmowanych interwencji. W tym kontekście trzeba wskazać na trzy podstawowe źródła:

- publiczne środki zagraniczne, w tym przede wszystkim pochodzące z funduszy unijnych oraz innych instrumentów i mechanizmów europejskich (m.in. EFRR, EFS, FS, fundusze norweskie i EOG),
- publiczne środki krajowe, w tym uwzględniające budżet gminy i innych jednostek samorządu terytorialnego (m.in. fundusze regionalne), fundusze z budżetu państwa, celowe i dotacje państwowe (m.in. środki i programy rządowe, poszczególnych ministerstw, NFOŚiGW, WFOŚiGW),
- środki prywatne.

Z punktu widzenia dostępnych środków zewnętrznych, najistotniejszym źródłem finansowania, zarówno w zakresie zadań inwestycyjnych, jak i projektów ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich, są fundusze europejskie. Mając na względzie okres obowiązywania Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030, należy przyjąć, iż finansowanie działań w niej określonych obejmie przede wszystkim okres **Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021-2027** oraz wsparcie w ramach nowego **Europejskiego Funduszu Odbudowy (Next Generation EU)**.

Nowy siedmioletni budżet Unii Europejskiej (wieloletnie ramy finansowe) zaplanowano na 1 074,3 mld euro, a dodatkowy antykryzysowy pakiet odbudowy skumulowany w pierwszych latach ma wynieść 750 mld euro, w tym 390 mld euro w formie dotacji. Łącznie oznacza to kwotę 1 824,3 mld euro. Środki te mają wspierać odbudowę państw po pandemii Covid-19 oraz inwestycje w transformację ekologiczną i cyfrową. Tematyczne kierunki wydatkowania środków przedstawia tabela.

Tabela 14. Kierunki wydatkowania środków w ramach budżetu UE 2021-2027

Kierunek wydatkowania	Planowane środki	Podstawowe instrumenty finansowe w ramach kierunku
Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa	143,4 mld € (z tego 10,6 mld € w ramach Next Generation EU)	Horyzont Europa i Fundusz InvestEU
Spójność, odporność i wartości	1 099,7 mld € (721,9 mld € - fundusz odbudowy)	Fundusze polityki spójności, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, Unijny

		Mechanizm Ochrony Ludności – RescEU, program działań w dziedzinie zdrowia
Zasoby naturalne i środowisko	373,9 mld € (17,5 mld € - fundusz odbudowy)	Wspólna polityka rolna, Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji
Migracja i zarządzanie granicami	22,7 mld €	Fundusz Azylu i Migracji oraz Fundusz Zintegrowanego Zarządzania Granicami
Bezpieczeństwo i obrona	13,2 mld €	Europejski Fundusz Obronny i Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego
Sąsiedztwo i świat	98,4 mld €	Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej oraz Instrument Pomocy Humanitarnej
Europejska administracja publiczna	73,1 mld €	

Źródło: opracowanie na podstawie <https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/recovery-plan-mff-2021-2027/>

Filarem unijnego planu odbudowy ma być z kolei **Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności**, zapewniający krajom europejskim wsparcie finansowe, by złagodzić społeczno-gospodarcze skutki pandemii Covid-19. Jego budżet ogółem to 672,5 mld euro (z 750 mld euro w ramach Europejskiego Funduszu Odbudowy), z czego 312,5 mld euro przewidziano w formie dotacji. Zaplanowana alokacja dla Polski wynosi 23,9 mld EUR, dodatkowo ponad 34 mld EUR z części pożyczkowej funduszu. Podstawą wydatkowania środków ma być Krajowy Plan Odbudowy, finansowany ze środków wspomnianego Europejskiego Instrumentu na Rzecz Odbudowy. Jego celem jest odbudowa potencjału rozwojowego gospodarki utraconego w wyniku pandemii oraz wsparcie budowy trwałej konkurencyjności gospodarki i wzrost poziomu życia społeczeństwa w dłuższym horyzoncie czasowym, co będzie odbywać się m.in. poprzez przyspieszenie rozwoju niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, która w sposób odpowiedzialny wykorzystuje zasoby środowiska, a także rozwój oparty na wykorzystaniu rozwiązań cyfrowych. Oczekiwanym rezultatem realizacji celu strategicznego KPO jest zwiększenie produktywności gospodarki, która będzie zdolna do tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy, dostępnych dla większej liczby osób. W ramach dokumentu założono realizację pięciu komponentów oraz działań (tj. reform i inwestycji):

- Komponent A. Odporność i konkurencyjność gospodarki – 4,133 mld euro, 17,3%;
- Komponent B. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności – 6,347 mld euro, 26,6%;
- Komponent C. Transformacja cyfrowa – 3,034 mld, 12,7%;
- Komponent D. Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia – 4,262 mld, 17,9%;
- Komponent E. Zielona, inteligentna mobilność – 6,074 mld, 25,5%⁷.

Około $\frac{1}{3}$ środków z funduszu ma trafić do samorządów⁸.

Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej dla Polski to ok. 170 mld euro (w cenach bieżących), w tym:

- 72,2 mld euro na politykę spójności,
- 3,8 mld euro z funduszu sprawiedliwej transformacji (pomoc w transformacji dla regionów górniczych, do których nie należy województwo podkarpackie),
- 24,9 mld euro dotacji z Funduszu Odbudowy,

⁷ <https://crido.pl/blog-business/krajowy-plan-odbudowy-komponent-a-odpornosc-i-konkurencyjnosc-gospodarki/>

⁸ <https://www.money.pl/gospodarka/kpo-sejm-zdecydowal-ws-funduszu-odbudowy-oto-najwazniejsze-informacje-663599914160000a.html>

- 34,2 mld euro pożyczek z Funduszu Odbudowy,
- 21,6 mld euro na płatności bezpośrednie dla rolników,
- 10,6 mld euro na rozwój obszarów wiejskich,
- ok. 2 mld euro w ramach instrumentu React EU (instrument na rzecz walki z negatywnymi skutkami COVID-19⁹).

60% funduszy z polityki spójności trafiło do **programów realizowanych na poziomie krajowym**, a pozostałe 40% do **programów regionalnych**, zarządzanych przez marszałków województw. Programy będą funkcjonowały w podobnym układzie, jak w ramach perspektywy na lata 2014-2020. Podział środków na poszczególne programy krajowe przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Podział środków w ramach nowej perspektywy budżetowej UE dla Polski

Program	Kwota	Podstawowe kategorie projektów
Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)	Ponad 25 mld €	M.in. rozwój gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, inwestycje transportowe, ochrona zdrowia, dziedzictwo kulturowe.
Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)	Ok. 7,9 mld €	M.in. innowacje, współpraca nauki i biznesu.
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)	Ponad 4 mld €	M.in. praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność.
Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)	Ok. 2 mld €	M.in. cyfryzacja, sieci szerokopasmowe, rozwój e-usług, cyberbezpieczeństwo.
Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)	Ok. 2,5 mld €	Specjalna pula wsparcia dla województw Polski Wschodniej.
Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE)	Ok. 0,5 mld €	Wsparcie dla instytucji wdrażających fundusze UE, szkolenia dla beneficjentów, działania informacyjne.
Fundusze Europejskie na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FEST)	4,4 mld €	Pomoc w transformacji dla regionów górniczych.
Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ)	0,475 mld €	Wsparcia osób doświadczających najgłębszych form ubóstwa poprzez udostępnienie pomocy żywnościowej.
Fundusze Europejskie dla Rybactwa	0,5 mld €	Wsparcie sektora rybactwa.
Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej	0,56 mld €	Wykorzystywanie zasobów i rozwiązywanie problemów, które wykraczają poza granice państw i które wymagają podjęcia wspólnych działań.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich-na-lata-2021-2027/>

W lutym 2023 r. Komisja Europejska podjęła decyzję o zatwierdzeniu do realizacji programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027. Region otrzyma 2,265 mld euro na dalszy rozwój. Nowy program, tak jak poprzedni, jest dwufunduszowy: 72% czyli 1,634 mld euro pochodzi z EFRR, a 28% czyli 631 mln euro z EFS+¹⁰.

Tabela 16. Zakres wsparcia merytorycznego i finansowego w ramach programu FEP 2021-2027

Priorytet	Środki finansowe (wkład UE i krajowy)	Zakres tematyczny/rodzaje działań
PRIORYTET 1 – KONKURENCYJNA I CYFROWA GOSPODARKA	291 535 348 €	Cel szczegółowy 1(i): - Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi, - Proinnowacyjne usługi dla firm świadczone przez IOB, w tym klastry, - Rozwój publicznej infrastruktury organizacji badawczych,

⁹ <https://samorząd.pap.pl/kategoria/aktualnosci/jak-beda-inwestowane-fundusze-ue-z-nowej-perspektywy-jest-plan-podzialu>

¹⁰ <https://www.podkarpackie.pl/index.php/fundusze-eu/aktualnosci/mamy-to-marszalek-w-ortyl-odebral-potwierdzenie-realizacji-programu-fundusze-europejskie-dla-podkarpacia>

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<ul style="list-style-type: none"> - Budowa potencjału ośrodków innowacji. <p>Cel szczegółowy 1(ii):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Platformy e-usług publicznych szczebla regionalnego/lokalnego, - Cyberbezpieczeństwo, - Rozwój infrastruktury danych przestrzennych, - Usługi w zakresie e-zdrowia, - Aplikacje w oparciu o dostępne cyfrowo ISP. - Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych. <p>Cel szczegółowy 1(iii):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie IOB, w tym inkubatorów przedsiębiorczości, - Wsparcie MŚP w wejściu na rynki zagraniczne, - Internacjonalizacja MŚP, - Wdrożenia prac B+R, innowacji przez MŚP, - Wsparcie rozwoju i konkurencyjności MŚP, - Wsparcie potencjału regionalnych klastrów załączkowych. <p>Cel szczegółowy 1(iv):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identyfikacja potrzeb firm w obszarze technologii i umiejętności w zakresie RIS i związanych z tym kierunków badań i prac rozwojowych poprzez wzmacnianie regionalnego systemu innowacji w ramach PPO, - Wsparcie kompetencji MŚP.
<p>PRIORYTET 2 – ENERGIA I ŚRODOWISKO</p>	<p>604 081 582 €</p>	<p>Cel szczegółowy 2(i):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z instalacją OZE i wymianą/modernizacją źródeł ciepła lub podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej, - Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach - poprzez odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, modernizację energetyczną budynków, wraz z instalacją urządzeń OZE, - Budowa/modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych wraz z magazynami ciepła, - Wsparcie gmin przy realizacji programu STOP SMOG, - Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne. <p>Cel szczegółowy 2(ii):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Budowa i rozbudowa instalacji do produkcji energii z OZE wraz z przyłączami do sieci lub inwestycje w magazyny energii na potrzeby OZE, w zakresie wytwarzania energii elektrycznej, ciepłej, wodoru niskoemisyjnego. <p>Cel szczegółowy 2(iv):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego - wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu niebieskiej lub zielonej infrastruktury itp., - Projekty retencjonowania wód w naturalnych lub seminaturalnych ekosystemach, - Budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących przeciwdziałaniu /zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy, - Rozwój małej retencji, - Rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego, - Rozwijanie systemów ratownictwa, - Edukacja w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych. <p>Cel szczegółowy 2(v):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych (aglomeracje 2-15 tys. RLM), - Budowa i modernizacja infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia. <p>Cel szczegółowy 2(vi):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projekty przedsiębiorstw mające na celu zwiększenie ponownego wykorzystania surowców, recyklingu materiałów i efektywnego gospodarowania zasobami, - Rozwijanie recyklingu odpadów, w szczególności odpadów komunalnych, - Systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK), - Edukacja w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ), - Przygotowania dokumentów dotyczących transformacji w kierunku GOZ.

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>Cel szczegółowy 2(vii):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poszerzanie i dbałość o obszary i obiekty objęte/obejmowane prawnymi formami ochrony przyrody, - Opracowanie i aktualizacja dokumentów dla obszarów chronionych, - Projekty dotyczące ochrony czynnej, - Projekty w zakresie tworzenia miejsc ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich, - Rekultywacja terenów zdegradowanych, przywrócenie ich funkcjonalności środowiskowej i nadanie funkcji przyrodniczych lub społecznych, - Realizacja niestandardowych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, - Edukacja w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.
PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA	82 733 637 €	<p>Cel szczegółowy 2(viii):</p> <p>Budowa/rozwój zintegrowanego i efektywnego systemu publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych, tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - infrastruktura transportu publicznego, w tym ograniczająca zmotoryzowany ruch indywidualny lub integrująca różne formy transportu, - bezemisyjny lub niskoemisyjny tabor autobusowy, - mikromobilność i aktywne formy mobilności (m.in. infrastruktura rowerowa), - infrastruktura dla ruchu niemotoryzowanego (m.in. ułatwienia, likwidacja utrudnień i zagrożeń w ruchu pieszym), - rozwój nowych rodzajów transportu zbiorowego (współdzielenie środków transportu, transport na żądanie itp.), - autobusy i samochody w systemie car-sharing, - infrastruktura paliw alternatywnych, - rozwiązania cyfrowe w transporcie miejskim, - działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego, - działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa, w tym edukacyjnopromocyjne, - inwestycje drogowe służące poprawie bezpieczeństwa.
PRIORYTET 4 – MOBILNOŚĆ I ŁĄCZNOŚĆ	276 354 777 €	<p>Cel szczegółowy 3(ii):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inwestycje dotyczące dróg wojewódzkich spełniające warunki określone w FEP (rozwój infrastruktury dróg wojewódzkich, poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, zmniejszenie ruchu samochodowego w miastach, systemy / narzędzia cyfrowe, inwestycje w infrastrukturę wykorzystującą alternatywne źródła energii), - Inwestycje kolejowe (zgodnie z regionalnym planem transportowym), m.in. bezemisyjny tabor kolejowy wyposażony w odpowiednie urządzenia ERTMS, baza utrzymaniowa – naprawcza taboru kolejowego, rozwiązania cyfrowe; - Budowa i rozwój spójnego i efektywnego publicznego systemu pozamiejskich (subregionalnych) przewozów pasażerskich, w tym m.in.: infrastruktura liniowa i punktowa publicznego transportu zbiorowego, tabor autobusowy wykorzystywany w publicznym transporcie zbiorowym, połączenia pierwszej / ostatniej mili, sieci tras rowerowych, rozwiązania cyfrowe, działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego, infrastruktura ładowania / tankowania pojazdów zeroemisyjnych wykorzystywanych przez użytkowników indywidualnych.
PRIORYTET 5 – PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA	223 507 273 €	<p>Cel szczegółowy 4(ii):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inwestycje w infrastrukturę na potrzeby świadczenia usług wychowania przedszkolnego wraz z niezbędnym wyposażeniem, - Poprawa dostępności szkolnictwa ogólnego dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz doposażenie, - Inwestycje w istniejącą bazę dydaktyczną szkół zawodowych i uczelni zawodowych, doposażenie pracowni/warsztatów, - Inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami na wszystkich szczeblach edukacji. <p>Cel szczegółowy 4(iii):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inwestycje w zdeinstytucjonalizowaną infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług m.in.: ośrodków wsparcia, rodzinnych domów pomocy, placówek wsparcia dziennego, placówek reintegracyjnych, związanych ze wsparciem pieczy zastępczej, rodzinnej, tworzenie mieszkań zgodnie z modelem „Najpierw Mieszkanie”, - Inwestycje w mieszkania chronione realizowane w oparciu o istniejącą infrastrukturę i/lub wyposażenia powiązane z procesem integracji społecznej

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>i aktywizacji społeczno-zawodowej, mieszkania w ramach najmu społecznego; wsparcie działań w zakresie tworzenia mieszkań na wynajem; inwestycje w mieszkania adaptowalne.</p> <p>Cel szczegółowy 4(v):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inwestycje w infrastrukturę i sprzęt podmiotów świadczących usługi medyczne w formach zdeinstytucjonalizowanych w obszarach opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej, - Inwestycje infrastrukturalne na rzecz poprawy dostępu do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz opieki jednego dnia dla dzieci i młodzieży, - Inwestycje w infrastrukturę POZ, - Inwestycje w infrastrukturę AOS, w tym zakup niezbędnego wyposażenia, - Inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym zakup niezbędnego wyposażenia. <p>Cel szczegółowy 4(vi):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inwestycje w infrastrukturę zabytków i instytucji kultury, - Inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym zakup niezbędnego wyposażenia.
PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE	368 025 300 €	<ul style="list-style-type: none"> - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych, - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000, - Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, -> na obszarach miejskich i innych niż miejskie (cel szczegółowy 5(i) i 5 (ii). - Uzbieranie terenów inwestycyjnych na obszarach miejskich.
PRIORYTET 7 – KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN	677 366 070 €	<p>Cel szczegółowy 4(a) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy – projekty PUP (ustawowe instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy), - Aktywizacja młodzieży w szczególnie trudnej sytuacji – projekty OHP (ustawowe instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy), - Aktywizacja zawodowa młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – projekt WUP w Rzeszowie (wsparcie dotacyjne dla osób młodych bezrobotnych), - Poprawa sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych i cywilno-prawnych oraz odchodzących z rolnictwa (instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy), - Inicjatywa ALMA skierowana do młodych ludzi w wieku 18-29 lat, należących do grupy NEET, z grup defaworyzowanych (staże zawodowe, doradztwo, mentoring, szkolenia). <p>Cel szczegółowy 4(b) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie Publicznych Służb Zatrudnienia (PSZ) oraz innych instytucji rynku pracy – rozwój kompetencji pracowników, doskonalenie mechanizmów i instrumentów umożliwiających szybkie dostosowanie podaży do zmian popytu na rynku pracy w zakresie kwalifikacji, umiejętności i terytorialnej mobilności, wsparcie PSZ w świadczeniu usług w ramach sieci EURES. <p>Cel szczegółowy 4(d) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktywizacja zdrowotna pracowników – działania z zakresu rehabilitacji medycznej ułatwiającej powroty do pracy, eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, programy profilaktyczne chorób związanych z miejscem pracy, - Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców – adaptacja środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników, w tym upowszechnianie zachowań proekologicznych, wsparcie wszystkich pracodawców i pracowników we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, wsparcie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy i zwalczanie wszelkich form dyskryminacji (m.in. wsparcie przedsiębiorstw w rozwiązywaniu problemów związanych z segregacją płci i niwelowaniem różnic w wynagrodzeniu kobiet i mężczyzn, zarządzania wiekiem i kompetencjami pracowników, tworzenie elastycznych ścieżek kariery, miejsc office sharing, działania promocyjne i komunikacyjne, warsztaty, szkolenia, wsparcie związane ze zwalczaniem dyskryminacji w miejscu pracy), wsparcie

	<p>potencjału partnerów społecznych, wsparcie organizacji społeczeństwa obywatelskiego (m.in. działania zapewniające lepszą wydolność materialną i finansową, promujące budowanie relacji z innymi sektorami, budujące refleksyjność działania sektora NGO, w zakresie konsolidacji i samowiedzy środowiska NGO, w zakresie aktywizmu obywatelskiego, w zakresie wsparcia i rozwoju partycypacji i rzecznictwa, w zakresie kształtowania i realizacji polityk publicznych, organizational development, podnoszenia jakości i dostępności usług),</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr – usługi rozwojowe w PSF dla pracodawców i ich pracowników, pracowników oraz przedsiębiorstw społecznych za pośrednictwem BUR, w zakresie rozwoju kwalifikacji i kompetencji zawodowych pracowników zgodnie z ich zidentyfikowanymi potrzebami. <p>Cel szczegółowy 4(e) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie kompetencji w zakresie robotyki, programowania oraz myślenia komputacyjnego u uczniów szkół podstawowych – szkolenie nauczycieli, zajęcia, warsztaty, obozy dla uczniów, merytoryczne i techniczne wsparcie nauczycieli i uczniów, powołanie sieci wsparcia i współpracy nauczycieli, organizacja dedykowanych wydarzeń i konkursów. <p>Cel szczegółowy 4(f) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa dostępności i jakości usług świadczonych w ośrodkach wychowania przedszkolnego - tworzenie nowych miejsc i dostosowywanie istniejącej bazy, rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia, wsparcie rozwoju kompetencji i umiejętności dzieci, doskonalenie kadr OWP, zakup pomocy dydaktycznych, preorientacja zawodowa dla dzieci, - Wsparcie szkół prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe w zakresie podniesienia jakości edukacji i dostosowania do wymagań rynku pracy - przygotowanie założeń systemu nauczania i programów nauczania w zakresie dostosowania ich do wymagań rynku pracy (współpraca z pracodawcami, szkolenia i kursy zawodowe, staże i praktyki uczniowskie), wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej, wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych, społecznych i społeczno-emocjonalnych, zwiększaniu wiedzy na temat klimatu oraz wspieranie rozwoju umiejętności i kompetencji ekologicznych, doskonalenie kadr, także w zakresie kształcenia dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, innowacyjne rozwiązania programowe, organizacyjne i metodyczne oraz eksperymenty pedagogiczne, wizyty studyjne, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów i nauczycieli, upowszechnienie korzystania z doradztwa zawodowego i edukacyjnego, utworzenie systemu wyszukiwania i wspierania uczniów zdolnych oraz wsparcie (np. stypendia), włączenie rodziców w działalność szkoły, wdrażanie programów przeciwdziałania patologiom w szkole. <p>Cel szczegółowy 4(g) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie dorosłych w zdobywaniu i uzupełnianiu kwalifikacji i kompetencji – usługi rozwojowe, w tym w zakresie kompetencji cyfrowych, w ramach PSF dla osób dorosłych, które z własnej inicjatywy chcą podnieść swoje umiejętności/ kompetencje lub nabyć kwalifikacje - za pośrednictwem BUR (m.in. kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, walidacja i certyfikacja kwalifikacji i kompetencji, promowanie form kształcenia ustawicznego). <p>Cel szczegółowy 4(h) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktywna integracja – programy aktywizacji społeczno-zawodowej oraz integracji dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (m.in. usługi reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej), aktywizacja osób biernych zawodowo, aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna i zdrowotna społeczności marginalizowanych, - Ekonomia społeczna – wsparcie na utworzenie nowych miejsc pracy w PS oraz utrzymanie miejsc pracy w PS (m.in. bezwrotne wsparcie finansowe, usługi animacyjne i inkubacyjne), usługi wsparcia dla rozwoju ekonomii społecznej dla PES i PS, podnoszenie potencjału, kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników PES/ PS. <p>Cel szczegółowy 4(i) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich (OPT), w tym migrantów – wsparcie dotyczące doradztwa oraz związane z aktywnymi instrumentami rynku pracy na rzecz cudzoziemców, wsparcie wzmacniające
--	---

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>pozycję OPT w ich relacji z pracodawcami i pośrednikami, szkolenia i doradztwo dla OPT, a także pracujących z cudzoziemcami i pracodawców, wsparcie w zakresie nostryfikacji dyplomów, potwierdzenia kwalifikacji i umiejętności, badania, ekspertyzy oraz opracowanie strategii identyfikacji potrzeb zgłaszanych przez pracodawców, w kontekście problemów migracyjnych, budowanie potencjału instytucjonalnego i wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz integracji OPT.</p> <p>Cel szczegółowy 4(k) (EFS+)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Usługi społeczne i zdrowotne świadczone w społeczności lokalnej – kompleksowe działania na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami (m.in. zwiększenie dostępu do tychże usług, wsparcie, w tym wytchnieniowe, opiekunów), wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych i usług społecznych, wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych lub rozwój mieszkalnictwa adoptowalnego, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych, wsparcie procesu usamodzielniania osób przebywających i opuszczających placówki całodobowe, wsparcie w zakresie tworzenia wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych, działania na rzecz zwiększenia zaangażowania osób starszych w życie społeczności lokalnych, wsparcie w zakresie tworzenia CUS i rozwój dostarczanych przez nie usług, doskonalenie kadr w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych oraz w zakresie świadczenia usług opieki długoterminowej w środowisku lokalnym, programy profilaktyczne dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej (opieka długoterminowa, hospicyjna, paliatywna, poprawa zdrowia psychicznego dorosłych itp.), wdrażanie standardów dostępności. <p>Cel szczegółowy 4(l) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integracja społeczna – aktywizacja społeczna osób najbardziej zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, działania dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych, wsparcie rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu oraz ich otoczenia, wsparcie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej oraz innych całodobowych instytucji opieki, w których przebywają dzieci i młodzież, upowszechnienie idei rodzicielstwa adopcyjnego, wsparcie kandydatów na rodziców adopcyjnych, wsparcie pre- i postadopcyjne, wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą lub inne instytucje opieki całodobowej, wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, poprawa dostępu do usług interwencji kryzysowej, przeciwdziałanie przemocy, w tym przemocy domowej, tworzenie i wsparcie punktów poradnictwa specjalistycznego (diagnostyka dzieci i młodzieży), profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień, wsparcie osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym, doskonalenie kadr w zakresie świadczenia lokalnie wysokiej jakości usługi społecznych.
<p>PRIORYTET 8 – ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ</p>	<p>31 578 948 €</p>	<p>Cel szczegółowy 4(f) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną – wsparcie różnych form rozwijających kompetencje, uzdolnienia, umiejętności, wiedzę oraz zainteresowania uczniów (korepetycje, szkolenia, warsztaty, wyjazdy itp.), wsparcie działań służących pomocy uczniom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach, rozwiązywaniu problemów, zajęcia dydaktyczno-wychowawcze skierowane do uczniów z trudnościami edukacyjnymi, zajęcia zwiększające wiedzę i kompetencje uczniów w zakresie zmian klimatycznych itp., - Zarządzanie Lokalną Strategią Rozwoju, - Wsparcie szkół na terenach objętych LSR - kompleksowe programy rozwojowe, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji (przygotowanie założeń systemu nauczania i programów nauczania w zakresie dostosowania ich do wymagań rynku pracy - współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły, wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kwalifikacji oraz kompetencji kluczowych, wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej, doskonalenie kadr, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów i nauczycieli, włączenie

Strategia Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030

		<p>rodziców w działalność szkoły, przeciwdziałanie patologiom w szkole, wsparcie szkół w budowaniu świadomości uczniów i rodziców w zakresie edukacji ekologicznej.</p> <p>Cel szczegółowy 4(g) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu kompetencji - wsparcie dla dorosłych o niskich umiejętnościach lub kompetencjach podstawowych (w tym cyfrowych) realizowane poza systemem BUR i PSF umożliwiające wdrażanie upskilling pathways, wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE, tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych). <p>Cel szczegółowy 4(k) (EFS+)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej – zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej dla osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu i osób z niepełnosprawnościami (rozwój usług opiekuńczych, asystenckich, wsparcie, opiekunów), wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych lub rozwój mieszkalnictwa adoptowalnego, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych, działania na rzecz zwiększenia zaangażowania osób starszych w życie społeczności lokalnych, wsparcie w zakresie tworzenia wypożyczalni sprzętu wraz z doradztwem i treningami, doskonalenie kadr w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym. <p>Cel szczegółowy 4(l) (EFS+):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integracja społeczna na obszarach objętych LSR - działania skierowane do dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych itp., działania skierowane do rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu oraz ich otoczenia, doskonalenie kadr w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych na poziomie lokalnym.
PRIORYTET 9 – POMOC TECHNICZNA EFRR	76 726 271 €	<ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego oraz warunków dla sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli programu FEP, - Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i partnerów, - Zagwarantowanie właściwej komunikacji i widoczności Funduszy Europejskich w regionie.
PRIORYTET 10 – POMOC TECHNICZNA EFS+	30 100 102 €	Jak wyżej, w odniesieniu do EFS +.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 445/9205/22 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 20 grudnia 2022 r)

Oprócz wskazanych powyżej programów, istnieją także inne możliwości pozyskania finansowania, w szczególności obejmujące **fundusze krajowe**. Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego mają na celu dofinansowanie zadań z zakresu kultury o charakterze projektowym i kierowane są m.in. do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, podmiotów prywatnych i jednostek samorządu terytorialnego (np. Edukacja kulturalna, Infrastruktura domów kultury, Kultura cyfrowa, Kultura Dostępna, Kultura ludowa i tradycyjna, Ochrona zabytków, Partnerstwo dla książki, Promocja czytelnictwa, Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży)¹¹. Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki zakładają rozwój bazy sportowej oraz aktywizację ruchową społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Obszary priorytetowe stanowią: sport powszechny, sport wyczynowy, sport młodzieżowy, sport osób z niepełnosprawnościami (np. Sportowa Polska – Program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej, Program modernizacji kompleksów sportowych „Moje Boisko – ORLIK 2012”, Program „Sport dla Wszystkich”, „Sport Wszystkich Dzieci”, „Szkolny Klub Sportowy”, „Klub”, „Lokalny Animator Sportu”)¹². Programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej

¹¹ <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-2022>

¹² <https://www.gov.pl/web/sport/sport666>

koncentrują się na wsparciu rodziny na wszystkich etapach jej rozwoju, w tym zapewniając współfinansowanie dla tworzenia nowych placówek, a także na rozwoju usług opiekuńczych oraz aktywności seniorów (np. Program „Maluch+”, Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, Program wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025, Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025)¹³. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹⁴ oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹⁵ wspierają przedsięwzięcia (zazwyczaj w formie instrumentów zwrotnych) z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, energii odnawialnej, ekologii, ochrony przyrody oraz zarządzania gospodarką wodną i odpadową. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg umożliwia współfinansowanie przedsięwzięć ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych¹⁶. Fundusz Inwestycji Samorządowych zarządzany przez Polski Fundusz Rozwoju oferuje jednostkom samorządu terytorialnego wsparcie finansowe na zadania użyteczności publicznej i zadania własne, w tym głównie drogi, ulice, mosty, sektor wodno-kanalizacyjny, infrastruktura społeczna, gospodarka odpadami, transport zbiorowy, ciepłownictwo, ochrona zdrowia¹⁷. Poza tym działają programy rządowe wspierające odbudowę gospodarki po pandemii COVID-19. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz Program Inwestycji Strategicznych, zbudowany wokół głównych założeń Polskiego Ładu, zapewniają bezzwrotne dofinansowanie inwestycji publicznych realizowanych przez gminy, powiaty i województwa w całej Polsce (m.in. inwestycji w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, modernizację źródeł ciepła na zeroemisyjne, czy w gospodarowanie odpadami, a także inwestycji społecznych tj. żłobki, przedszkola czy ścieżki rowerowe)¹⁸.

---

¹³ <https://www.gov.pl/web/rodzina/programy-i-projekty>

¹⁴ <http://infosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-krajowe/programy-priorytetowe/>

¹⁵ <https://www.wfos.krakow.pl/oferta/wedlug-rodzaju-wnioskodawcy/jednostki-samorządu-terytorialnego/>

¹⁶ <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/rzadowy-fundusz-rozwoju-drog---dawniej-fundusz-drog-samorządowych>

¹⁷ <https://pfr.pl/oferta/fundusz-inwestycji-samorządowych.html>

¹⁸ <https://www.gov.pl/web/premier/program-inwestycji-strategicznych>

Spisy

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura demograficzna Przeworska w latach 2017-2021.....	10
Wykres 2. Struktura gospodarcza Przeworska w latach 2017 i 2021.....	11
Wykres 3. Frekwencja [tys. osób] na wybranych kolejach wąskotorowych świadczących przewozy o charakterze turystycznym w latach 2019 i 2021.....	16
Wykres 4. Liczba osób i rodzin korzystających z wsparcia społecznego w Przeworsku w latach 2017-2021	19
Wykres 5. Struktura świadczeń pomocy społecznej w Przeworsku w latach 2017 i 2021, ze względu na powody ich udzielania	19
Wykres 6. Statystyka dot. przepływów międzygminnych uczniów szkół podstawowych w latach 2017/2018-2021/2022.....	21
Wykres 7. Statystyka dot. konkursów ofert dla organizacji pozarządowych w Przeworsku w latach 2017-2021	23
Wykres 8. Dochody i wydatki budżetu Przeworska w mln zł w okresie 2017-2021.....	24
Wykres 9. Zadłużenie jednostek porównywanych w okresie 2018-2021	24
Wykres 10. Poziom dochodów własnych, dotacji i subwencji miasta Przeworska w latach 2012-2021	124
Wykres 11. Poziom dochodów i wydatków bieżących miasta Przeworska w latach 2012-2021	124
Wykres 12. Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach bieżących oraz zadłużenie miasta Przeworska w latach 2012-2021	125
Wykres 13. Wydatki inwestycyjne oraz środki zewnętrzne na finansowanie inwestycji i projektów unijnych z UE i budżetu państwa pozyskane przez miasto Przeworsk w latach 2012-2021.....	125

Spis rysunków

Rysunek 1. Odsetek powierzchni pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wybranych jednostek w 2021 r.....	7
Rysunek 2. Liczba mieszkańców na koniec 2021 r. i zmiana liczby mieszkańców w latach 2017-2021 w jednostkach porównywanych (po lewej) oraz liczba mieszkańców na koniec 2021 r. i zmiana liczby mieszkańców w latach 2017-2021 na poszczególnych osiedlach Przeworska (po prawej)	9
Rysunek 3. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r.	12
Rysunek 4. Odsetek budynków mieszkalnych w wybranych jednostkach posiadających w 2021 r. dostęp do wodociągu (po lewej) oraz do kanalizacji (po prawej)	14
Rysunek 5. Schematyczne przedstawienie najważniejszych uwarunkowań komunikacyjno-transportowych miasta Przeworska	89
Rysunek 6. Schematyczne przedstawienie najważniejszych uwarunkowań w zakresie infrastruktury sieciowej miasta Przeworska	91
Rysunek 7. Schematyczne rozmieszczenie przestrzenne kluczowych inwestycji do 2030 r.	93
Rysunek 8. Schematyczne przedstawienie docelowej struktury przestrzennej miasta Przeworska do 2030 r. ...	95

Spis tabel

Tabela 1. Średnie procentowe wyniki uczniów wybranych jednostek z egzaminu ósmoklasisty (j. polski, matematyka, j. angielski) w latach 2019-2022.....	21
Tabela 2. Wyniki analizy SWOT dla miasta Przeworska	26
Tabela 3. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 1. GOSPODARKA I TURYSTYKA	36
Tabela 4. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 2. INFRASTRUKTURA, KLIMAT I ŚRODOWISKO	50
Tabela 5. Kierunki działań, oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia, podmioty odpowiedzialne – w ramach obszaru strategicznego 3. MIESZKAŃCY	61
Tabela 6. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych oraz jednolitych części wód podziemnych położonych w granicach miasta Przeworska wraz z przypisanymi celami i działaniami środowiskowymi	83
Tabela 7. Charakterystyka dwóch głównych stref funkcjonalnych oraz najważniejsze ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na ich terenach oraz towarzyszące określonym kierunkom rozwoju miasta Przeworska	97
Tabela 8. Umieszczenie miasta Przeworska w OSI uwzględnionych w SOR i KSRR 2030	101
Tabela 9. Umieszczenie miasta Przeworska w priorytetach strategii regionalnej.....	102
Tabela 10. Umieszczenie miasta Przeworska w obszarach funkcjonalnych województwa podkarpackiego ..	107
Tabela 11. Zgodność Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030 z wytycznymi i założeniami zawartymi w wybranych dokumentach wyższego rzędu	109
Tabela 12. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	118
Tabela 13. Inwestycje kluczowe wraz z szacowanymi ramami i potencjalnymi źródłami finansowania	126
Tabela 14. Kierunki wydatkowania środków w ramach budżetu UE 2021-2027	129
Tabela 15. Podział środków w ramach nowej perspektywy budżetowej UE dla Polski	131
Tabela 16. Zakres wsparcia merytorycznego i finansowego w ramach programu FEP 2021-2027	131

Spis map

Mapa 1. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią przy wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=10%, tzw. raz na 10 lat) – w granicach granatowego pola	80
Mapa 2. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią przy średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=1%, tzw. raz na 100 lat) – w granicach granatowego pola	81
Mapa 3. Obszar zagrożenia powodzią przy niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=0,2%, tzw. raz na 500 lat) – w granicach granatowego pola	82

Spis schematów

Schemat 1. Obszary strategicznego rozwoju miasta Przeworska na lata 2023-2030	31
Schemat 2. Schemat celów Strategii Rozwoju Miasta Przeworska na lata 2023-2030	32

Urząd Miasta Przeworska

ul. Jagiellońska 10

37-200 Przeworsk

tel.: 16 648 78 44

e-mail: info@przeworsk.um.gov.pl

www.przeworsk.um.gov.pl

